DR. JASZOVSZKY JÓZSEF

Mindszenty, a főpásztor Észak-Kaliforniában

Mindszenty, a főpásztor Észak-Kaliforniában

DR. JASZOVSZKY JÓZSEF

Mindszenty, a főpásztor Észak-Kaliforniában

A szerző kiadása
Menlo Park, Kalifornia
1980

Készült a **Katolikus Magyarok Vasárnapja** nyomdájában
1739 Mahoning Avenue, Youngstown, Ohio, 44509, U.S.A.

Világraszóló lelkipásztori munka volt mindaz, amit a magyar nép nagy főpapja a vörös lángtengerben és a száműzetésben hat és fél év alatt cselekedett. Élete többi évét plébánián, a veszprémi egyházmegyében és a börtönben áldozta fel híveiért. A száműzetés írói megírták — és megírják majd — az emigrációbeli dicsőséges három és fél év diadalútját.

Az én feladatom — mint szemtanúnak —: megörökíteni az észak-kaliforniai apostoljárás fényes lapokra való történetét. Minden történeti anyagot nem tudok rendszerbe foglalni, és a későbbi történetíróknak átadni. A száműzetés életének nehézségei és szétszórtságának körülményei akadályozzák ily tervek megvalósítását.

Én azonban — ahogy lehet — megkísérlem az észak-kaliforniai diadalút vázlatos történetét örökségül hagyni a történetíróknak, és a mai nagyközönségnek rendelkezésére bocsátani.

Fogadják szívesen ezt a könyvet! Sine ira et studio, egyszerűen írtam meg. Szívem melegével.

A világjáró főpapot izzó, krisztusi lelke kétszer is elvitte Észak-Kaliforniába. Ott élt egykori munkatársa, Jaszovszky József, az 1947-ben még általa kinevezett tanácsos, a Katolikus Népszövetség volt igazgatója. Mikor a bíboros prímás 1971 őszén Rómába érkezett, Jaszovszky azonnal amerikai útra hívta főpásztorát. Előbb azonban e szavakkal köszöntötte:

Eminenciás Uram,
Kegyes Atyám!

Ez év novemberében lesz tizenöt éve annak, hogy a szabadságharc utolsó szabad éjszakáján Eminenciás Úrral beszélhettem telefonon. Mi már akkor száműzöttek voltunk. De mindig reméltünk. Most, a sok szenvedés után, Eminenciás Úr is vállára vette a száműzöttek keresztjét. Egy megzavarodott világban. A pesszimisták azt mondják: A világ szellemének "trójai falova" az Egyház kapui előtt áll! De az Egyház mégsem Trója városa. S Róma nem lesz a keserűségek városa. Csak nagy viharok dúlnak a "tengeren", s az Egyház hajóját hullámok csapkodják. Mi tudjuk: a Gondviselés nem alszik. Minden időben és minden körülmények között biztosan haladunk Jézussal az örök élet partjai felé... Árva nemzetünk történelmében (is) Istené lesz az utolsó szó.

Eminenciás Úr bizonyára megérti, miért köszöntöm így. Átéljük fájdalmát. De örülünk, hogy köztünk van. S ott van továbbra is minden hű magyar szívében: A Duna—Tisza táján. Én hiszem, hogy éppen most forrnak össze újra hitben és szeretetben a már egymástól elhidegült magyar szivek!—A nagy világon!

Életünkről, sorsunkról majd később beszámolok.

Alázatos szívvel és szeretettel köszöntöm a viszontlátás reményében Eminenciás Uramat.

A bíboros azonnal válaszolt:

Kedves Fiam!

Meleg sorait, imádságos jókivánatait hálásan köszönöm. Örömmel olvastam irásait a Katolikus Magyarok Vasárnapjában.

Szeretettel küldöm, magyar hiveinek is, áldásomat.

† *Mindszenty József*

Róma, 1971. okt. 16.

A meghívólevélre egy hónappal később válaszolt:

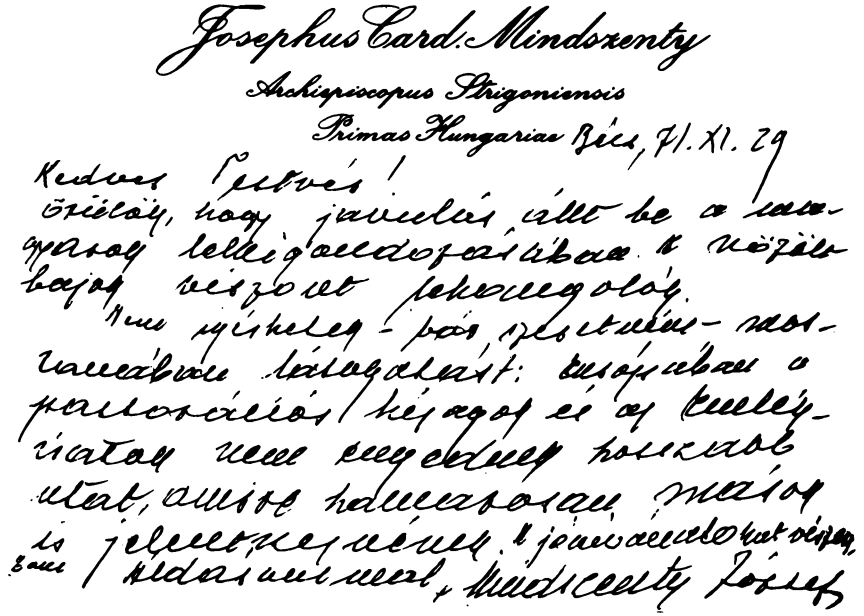

Kedves Testvér!

Örülök, hogy javulás állt be a magyarok lelkigondozásában. A közölt bajok viszont lehangolók.

Nem igérhetek — bár szeretném — mostanában látogatást: Európában a pasztorációs hézagok és az Emlékiratok nem engednek hosszabb utat, amire hamarosan mások is jelentkeznének. A jókívánságokat viszonzom.

Áldásommal

† *Mindszenty József*

Nemsokára meghívta Jaszovszkyt Bécsbe:

Josephus Card. Mindszenty
Archiepiscopus Strigoniensis
Primas Hungariae

Bécs, 1972. január 12

Kedves Fiam!

Köszönöm január 5-én kelt levelét. A mellékelt képekből látom, milyen szép lelkipásztori munka folyik körzetében. Szivesen fogadom itt Bécsben bármikor.

Áldásommal

+ Mindszenty József

A dolgok természetéből következett, hogy Jaszovszky meghívására a bíboros azonnal válaszolt, és szívesen ment volna rögtön San Franciscóba, ha a kezdeti nehézségek őt abban meg nem akadályozták volna. Jaszovszky többször is sürgette a látogatást, mert rossz sejtelmei voltak a bíboros egészsége, valamint a zavarosban halászók hangulatcsinálásai miatt. Utóbbiak majdnem meg is hiúsították a bíboros amerikai útját. Minthogy Jaszovszkynak megvannak a hiteles dokumentumai, azok alapján fogjuk ismertetni az eseményeket, a nemes akciókat, az intrikákat, a mulasztásokat, a kétségeket, az aggályokat és a bíboros látszólagos meghátrálását (különösképpen az amerikai út elhalasztása körül, továbba a Santa Clara Egyetem meghívásának a végső pillanatokban való visszautasítása során).

Mikor a bíboros Rómába érkezett, Joseph T. McGucken érsek Jaszovszkyt végre felmentette az amerikai szolgálat alól, és megbízta őt a szórványban élő magyarok állandó lelki gondozásával.

Ez kellemes helyzetet teremtett a bíboros számára a nyugati partokon, és kihatással volt egész amerikai útjára is.

Jaszovszky József privilégiumot sohase kért. Az 1956-ban létrejött telefonbeszélgetés sem az ő kezdeményezése volt, hanem a Columbia Broadcasting Systemé. A közvetítő Don Canter újságíró volt. A Santa Clara Egyetemre való meghívás az egyetem elnökének "motu proprio" műve volt, s Jaszovszkyt kérte meg közvetítőnek. Ezek után, természetesen, az események a volt munkatárs körül bonyolódtak. Amerika nyugati partjain az egyházi és világi hatóságok jól tudták, hogy Jaszovszky milyen szolgálatban volt — a bíboros bizalmából — Budapesten. Mikor híre ment a bíboros látogatásának, azonnal őhozzá fordultak.

A San Franciscóba való látogatás később belekerült az általános amerikai útitervbe. Több plébánia és szervezet jelentkezett házigazdának...

Az alapítás és a többségi elv alapján természetesnek látszott a régi magyar plébániák elsőbbsége. Az összmagyarságot katolikus vonalon Szabó János, az Amerikai Magyar Katolikus Liga elnöke képviselte. Vele vette fel — általános rendezés szempontjából — a bíboros a kapcsolatot.

A Katolikus Magyarok Vasárnapja — mint országos lap — lett a bíboros látogatásának a központi hírközlő irodája.

Természetesnek tűnt, hogy a bíboros először Cleveland városát látogassa meg. Az Amerika keleti oldalán élő papok gyűlésén azonban Füzér Julián plébános — aki különben igen buzgó és tevékeny lelkipásztor — hevesen ellenezte Cleveland elsőbbségét, holott Clevelandben volt az első magyar plébánia, melyet Böhm Károly alapított. A legszebb magyar templom is ott van, Clevelandben, az úgynevezett "Bakáj"-on. Igaz, hogy a másodnemzedék elhagyta a templom környékét, és a helyébe fekete lakosság telepedett, de azért mégis Clevelandé volt az elsőbbség a történelem jogán, és a város lakossága miatt is, továbbá a páratlanul szép hangú meghívás után, amelyet Perk polgármester juttatott el a bíboroshoz.

Közben memorandumok mentek névtelenül és titokban a püspökökhöz, kormányzókhoz, hogy a bíborost ne hívják meg. (Az egyik memorandumot Jaszovszky József is megszerezte.)

A fent említett papi gyűlés után Füzér Julián elment Bécsbe, és — hivatkozással arra, hogy ő az egyetlen magyar pap Amerikában, aki a régi templomból újat varázsolt — meghívta a bíborost templomszentelésre. A bíboros — mint vérbeli lelkipásztor — nem tudott ellenállni a meghívásnak: elfogadta.

Elérkezett a kanadai út ideje. Elérkezett a templomszentelés napja is. A szentelésen hatezer ember vett részt. Füzér Julián a prímás látogatását — az amerikai sajtókonferencián — feltámadásnak nevezte.

A prímás szíve izzott a szebb jövő víziójától. Mikor New Yorkból, a bíboros érsek rezidenciájától az autó vitte a templomszentelésre, a prímás meglátta az út szélén az őt üdvözlő, magyar ruhás gyermekeket. Leállíttatta az autót, és megsimogatta a kicsinyeket.

Előzőleg, még a New York-i érsek házában, a prímás — huszonöt év után — megpillantván Jaszovszkyt, így szólt Mészáros Tiborhoz és Ispánky Bélához: "El ne engedjétek őt!" Ők nem értettek a prímás gondolatát, sőt: odaszóltak Jaszovszkynak: "Nem mehetsz be hozzá. Nincs idő!" Jaszovszky azonban sejtette, hogy a prímás vár rá, és be akart menni, de nem engedték. Néhány perc múlva kijött a prímás, és behívta a szobába tanácsosát. A kinn állók idegesen vártak, mert már menni kellett New Brunswickba.

A prímásnak nagy és hálás szíve volt... Másnap, a reggelinél, ismét fogadta Jaszovszkyt.

★★★

De miért is maradt el 1973-ban a prímás nagy, amerikai útja? Az eseményeket — főleg Jaszovszky József dokumentumai alapján — Csonka Emil már nagy vonalakban megírta. (Kapott is érte elég szemrehányást, pedig a tények teljes ismeretéhez ez is hozzátartozik. A prímás utazása elleni kampány leleplezése nem egy ember presztízskérdése volt, hanem sokakat érdeklő közügy.)

Legelőször Szabó János prelátust érhették el azok a névtelen levelek és titokban fel is bukkanó személyiségek, amelyek és akik a hangulatot csinálták a prímás fogadása — és egyáltalán: meghívása — ellen. A prelátus ugyanis Bécsben úgy tájékoztatta a prímást, hogy a közhangulat nem jó. Ezt 1973. május 10-án, a papokhoz írt levelében fel is fedte:

This morning I received a special delivery letter from His Eminence Joseph Cardinal Mindszenty in which he tells us that he is delaying his trip to the U.S. till next year. (...) I spent several hours with him in Vienna a week and a half ago where we discussed two things, his trip and his writings. Considering all things the delay comes as no surprise. Next year he will have less pressures and he can spend more time for a more leisurely trip...

Szabó prelátus tehát az amerikai hierarchia hangulatában beállott hirtelen fordulatot nagyon mérlegelte. Senki sem gondolt azonban arra, hogy a bíboros életében egy év akkor már hosszú időnek számít, és egy év alatt sok minden annyira megváltozhat, hogy a látogatás már nem az irányt mutató vezéré, hanem a tisztelettel övezett régi világ harcosáé lesz. Úgy is történt. Jaszovszky ezért írta 1973. május 31-én a bíborosnak:

(...) Fájdalmas érzéssel olvastam monsignor Szabó levelét. (...) Eminenciás Úr elhatározását megértjük. De utazását, legalábbis részben, ne halassza a jövő évre! (...) A mi Szent István-ünnepünk megadja Eminenciádnak utazása célját és jelentőségét. (...) Ez az ünnep a főegyházmegyéé, a városé is! (...) Az új székesegyházban lesz a nagymise; a Golden Gate Parkban a nagy, városi ünnepség. (...) A repülőjegyet mi váltjuk meg.

A prímás válasza kitérő volt.

Jaszovszky betegsége azonban végleg lemondatja a prímással a külön látogatást. Augusztus 13-án így ír Jaszovszkynak:

Josephus Card. Mindszenty

Archiepiscopus Strigoniensis Primas Hungariae

Bécs, 23. VIII. 13

Kedves Pajsom!

Csak az fáj nekem, hogy ön a betegség nesztjét viselt. Más egyéb hidegen hagy.

Kérem szentmiszéneben gyógyulását.

Áldásommal + József

Kedves Papom!

Csak az fáj nekem, hogy ön a betegség keresztjét viseli. Más egyéb hidegen hagy.

Kérem szentmisémben gyógyulását.

Áldásommal

†*József*

A dolgok a hétköznapokban érlelődnek meg vagy buknak el. A hétköznapok intrikái tartották távol a prímást egy egész éven át az Egyesült Államok magyarjaitól. Jaszovszkynak gondviselésszerűen jutott osztályrészül az intrikák felgöngyölítésében szerepet vállalni. Abban az időben nem is gondolt munkája szükségességére, csak akkor ébredt annak tudatára, amikor azon a címen támadták, hogy fel akar tűnni. . .

A prímás látogatása körüli események akkor váltak kritikussá, amikor San Francisco érseke (aki 1966-ban az ünnepi szónok volt a Mindszenty-emlékbanketten, és csodálója a vértanú prímásnak) azt kérdezte Jaszovszkytól, hogy szabad-e meghívni azok után a prímást? Mi volt az az "azok után"?

1973 kora tavaszán egy eléggé ismert csoport, eléggé nagy tekintélynek örvendő társaság — melynek tagjai közt papok és monsignorok is voltak — beadványt intézett az Amerikai Püspöki Kar minden egyes tagjához Mindszenty meghívása és látogatása ellen. A memorandumban nem írták alá nevüket, viszont személyesen tárgyaltak nemcsak egyházi, hanem világi auktoritásokkal is. A beadvány nagy riadalmat okozott egyházi körökben. McGucken érsek levélben kereste fel Jaszovszkyt:

Archdiocese of San Francisco
CHANCERY OFFICE
445 CHURCH STREET
SAN FRANCISCO, CALIFORNIA 94114
(Area Code 415) 863-5112

13 April 1973

Reverend Joseph Jaszovszky
St. Patrick's Seminary
320 Middlefield Road
Menlo Park, California 94025

Dear Father Jaszovszky:

I am wondering whether or not any definite arrangements have been made for the visit of Cardinal Mindszenty here? I have been rather distressed to learn that there seems to be some opposition to his visit, such as expressed in the enclosed message, which I have just received. I understand that some of the European hierarchy are not happy about this visit, as much as they venerate the heroic Cardinal.

I would be happy to have your information and advice.

Yours sincerely,

Joseph T. McGucken
Archbishop of San Francisco

A beadványozók — e levél szerint — európai dignitáriusokra hivatkoztak. Nyílt titok volt, hogy több európai egyházi méltóság meg akarta akadályozni Mindszenty amerikai utazását. E beadvány után az amerikai püspökök hangulata arra engedett következtetni, hogy nem hívják meg a bíborost. Maga McGucken érsek is tanácsot kért Jaszovszkytól.

Persze, ezt a kampányt a nagyközönség alig ismerte. Magyar papok sem tudtak róla, s csak Jaszovszky rémképének tartották, ha szóba került.

Jaszovszky József azonnal munkához látott. A beadvány szövegét széles körökben ismertette:

ADDRESSED MOST RESPECTFULLY TO THE CARDINALS AND MEMBERS OF THE HIERARCHY OF THE U. S.

The following concerns the greatest Hungarian martyr of our time, Joseph Cardinal Mindszenty. He is loved and respected not only by all Hungarians but by people throughout the world and it is our hope to preserve the dignity of his position and to let the world remember and admire him for his outstanding devotion to his church and country. It is because of this that we feel it is our sacred duty to bring to your attention information and facts which we obtained from reliable sources.

Twenty five years ago, when Cardinal Mindszenty visited the United States and Canada, upon his arrival in New York City Cardinal Spellman strongly requested that he not discuss certain themes during his visit — mainly the Jewish question and the bad — and good — deeds of the Nazis. Since then a quarter of a century has passed during which time Cardinal Mindszenty was imprisoned by the communists and later lived in seclusion at the American Embassy in Budapest. He also reached the age of 82 and although in apparent good health, his mental ***faculties have not been spared the limitations of his advanced years.***

Further, his stay in Vienna has not been long or broad enough to fully acquaint him with the present situation in the free world and his view of the Hungarian situation tends to be the way he wishes it to be, rather than the way time and circumstances have forced it to become. He still claims that according to the old Hungarian constitution he is the only political ***and religious leader of*** every Hungarian all over the world. ***He makes no secret of this to his visitors in Vienna nor of the fact that*** he is very upset by the political attitude of the United States concerning Hungary.

It is his opinion that the United States was solely responsible for Hungary's loss of 2/3 of her territory after the First World War and he is convinced that it was the fault of the U.S. that Hungary lost the Second World War. He is most upset that the U.S. did not help to liberate Hungary *from the communists in 1956 and does not hesitate to proclaim that Israel and the Suez Canal were more important to President Eisenhower than the freedom of the Hungarian people.*

These are all the personal opinions of a man of advanced years who had devoted his life to the service of God and his country. They would hurt no one if they were not stated in public. Unfortunately, this is not the case and the Cardinal has recently found several opportunities to state his opinions before larger audiences. He led a Hungarian pilgrimage to Fatima *and felt it opportune to voice his political views to the extent that* several priests present left during his sermon. *In his New Year's address, which he released to the Hungarian-language press throughout the world, he insinuated that* the Jews had ruined Hungary. *Earlier this year he visited Brussels in order to address the Hungarians of Western Europe and it was an interesting coincidence that* the Cardinal of Brussels found it necessary to leave the city *just before Cardinal Mindszenty's arrival and returned only after his departure. Unfortunately, that visit was, once again, more political than religious.*

Now Cardinal Mindszenty has decided to visit the United States and he is very upset that none of the Cardinals nor any members of the U.S. Hierarchy have extended the official invitation *he feels is due to him as the Primate of Hungary. Efforts to obtain such an invitation have met with refusals. The Cardinal has also made inquiries through various channels as to the sum that the American Bishops are planning to put at his disposal for this trip and for his charities. As the Prince Primate of Hungary he feels that he will be able to order* collections *in the various Hungarian churches in the U.S. and it is his further plan to start actions in order to reinstate former Hungarian parishes, which are presently territorial, into national parishes.*

Having given all this a great deal of thought, it is our humble opinion that this trip can in no way be expected to be one of "The pastor visiting his flock", — on the contrary, we fear *that it might have strong political overtones and that it is being rushed in order to gain publicity before the official visit of Cardinal Wysinski.*

Considering the extent and the freedom of the press, radio and television media in our country, we further fear that the Cardinal's unconsidered and private *opinions might be misinterpreted or misunderstood with the unfortunate result that they will ill serve the Catholic Church and such publicity could only harm the already oppressed Catholic church in Hungary. Finally, we cannot see any way that the Cardinal's visit could possibly help the Hungarian cause.*

We were born in Hungary and we will always love the land of our birth just as much as Cardinal Mindszenty does — but it is also our wish to serve *the United States, the country which opened its doors to us as immigrants and we would not want to see its government exposed to the criticism of an earnest but aging man and we certainly feel that it could only harm all concerned to have the American Cardinals and Hierarchy publicly criticized for the closing of nationality churches and for not granting sufficient financial assistance to the people of Hungary.*

All this prompts us to write to you and we are certain that having read what is in our hearts you will understand why this letter must be anonymous — that to sign it would only cause further harm.

We trust that you will consider all this with the wisdom and experience of your high position and we pray that a way will be found to discourage or postpone indefinitely this visit — without causing any pain or embarrassment to Cardinal Mindszenty, whom we all love and who so richly deserves our admiration and devotion.

Most respectfully yours,

THE COMMITTEE OF CONCERNED
CATHOLIC AMERICAN HUNGARIANS

Jaszovszky József haladéktalanul írt McGucken érseknek is. A következő levelet küldte:

Your Excellency
Dear Archbishop:

"Non est pax impiis." This is my answer to those members of the "so called" "Committee of Concerned Catholic Americans" who addressed the Cardinals and members of the Hierarchy of the United States against Cardinal Joseph Mindszenty.

The Cardinal intended to visit us in May and June of this current year. But it is still secret why he postponed his journey. Now I see — the agents of the Communist propaganda machinery wanted to gain time to make it impossible for the Cardinal to visit America.

In his own letter the Cardinal assured me that he will visit us in September. The date is still uncertain.

The letter of the Committee contains many lies and calumnies. He will reach the age of 82 only in 1974. Cardinal Spellman never requested Cardinal Mindszenty not to discuss the Jewish question and the good deeds of the Nazis because Cardinal Mindszenty was first imprisoned by the Nazis and Béla Fábian, the Jewish writer, published the most credible biography of him in New York, 1949. Also Cardinal Spellman said the most beautiful words in the St. Patrick's Cathedral, New York, about him after his arrest by the Communists in 1948.

The Cardinal is fully acquainted with the present situation in the free world. He never made a statement about the old Hungarian constitution concerning his leadership in the political arena, though his leadership has been a dream to millions of Hungarians.

After the First World War, the U.S. had never ratified the peace treaty in Paris and only Clemenceau forced the delegates to approve the loss of 2/3 of Hungary's territory. Thus, the Cardinal had never said that the U.S. was responsible for it.

Everybody knew what happened in 1956.

The whold world has been confused. The whole world, all nations and countries, and even the Church is in big crisis. We knew what we missed and what kind of mistakes we committed in 1956! According to the words of General Mac-Arthur, which he said to the late Archbishop John J. Mitty, "America will pay" for the mistakes committed in Korea, (in Vietnam, etc.). And those mistakes are of all mankind.

Should Cardinal Mindszenty have been joyful that the freedomfighters were not helped by the Free World in 1956?...

It was not true that the Cardinal in Europe felt it opportune to voice his political views to the extent that several priests present left during his sermons. In Brussels, in Bamberg, in Fatima, his visit was a solemn appearance of a martyr and heroic soul. He never mentioned political views. I read all his sermons, homilies and articles published in newspapers and magazins. He is preaching the kindgdom of God and forgivness.

Non est pax impiis. The Communist regimes behind the Iron Curtain are infiltrating our communities, our churches and even our Hungarian organizations. One night when we had a meeting a woman was crying out toward me: Stop with your propaganda. Mindszenty should not come into the U.S. to collect money. He is rich enough. This woman and many others are the agents of the Communist Party in the U.S.

We should not stop with our admirations and love towards our heroes. The Hungarians of America want to see Cardinal Mindszenty. He is our Pastor and the teacher of the oppressed and exploited peoples of the world.

Everywhere, where the Cardinal arrived, the bishops received him solemnly. Recently the bishop of Innsbruck, Paul Rush, at the Bahnhof. Cardinal Franz König in Vienna, and the other Ordinarii introduced Cardinal Mindszenty solemnly in their Cathedrals to their flocks! And the people prayed with the Cardinal together for the reconciliation and for the peace of the world.

We will be also happy to receive him in our midst and greet him, the great apostle of our modern times.

Dear Archbishop, I would like to talk with you in this matter personally, too. Maybe some time after Easter.

With best wish for the Easter season, I am

Respectfully yours
Joseph Jaszovszky

Jaszovszky azonnal elküldte a memorandumot Mindszenty bíborosnak. A prímás nem tudott a dolgokról. Most értette csak meg, hogy miért aggályoskodtak bizonyos körök. Ily szituációban most már maga sem akart útra kelni, bár meg volt győződve arról, hogy a magyarság várja őt. Megírta tehát világos és buzdító levelét:

Josephus Card. Mindszenty
Archiepiscopus Strigoniensis
Primas Hungariae

Bécs, 73 nagypéntek

Kedves Fiam,

értékes közlését megkaptam. A beadvány, amellyel névtelenek engem befeketíteni akarnak, íróik ellen tesz tanuságot szinte minden cáfolat nélkül: megmutatja, hogy milyen szellem hajtja őket. Válaszával egyetértek. Az Ordináriusoknak és hatóságoknak rá kellene mutatni arra a tényre, hogy az íróik gyűlölik az Egyházat és a magyar nép függetlenségét. Mindig pénzgyűjtés ellen szólaltam föl ezzel a tervbe vett utammal kapcsolatban. Szíveskedjék továbbra is rámutatni a beadvány olcsó, átlátszó és rosszindulatú érvelésre. Az amerikai Ordináriusoknak sem lehetetlen átlátni ennek az alattomos érvelésnek a vékony hálóján.

Szeretettel küldöm áldásomat

+ József

Jaszovszky továbbra is rámutatott a beadvány rosszindulatú céllal megírt tartalmára. Huszonnyolc püspöknek és érseknek a következő levelet írta:

His Eminence, Joseph Cardinal Mindszenty, will visit the U.S. in August and September of this current year, 1973.

Our Archbishop, the Most Reverend Joseph T. McGucken, S.T.D., has just several days ago received an anonymous message by a certain "Hungarian Committee of Concerned Catholic Americans" addressed to the Cardinals and Members of the Hierarchy of the U.S. in which the Committee intends to advise the members of the Hierarchy to postpone indefinitely the visit of the Cardinal.

Archbishop Joseph T. McGucken requested to give my information and advice since many of Americans will be certainly distressed to learn that there seems to be some opposition to the visit of Cardinal Mindszenty.

I suppose that the so called Committee is mailing its message to the Members of the Hierarchy and also to the Civil Authorities. I am enclosing my statement which I have presented to Archbishop Joseph T. McGucken, in a photocopy.

About the definite arrangements for the visit of Cardinal Mindszenty I shall give you further information.

With best wish for the Easter Season, I am

Respectfully yours,
Joseph Jaszovszky
Missionary
the Cardinal's counsellor

A levélhez csatolta a prímás 1973 nagypéntekjén írott levelének angol fordítását. Jaszovszky figyelembe vette a hírmagyarazók, a világi hatóságok érdeklődését is. A fent ismertetett levelekkel együtt ezt írta nekik:

I suppose you have received the message which expressed some opposition to the visit of Joseph Cardinal Mindszenty and has been written by the so called Committee of Concerned Catholic American Hungarians. This message has been mailed to Cardinal Mindszenty, too.

Since the message contains lots of lies and calumnies and the Cardinal himself intends to visit the U.S.A., I feel it for my duty to inform you about the reaction of the Cardinal to the "message",

which has been expressed in his letter sent to me on Good Friday, 1973.

Enclosing the copy of the Cardinal's letter, I am

Respectfully yours

Rev. Joseph Jaszovszky, S.T.D.

Joseph McGucken érsek nemsokára ünnepélyesen meghívta a bíborost. Jaszovszky meggyőző cáfolatára sok válasz érkezett. A bostoni bíboros érsek ezt írta:

CARDINAL'S RESIDENCE
2101 COMMONWEALTH AVENUE
BRIGHTON, MASSACHUSETTS 02135

May 25, 1973

Dear Father

Thank you for your letter of May 23, 1973, together with the copy of the letter Joseph Cardinal Mindszenty sent you on Good Friday, 1973. I am very grateful to you for your kindness in making this available to me. I hope to see His Eminence when he visits the United States later this year.

With every good wish and prayerful remembrance, I am

Devotedly yours in Our Lord,

+ Humberto Cardinal Medeiros

ARCHBISHOP OF BOSTON

Joseph McGucken érsek így nyilatkozott:

Archdiocese of San Francisco
CHANCERY OFFICE
445 CHURCH STREET
SAN FRANCISCO, CALIFORNIA 94114
(Area Code 415) 863-5112

I wish to thank you for your letter concerning the forthcoming visit of His Eminence, Joseph Cardinal Mindszenty. I will be happy to write to him and express the wish and our invitation that he visit the Archdiocese of San Francisco so that we may bring together the Hungarian people of the Bay Area to meet this wonderful apostle and martyr of our times.

Yours sincerely,

Joseph T. McGucken
Archbishop of San Francisco

Oakland püspöke, Lloyd Begin, valamint Stockton püspöke, Merlin Guilfoyle bejelentették, hogy koncelebrálnak Mindszenty bíborossal a San Franciscó-i székesegyházban.

Mindez azt a látszatot kelti, mintha Mindszenty bíboros amerikai látogatása Jaszovszky körül alakult volna ki. Ne felejtsük el, hogy ennek a könyvnek Mindszenty a főszereplője, s ez a könyv úgy adja az eseményeket, amiként azok megtörténtek. Az mindenesetre gondviselésszerű, hogy Jaszovszkynak nagy szerep jutott Mindszenty bíboros amerikai látogatása idején.

Ha a bíboros amerikai útjának a történetét, valamint annak előzményeit az egész amerikai kontinensre kiterjedő perspektívában nézzük, akkor más személyek szerepe, azok gondviselésszerű akciói szintén éles — vagy még élesebb — megvilágításban kerülnek (mint források) a történetíró elé. New York, Cleveland, Chicago, Philadelphia nem a nyugati partok városainak, nem Los Angeles és kitűnő szervező plébánosának, dr. Horváth Benedeknek gigászi munkája tükrében vonul fel az események sorozatában, hanem a saját kiváló egyéniségeik és szervezeteik munkája révén.

Kétségtelen: Amerika keleti részén a Katolikus Magyarok Vasárnapja, az erdélyi ferences atyák, Dengl Miklós, Szőcs Dénes, Eszterhás István, Kótai Zoltán körül kavarognak az események. New York és New Jersey államok hatalmas távolságában pedig általában Füzér Julián ferences atya, a rendezés nagy embere áll a központban.

Történeti időrendben így lehetne rögzíteni az eseményeket:

1. A névtelen beadvány 1973 áprilisának elején került Amerika püspökeihez. Ezt bizonyítja a már idézett, McGucken-féle levél április 13-i dátummal.

2. Jaszovszky József azonnal értesítette a prímást a levélről.

3. Mindszenty József a levélre 1973 nagypéntekjén válaszolt. A védőiratot, illetve a cáfolatot Jaszovszky akkor már postázta az amerikai hierarchiának.

Füzér Juliánt névtelen személyek — a gyűjtési akciója miatt — nevetségessé akarták tenni. Amiatt az akció miatt, amelyről a prímás azt írta, hogy ő nem helyeselte a gyűjtést.

Jaszovszky levelet írt Füzér Juliánnak, amire a New Brunswick-i plébános hamarosan válaszolt is. A következőket írta:

St. Ladislaus R. C. Church
215 SOMERSET STREET
NEW BRUNSWICK, N. J.
08901

August 12th, 1973

The Rev. Joseph Jaszovszky, S.T.D.
St. Patrick's Seminary
Middlefield Road
Menlo Park, California 94025

Kedves Jaszovszky Atya,

Nagyon hálásan köszönöm julius 27-én irt kedves sorait. Ez az első levélváltásunk. Remélem, hogy a megkezdett sor hosszu lesz. Igen, Atya, tudok a kérdőivekről és a levélről, melyet az u.n. Concerned Catholic American Hungarians küldött ki a püspököknek. Már kb. másfél hónapja megy ez a hecc. Ugy látszik, nem minden egyházmegyébe küldték ki a levelüket, csak azokba, melyekről tudták, hogy nincsenek benne magyarok. Minden jel arra mutat, hogy pap vagy valami egyházi személy van a mozgalom mögött. A legjobb dolog nem venni fel a keztyüt. Hadd pukkadozzanak mérgükben!

Mivel az én levelemből akartak gunyt csinálni és mivel az én nevemet és cimemet megadták a levélben, a püspökök válasza hozzám jön. Már kb. 25-töt kaptam. A legtöbb azonnal átlátott a szitán - névtelen levél cim nélküli boritékban mindig gyanus adminisztrációban lévő emberek előtt. Egyik-másik meg is jegyezte, hogy kripto társasággal van dolgunk. De majdnem mindegyik püspök a legnagyobb elismeréssel beszél Mindszenty Biboros urról és a magyar katolikusokról. Kifejezik örömüket, hogy jön és gratulálnak, hogy hozzánk érkezik.

Én nem egészen osztom azt a hitet, hogy az U.S. hierarchia irtózik minden nemzetiségi plébánia felállitásától. Igy volt ez a multban, de Vatikán II itt is elfujt sok mindent. A nemzeti nyelvnek a bevezetése ujra felélesztette a nemzeti plébániák szükségességét és azoknak a problémáját. Legalább is nálunk, Ahr püspök ur igen megértő. Aztán a pénzszerzés módja se olyan rossz, mint azt egyesek vélik. Mi rossz van abban, hogy ebédet adunk a vendég tiszteletére és mi rossz van abban, ha adományt kérünk az ő céljaira? Izraelt igy épitették fel és igy tartják életben a zsidók. Ami nekik jó, nekünk se lehet tul rossz! Kutyaugatás nem hallatszik az égbe. Egy kripto társaságnak a kiabálása nem fogja megzavarni az inkardinált és az amerikai születésü magyar papokat. Egyébként a kérdőiveket magának a Biboros urnak az óhajára küldtem szét. A pénzgyüjtés pedig inkább csak egy szelid megjegyzés, mint sürgetés volt. Ha ennyit nem szabad megtennünk a püspöki kar megkérdezése nélkül vagy ennyit nem merünk megtenni ellenfeleinktől való félelmünkben, akkor se mint magyarok, se mint katolikusok nem érünk egy fabatkát se.

Egyébként Atya aggodalmát értékelem. Ellenfeleinket nem szabad lebecsülnünk. Mi boldogan és lelkesen végezzük dolgunkat és készülünk az ünnepre, ők pedig mint kukacok a fekete földben, forogjanak keserüségükben.

Sok-sok szeretettel és buzgó imával,

Tóth Julián

A névtelen beadvány mellett nem minden püspök ment el azzal a szilárd meggyőződéssel, hogy annak valamennyi sora hazugság. A már idézett McGucken-féle levél bizonyítja, hogy a névtelen társaság állításai zavarba hozták őket. Ezenkívül több európai püspök — természetesen elfogult információk alapján — rámutatott Mindszenty amerikai látogatásának a "veszélyeire". Egészében véve: az amerikai püspökök hangulata nagyon hullámzó volt.

Dengl Miklós az egyik levelében, melyet Jaszovszkynak írt, érdekes dolgokat említ: az Amerikai Magyar Katolikus Liga — Szabó János prelátussal az élén — mindent megtett a bíboros útja érdekében. Először is külön levelet írt minden egyes amerikai bíborosnak. Volt, aki személyesen válaszolt (mint Boyle bíboros Washingtonból, vagy a Los Angeles-i bíboros); volt, aki a titkárja által.

Dengl Miklós azt is említi levelében, hogy már két alkalommal felhívta őt Philadelphiából bizonyos Noska nevű magyar gyáros, aki megmagyarázta, hogy Krol bíboros miért nem küldött személyes meghívót a prímásnak. Krol azt mondta: a prímást hívja meg a magyarság, és ő támogatni fogja. (A könyv szerzője itt azonnal megjegyzi, hogy ez a támogatás nem volt valami szívélyes, pedig Krol bíboros lengyel származású; a szülei Magyarországra menekültek, és ott éltek.) Noska szerint ugyanez volt a helyzet a lengyel Wyszynski kardinálissal, akit a Polonia nevű egyesület hívott meg, s Krol bíboros csupán támogatta a látogatást. Noska azt mondta, hogy — miután az ügyet Krol bíborossal is megtárgyalta — sürgetni fogja a prímást: mégis jöjjön most.

"Az egész ügy nagyon elfárasztott már" — fejezi be levelét Dengl Miklós.

A püspökök közül sokan igen óvatosak voltak. Már érezték a Vatikánból az új szelek fuvallatát, ami aztán 1974 februárjához vezetett.

Jaszovszky József életében az 1973. év a várakozás ideje volt. A türelemé is. Betegségéből csodával határos módon gyógyult meg. Felkészült arra az eshetőségre is, hogy San Franciscóban egyházközséget alapítsanak. Mindszenty bíboros látogatása ezt fogja sürgetni; tudta jól. Azonban volt-e arra remény?

Tizennyolc éven keresztül a magyar plébánia alapítására még gondolni is lehetetlenség volt. Azonban a latin nyelv likvidálása a liturgiában magával hozta a nemzeti nyelv használatát. Joseph McGucken érsek ennek szellemében kinevezte tehát — mint mondottuk már — Jaszovszky Józsefet a magyar liturgia szolgálatára.

Jaszovszky — még Mindszenty bíboros látogatása előtt — megkísérelte a magyar egyházközség alapításának előmunkálatait kidolgozni. Az egész "Bay Area"-t — három egyházmegyéjével — körzetekre osztotta, és minden körzetben, más-más templomban, bevezette a szórvány-szentmiséket, és a szentmisék előtt a hitoktatást. Két éven belül a munka megakadt, a buzgóság lelohadt.

Mozgalom indult Jaszovszky missziós kinevezése ellen is. Az újonnan alakult Stephaneum és egyéb mozgalmi kísérletek ellenakciót láttak Jaszovszky missziós törekvéseiben; személyi kérdést láttak benne. A Stephaneum — mint részvénytársaság — a maga keretén belül kívánta a magyar lelkipásztori kérdést megoldani. Nem akart tudni arról, hogy lelkészséget csak kánoni eljárással, vagyis az érsek és kinevezettje auktoritásával lehet megszervezni.

Jaszovszky munkája az adott helyzetben a magyar liturgia fenntartására korlátozódott. Lelkészséget vagy más egyházi intézményt alapítani lehetetlenség volt. A hangulatkeltők nem akartak építkezni "az érseknek".

Jaszovszkynak nehéz helyzetekben, érthetetlen dolgokkal és magatartásokkal küzdve kellett felkészülnie a száműzött bíboros fogadására. Egyedül maradt. Azt megkívánták volna: hosszú gyűléseken tárgyaljon emberekkel, egyesületekkel, és csak azért, hogy zsákutcába kerüljenek a fontos kérdések. Jaszovszky József — privát eszmecserék révén — megkísérelte az együttműködést, a fogadóbizottság megalakítását. Azonban már a kezdet kezdetén felmerült sok nehézség, valamint a koncepciók versenyfutásának és összeütközésének jelei mutatkoztak.

Jaszovszky valakit felkért sajtószolgálatra. Nem kapott sem határozott terveket, sem segítséget. A családok meglátogatását ellenezték. Ennek ellenére Jaszovszky a vezetőkkel mindig beszélt külön-külön, és tájékoztatta őket. Önkéntes segítséget azonban így sem kapott. Ám a kérdés mégis megoldottnak látszott, amikor — főnöke megbízásából — a Santa Clara Egyetem elnökének asszisztense jelentkezett. Az egyetem elnöke tanácsot kért Jaszovszkytól: elfogadja-e a bíboros a meghívást arra az alkalomra, amikor az egyetem díszdoktorrá kívánja avatni? Az egyetem vállalja a rendezést, a fogadást, az utazással járó minden költséget stb. Feltétele, hogy a magyarságot Jaszovszky képviselje a rendezőbizottságban.

Jaszovszky József beszélt az elnökkel. Megtárgyalták, hogy a propozíciókat kölcsönösen elfogadják. Minthogy a missziós munkát nem támogatta semmiféle tanács, egyházközség, valóban csak Jaszovszky vehetett részt az egyetem rendezőbizottságában. Bár

Schlosser Frigyes felajánlotta — mint főpatrónus —, hogy a prímás látogatásának minden költségét biztosítja, ő sem vett részt az egyetemi rendezőbizottságban. Később — nem várt incidens miatt, amiről ezután lesz szó — mégiscsak igénybe kellett venni a szolgálatait.

Az előkészítő munkában nem vehettek részt az egyesületek sem. Igaz, azok nem is jelentkeztek, egyet kivéve, de az az egyesület viszont privilégiumot kért: a doktorrá avatáson Darabont Ferenc a Nagy Konstantin-renddel akarta megtisztelni a prímást. A egyetem elnöke ezt a kérést elfogadhatatlannak tartotta.

Jaszovszky azonnal referált a prímásnak, aki kedvezően fogadta a meghívást:

Josephus Card. Mindszenty
Archiepiscopus Strigoniensis Primas Hungariae

Bécs, 13 XI. 2.

Kedves Tanácsos Úr!

Köszönöm szíves értesítését a kitűntetésről, amely jó helyről jön, és a meleg remény (...?)

Áldásommal

† József

Kedves Tanácsos Úr!

Köszönöm szíves értesítését a kitűntetésről, amely jó helyről jön, és a meleg remény (...?)

Áldásommal

† *József*

Josephus Card. Mindszenty Bécs, 74 04 10

Kedves Fiam,

a név- és születésnapi jókívánatokat köszönöm és kívánom, hogy a látogatásom előkészítése ne legyen túlfáradságos.

A Kaliforniába való érkezés idejét Msgr. Szabóval illetve a keleti partok programmjával kell összhangba hozni. A jó Isten adjon egészséget és akkor minden rendjén megy majd.

Lévén Nagyszerda, kedves Fiamnak és mindenkinek, aki csak résztvesz az előkészítő munkában, kívánok boldog husvéti ünnepeket. Hogy az Úr él, ez a bizodalmunk.

Szeretettel küldöm áldásomat

+ József

A prímás látogatásának terve végre látható formát nyert. Általában az útirendet is megállapították. Magyarország tényleges, de számkivetésben élő prímását, Esztergom érsekét, az Egyház bíborosát, a modern idők mártírját nagy lelkesedéssel várták.

E könyv írója nem mondhatja el az egész világra kiterjedő diadalút eseményeit: ragaszkodik célkitűzéseihez. Ő, aki a Gondviselés egyik kis eszköze volt, a saját papi életének keretein belül érinti az eseményeket. Nem hívságos szerénytelenségből mondja el, hanem az isteni Gondviselésnek tulajdonítja, és ezt az isteni Gondviselést kívánja — mint élő tanú — a világnak bebizonyítani. Isten sokszor a kicsinyeket választja ki eszközéül a történelemben.

A bíboros prímás útitervét — az Amerikai Magyar Katolikus Liga elnökének, Szabó János prelátusnak a javaslatára — úgy állították össze, hogy a majdnem kéthónapos látogatásból San Franciscónak egy hét jutott: 1974. június 5—11. Mikor ennek a Santa Clara Egyetem elnöke hírét vette, azonnal meghívólevelet küldött a bíborosnak.

Mindszenty József bíboros San Franciscó-i látogatásának a központjába tehát a Santa Clara Egyetemen tervezett díszdoktorrá avatás került.

Jelentős lépés volt ez a bíboros amerikai útján. Az egyetem a legrégibb alapítású katolikus intézmény. Időben talán volt másik, előbbi alapítás is, de jelentőségben a Santa Clara maradt az első. Mint látni fogjuk később, politikai kérdések kavarogtak a meghívás körül, amik igen nehéz problémákat okoztak. Kezdetben azonban a kilátások, s maga az ügy jelentősége, igen fontos állomást jelentett a bíboros amerikai diadalútján.

Az egyetemen amerikai körökben — pro és kontra — nagy vihart keltett a magzatelhajtási vita. A bíboros azonban teljes szabadságot kapott: beszédében a saját állásfoglalását hirdetheti a problémával kapcsolatban. Minthogy az ünnepi szónok Amerika igen jelentős tv-társaságának, az ABC-nek a kommentátora, Reisener lett volna — valamint Manning bíboros az Egyház részéről —, a doktorrá avatást és a díszebéd programját az összes tv-állomás közvetítette volna.

Az egyetem elnökének asszisztense 1973. október 22-én Jaszovszkyhoz intézett levelében már örömmel nyugtázta, hogy remény van a bíboros jövetelére:

TEL: 984-4640

THE UNIVERSITY OF SANTA CLARA • CALIFORNIA • 95053

OFFICE OF THE PRESIDENT

22 October 1973

Dear Father Josef:

Your kindness in making time for my visit, in the midst of your very busy schedule, is greatly appreciated. I thoroughly enjoyed meeting you and trust that we will have the opportunity to talk at greater length in the near future.

Since your enthusiastic approval of our hopes to honor Cardinal Mindszenty here at Santa Clara I have reported to our President, Father Terry. At your recommendation, he will shortly be sending a personal letter directly to His Eminence in Vienna. I shall see that you get a copy of this letter.

We will remain most grateful for any advice and/or assistance that you might care to give us in this matter. Especially important, of course, is obtaining both an affirmative response from His Eminence and an initial indication of the approximate date of his arrival.

I will be keeping in touch with you on this matter. Should you wish to contact me please feel free to call my office collect at either the above number or 984-4293.

With sincere gratitude and very best wishes, I am

Sincerely yours in Christ,

Don D. Flickinger

(Rev.) Don D. Flickinger
Assistant to Father Terry

DDF:d

Az egyetem elnöke október 24-én küldte el a bíboroshoz tájékozódó levelét:

Your Eminence:

In a recent discussion with your former aide, Father Josef Jaszovszky, of Menlo Park, California, it was mentioned that you are considering a visit to the United States this spring. As you know, such a visit would be most pleasing to all Hungarians residing in the Country and very well regarded by Catholics throughout our land.

For some time it has been my privilege to serve as the President of the University of Santa Clara, one of the largest and probably one of the most prestigious Catholic Universities in the western portion of the United States. We would be highly favored if you would grace us with a visit, and I would hope to use the opportunity to confer upon you the highest academic honor the University bestows. This would take place in the presence of distinguished ecclesiastical and civil leaders at an appropriate ceremony. Should your schedule permit, we might join this occasion with our one hundred and twenty-third Commencement on June 8, 1974, but that is not strictly necessary.

Should Your Eminence kindly permit us to so honor you, we would, of course, accommodate our arrangements to fit your schedule. Through my assistant, I have indicated to Father Jaszovszky that the University would consider it a privilege to assist substantially in the payment of the air fare, to and from Vienna, for you and your two assistants.

With great personal esteem and best wishes for your continued good health, and respectfully awaiting your kind reply, I am

Sincerely yours in Christ,
Thomas D. Terry, S.J.
President

A biboros november 12-en valaszolt az egyetem elnökének levelére:

Wien, 73 11 12

Rev. Thomas D. Terry, S.J.
President
The University of Santa Clara
Santa Clara, California 95053

Dear Father Terry,

I wish to thank you for your kind letter of October 24th with its offer to honor me academically on my visit to the United States next year. I am pleased to write you my acceptance of the proposed award. It is additionally generous of you to promise assistance with air travel.

At this writing, however, it is quite impossible for me to set exact dates. My visit, which is presently in the planning stage, may or may not be in the first half of 1974. At any rate, as soon as a decision is made I will see to it that you are informed.

With my blessing,

+ Joseph Card. Mindszenty

Joseph Cardinal Mindszenty
Archbishop of Esztergom
Primate of Hungary

Father Joe —
We are quite delighted!
As soon as the Cardinal can
give us a target date we
shall inform the Archdiocese.
Cardinal Means — then the
public things — a major
press conference.
In Christ,
Dan

RECEIVED
NOV 16 1973
PRESIDENT'S OFFICE
Santa Clara Univ.

1974. február 25-én ment el a bíboroshoz a hivatalos meghívó. Közben már minden elintéződött: a civil hatóságok biztosították a rendet és a védelmet. A rendőrség golyóbiztos autót bocsátott volna a bíboros rendelkezésére. A Hyatt Inn óriási termében lett volna a díszebéd. Mikor a Santa Clara Egyetem elnöke elküldte a meghívólevelet, a rendezés már akkor háromezer dollárjába került az egyetemnek.

Íme, a levél:

Jozsef Cardinal Mindszenty
Pazmaneum
Boltzmanngasse 14
1090 Vienna 9
Austria

Your Eminence:

Through the good offices of Father Jaszovszky we have learned that you will be with us here at Santa Clara on June 7th and 8th. The University will be deeply honored and I am personally most grateful and delighted.

My Executive Assistant, Father Don Flickinger, has just returned from a long meeting with Father Jaszovszky. They are already working hard on the many details of your visit. I shall personally see that every effort is made to express our esteem and affection properly at the reception, banquet and bestowal of academic honors at commencement.

You would be gratified, Your Eminence, to see the great enthusiasm the news of your visit has engendered among the student leaders and my administrative staff. I am sure that when the press is informed next week the entire University family and public will share that same enthusiasm.

With sincere gratitude and deepest respect, I remain

Sincerely yours in Christ,

Thomas D. Terry S.J.

Thomas D. Terry, S.J.
President

A Los Angeles-i érsek, Manning bíboros, a legnagyobb örömének adott kifejezést, amikor megtudta, hogy milyen megtisztelően nagy szerep vár rá a bíboros látogatása idején. Erről a tényről az egyetem elnökének asszisztense így értesítette Jaszovszkyt:

Office of the President

Memorandum

To: Father Josef Jaszovszky

Re: Meeting with Cardinal Manning

From: Don Flickinger

Thank you for your letter of 31 October. I have several times tried to reach you via phone, but have been unsuccessful thus far.

By all means, please inform His Eminence in Vienna of any and all details we have discussed concerning his visit here. I think it important that he be as informed as possible. Your thoughts, personal evaluations and encouragement would be most helpful to the realization of our hopes in this regard.

My meeting with His Eminence, Cardinal Manning, was a very happy one indeed. A reunion of sorts, since he was my personal Bishop for some two years. He was very pleased to be asked to deliver the principal address on the occasion of our honoring Cardinal Mindszenty. He asked that we inform him of the date as early as possible. He will be talking with Archbishop McGucken about this today at Saint Patrick's.

You have a copy of the Archbishop's letter to us here, so you know of his positive reaction to our plans.

Don

7 November 1973

Don Flickinger prospektusokat, fényképeket, irodalmi összefoglalót, tanulmányokat küldött, és azt kérte Jaszovszkytól: továbbítsa azokat a bíborosnak. Jaszovszky — meghívásra — ellátogatott az egyetemre, és részt vett a tanárok ebédjén, majd azt követően egy kollokviumon, ahol megismerte az egyetem szellemét. A katolikus hit és erkölcs tanításaitól való semminemű eltérést nem vett észre. Már akkor biztosítva látta az egyetem garanciáját. A bíborost nem érheti semmiféle kellemetlenség vagy nemzetközi elmarasztalás.

Az előkészületek, melyek foglalkoztatták a rendezőbizottságot, kitértek minden apró részletre, ami kitűnik Jaszovszky egyik itt idézett leveléből is:

Reverend Don D. Flickinger
Executive Assistant to the President
Santa Clara University

Dear Don:

I wish to thank for your kind letter dated 26 February 1974.

My meeting will be with Archbishop McGucken on Tuesday, 5 March, 1974.

I am happy that he was delighted with our request that he deliver the principal address at the banquet honoring the Cardinal!

Since we will have also many guests with us who will represent the Hungarian community and will be programs in Hungarian, and whereas the chief patron who will cover the expenses concerning especially the uncovered expenses, I would like to ask you to publish the name of him that means of our chief patron when you shall issue statements, publications for our or other newspapers, etc. His name is: Mr. Frederik Schlosser, Knight of Malta.

The names of the other patrons and sponsors we shall put only on the invitation-cards.

Mr. Schlosser married and has three children. His wife is German.

I have mailed everything what you have given me in copies to Cardinal Mindszenty.

At the moment we just leave the press conference off the schedule. It could be arranged for Saturday after the President's reception, or for Monday in Menlo Park, or San Francisco.

Wanting to meet with you as soon as possible, I am

Cordially yours
Joseph Jaszovszky

Miután a nagy bankett rendezését a Santa Clara Egyetem vállalta, az a magyar egyesületeknek nem sok munkát adott. Jaszovszky azonban gondoskodni kívánt magának a fogadásnak a méltó biztosításáról. Erre felkérte az egyesületek vezetőit, valamint Hoffer Lipót bencés perjelt és Hites Kristófot, a Woodside Priory School igazgatóját. Hivatalos levelet is küldött nekik, amely így hangzott:

Kedves Barátom:

A fogadóbizottság nevében ezennel szeretettel felkérlek. Mindszenty bíboros atyánkat méltóképpen akarjuk üdvözölni. A programját külön postázom. Felkérlek arra is, hogy rövid megbeszélésre légy szíves eljönni a Notre Dame Highschoolba, San Francisco, 347 Dolores St. (A bazilikával szemben. Parkolás az udvarban.) Vagy ha kényelmesebb, akkor május első vasárnapján, május 5-én, Portola Valley-ba a bencés atyák monostorába, ahol 11 a. m. tartjuk a magyar szentmisét. A megbeszélés a mise után.

Mindkét időben megtartom a megbeszélést.

Szeretettel köszöntlek:

Jaszovszky József

Mindenki felcsigázott érdeklődéssel várta a bíboros látogatását. Éppen ezért mint derült égből a villámcsapás, úgy érte a világot a lapokban megerősített hír: VI. Pál pápa felmentette Mindszenty bíborost magyarországi főpapi tisztsége alól, vagyis a prímási és az esztergomi érseki széket üresnek, megüresedettnek nyilvánította.

Ez a szomorú hír az előkészületi munkákat — látszólag — nem hűtötte le. A hír várható következménye azonban a beijedteknél és a lanyháknál fel-felbukkant. Maga Jaszovszky a Katolikus Magyarok Vasárnapjában adta látható jelét megdöbbenésének — természetfeletti megvilágításban:

"Most lett a kenyér Krisztus testévé..."

Most érkezett el Mindszenty József, Magyarország bíboros hercegprímása, Esztergom érseke az Agykoponyák Hegyére.

Most szegezték rá a nyolc éven át a hitetlenség megszállottai által megkínzott testét az emberiség, az élő Egyház és Magyar Hazánk évszázadok óta vérző drága fájára.

Most állítják fel ezt a vérző, élő drága fát a világ látványosságául.

Most s ennek így kellett megtörténnie!

Most lett igazán Mindszenty József a világ szabadságának egyetlen élő szimbóluma s egyben valósága.

Most testesült meg a világ népeinek egyetlen erkölcsi nagyhatalma. Kilépett édes Hazája szűk börtönéből, ahol oly forrón vágyott vértanúságot és halált elszenvedni (hogy mindenkié legyen). S most valóban, ő már mindenkié. Azoké, akik az Isten gyermekei, akik szent nemzetség, királyi papság...

Mikor Jézus a feltámadás után találkozott az első húsvéti alkonyatkor az emmauszi tanítványokkal, és azok elpanaszolták, könnyekkel a szemükben, hogy mi történt a názáreti Jézussal, aki nagy próféta volt, azt mondta nekik: Nemde, mindezeket kellett elszenvednie a Messiásnak?... Mindaz, aki nagyon szerette felebarátait, annak valóban mindig ki kellett ürítenie a véres kelyhet. Egészen és maradéktalanul! Mindhalálig!

A kínszenvedések előtt Jézusról azt mondta a főpap (bár nem magától, mint azt az evangélista megjegyzi): Jobb, ha egy ember hal még a nemzetért, s nem a nemzet őmiatta... Ha Mindszenty bíboros nem vállalja a vértanúságot egészen a haláláig, és ha ő leül tárgyalni azokkal, akik a világszabadság ellen dolgoznak, és a hitet tervszerűen kinyomorítják a hivők testéből és lelkéből, akkor ma a világnak s népeinek még reménye sem lehet a megváltásra. Akkor már valóban a világ népei és szabadsága felett meghúzták volna a lélekharangot...

Eisenhower, Amerika kétszer megválasztott elnöke, 1957. január 20-án, beiktatási beszédében Budapestet a szabadság szimbólumának nevezte. Nixon elnök 1973 szeptember végén táviratban üdvözölte Mindszenty bíborost, amikor az Egyesült Államok területére lépett. A magyarság diadalmámorban fogadta főpásztorát. A lapok csodáról beszéltek. A New Brunswick-i plébános: feltámadásról...

Most, amikor a diplomaták leülnek a vallás, a szabadság, az emberi jogok ellenségeivel tárgyalni, de kompromisszumot kötnek azokkal, akik a vesztükre törnek, csak egy ember emeli fel a szavát: Vigyázzatok, egyedül csak azoktól féljetek, akik a lelket is megölik. Vigilate et orate!

Mindszenty József — akit a pápa most a világ népeinek láthatatlan vezérévé avatott — hű marad Krisztus Egyházához. Az Egyház ellenségei csalódni fognak, ha azt hiszik, hogy Mindszenty bíboros nem fogja tovább bírni és elviselni a nehéz keresztet. Mondom, csalódni fognak. Most az amerikai katolikus hierarchia meghirdette a szentévet erre az évre, hogy a hivők serege elzarán-

dokolhasson 1975-ben Rómába... A szentévben Mindszenty bíboros testben vagy lélekben ott lesz Szent Péter sírjánál. És elzarándokol bíborosi templomához: a San Stefano di Rotondóhoz. Falai már nagyon szürkén ásítoznak, de megszentelt kövein a bíboros letérdel, s mint az emberiség nagy áldozata, a bűnös emberiség miatt imádkozik s könyörög: Parce Domine, parce populo tuo... Könyörülj, Uram, könyörülj népeden...

A bíboros továbbra is imádkozni fog az Egyházért, a diplomata prelátusokért, a követségben járókért, a magyar Hazáért; imádkozik azokért, akik hisznek a kompromisszumokban, hogy tanulják meg: a világ népeit csak vértanúsággal lehet megmenteni, mert a földön nagyhatalom az ördög... Tanuljanak az apostoloktól, Pétertől és Páltól; attól a Szent Páltól, aki Lisztrában szenvedte el Krisztusért az első borzalmas megkövezést, aztán a nagy idegenben halt vértanúhalált, miután térdig érő vizes cellában szenvedett, és írta híveihez: Gaudete... — Örüljetek!

Ne sírjatok, magyarok! Ezt üzeni a bíboros! És lássátok (lássátok, ti ingadozók is!): Most lett a kenyér Krisztus testévé. A Szent Pétereket és Pálokat, a Gellért püspököket, a Pázmány Pétereket, a Prohászka Ottokárokat, a Bangha Bélákat, a Böhle Kornélokat kövessétek!

Mindszenty József bíboros, a szabad világban annyit tett, mint amennyit mások éveken át képtelenek voltak tenni. Újra felrázta a világ lelkiismeretét. És Krisztus és a magyar nép szabadságának az ellenségei megdöbbentek.

A kompromisszum hívei nem nyugodtak. Megindult a nagy diplomáciai csata. Mint a világ hatalmai közt az olajért; s ki tudja, hová viszi az emberiséget? A pápa felmentette a bíborost. De a lényegen mindez nem változtat. Az ellenség azt hiszi, hogy amikor hazug dolgokat ígérve rávette az Egyház fejét a szabályok végrehajtására a bíboros esetében, a bíborost elnémítják. A leváltás valójában: felmagasztalás. Mindszenty bíboros 1949 óta a világ lelki vezére, géniusza. A leváltással felszabadítás történt (bár fájdalmas érzéssel) a szabadságért vágyó emberiség javára. Mindszenty most már az isteni és a természeti törvény alapján, a pápa szankciójával, az egész hivő emberiség lelkipásztora és fejedelme.

Ezerkilencszáznegyvenkilenc óta állandóan visszhangzik Mindszenty bíboros neve az egész világon! A perui és brazíliai dzsungelben, a leprások szigetén. Rettegve hallják a diktátorok szobáiban, a Szolzsenyicinek hitvallása után.

A pápa végzésében a hivő világ szíve megdobbant. De örömében ujjong a vértanúk földje. — Mindszenty bíboros mindenkié!

Mi, árva magyarok, szerteszéjjel a világon s itt, Amerika földjén, szeretettel várjuk. Konduljon meg szívünk harangja egy új feltámadás hajnalára!

A nagy támadás, amely 1973 tavaszán Mindszenty bíboros látogatása ellen kirobbant, és lelkük mélyén megzavarta az amerikai főpapok bizonyos csoportját, nem volt korábbi kisebb, helyi jellegű megnyilatkozások nélkül. Jaszovszky például levelet kapott az egyik, San Francisco körzetében élő paptestvérétől:

"Azt a hírt, hogy Mindszenty bíborost az USA-ba akarják kihozatni, a lehető legszerencsétlenebb gondolatnak tartom."

Ezek az emberek egyáltalán nem értették meg Mindszenty világlátogatásainak igazi értelmét és lényegét. Öreg úr letelepedési szándékát látták, aki már tehetetlen önmagával, és nyugalomra vágyik. Valamit azonban félelmük is takart: a nagy, hős embert távol akarták maguktól tartani. A levél így folytatódik:

"Ugyanis az ő számára kijönni egy kultúrországból ebbe a gangszteri üzletvilágba semmikép sem lenne kedvező. Neki tisztes környezetre, nyugalomra van szüksége."

Egy másik levél magyar jogásztól van:

1971. november 19.

Kedves Atyám!

A f.hó 28-i megbeszélésen nem fogok tudni résztvenni, de a tárgysorozaton szerepelö témához szerény hozzászólásomat ezúton terjesztem Eléd.

(Természetesen nem ismerem az elözményeket, amik a Hercegprimás Ur San Francisco-i látogatásának tervéhez vezettek. Kizártnak tartom, hogy az Töled, vagy itteni magyar, ill. egyházi körökböl indult volna ki.)

A látogatás tervét ellenzem és javasolom, hogy Őeminenciáját beszéljük le a tervröl, ha azt megvalósitani óhajtja.

Őeminenciája ma egy idös, beteg ember. Láttuk, hogy járni is nehezére esik és a pápa támogatta sajátkezüleg, amikor pár lépést tett. Öt ma egy hosszú út fáradalmainak és az elkerülhetetlen nyilvánosság megpróbáltatásainak kitenni kockázatos, számára káros volna.

Látogatása politikai szempontból aligha volna szerencsés. Az amerikai hatóságoknak, illetve hivatalos köröknek sok problémája volt vele s alighanem örülnek, hogy a "Mindszenty-ügy" végre nyugvópontra jutott.

Az összmagyarság szempontjából Őeminenciájának ma koránt sincs az a varázsa, súlya és vezetö szerepe, mint 15-25 évvel ezelött. Amit ö tett, nagyszerü és egyedülálló volt, azt megtetejezni ö ma már képtelen. Kisérletezés többet árt, mint használ.

Végül, a San Francisco-i s környékbeli magyarság aligha képes és hivatott egy ilyen magas látogató méltó fogadására, eltartására és a kiadások finanszirozására. Te érzed a saját "böródön", milyen nehéz még kis összegeket is a szórványlelkészség céljaira begyüjteni. Kizártnak látszik, hogy egy kétes sikerü vállalkozás anyagi támogatása az itteni katholikus magyarságon belül megoldható volna.

Nem vagyok biztos, hogy teljesjogú tagja vagyok-e az Egyházi Tanácsnak. De ha az volnék, úgy kérnélek, hogy hozzászólásomat a megjelentekkel ismertetni szives légy.

Igaz szeretettel, ragaszkodással és nagyrabecsüléssel köszönt.

Az ilyen hangú levelekre Jaszovszky nyugalommal válaszolt. Íróikat nem hozza nyilvánosságra, bár annak idején kérték, hogy aggodalmaikat név szerint tárja a gyűlések elé. Jaszovszky már akkor látta, hogy az egyesületek nagy nyilvánossága előtt nem kívánatos a látogatást mint problémát felvetni. Megkísérelte; azonban azt tapasztalta, hogy a rendezőbizottságot inkább magánbeszélgetések alkalmával kell összeállítani. A pesszimista levelekre ilyen szellemben válaszolt:

"A bíboros maga szeretné a legjobban minden magyar testvérét meglátogatni. Ő maga tisztában van a világhelyzettel, és tudja, hogy mennyien nem szeretik őt. De nem kell félni. Egyelőre, mint hozzám intézett legújabb levelében írja, nincs módja és ideje arra, hogy hosszabb útra keljen. A vágy, őt meghívni, és vele találkozni, nem szerencsétlen gondolat.

Mint a körlevélből látod, lesz majd karácsonyi és újévi szentmise San Franciscóban is a szokott helyen. Magam tartom azokat. Remélem, az Úr ad hozzá egészséget. Mert nem jól érzem magam, és nagyon fáradt vagyok. Az egyesületek belső életétől távol tartom magam. Annál inkább fordítom időmet a családlátogatásokra."

A hangulat újra felmelegedett. Okozta ezt az általános, nemzetközi megdöbbenés a Vatikán diplomáciai viselkedése miatt, ami a pápát Mindszenty felmentésére kényszerítette. A felmentés dátuma sem volt szerencsés: 1974. február 5., vagyis Mindszenty életfogytiglani börtönre való elítéltetésének 25. évfordulója.

Lassan-lassan kitört az emberekből a vágy: Látni akarjuk Mindszentyt, a század nagy emberét! A Santa Clara Egyetemen újra felforrósodott a lelkesedés.

Az 1973. évi nagy fellángolás azonban a hivatalos köröknél letompult. A Los Angeles-i bíboros lemondta az ünnepi beszédet. San Francisco polgármestere, Joseph Alioto, 1973-ban még így írt:

January 29, 1973

Dear Father

Thank you for your very kind letter of January 15 informing us of the proposed visit to San Francisco by His Eminence, Joseph Cardinal Mindszenty in May and June of this year. We are delighted to know that San Francisco is on the Cardinal's itinerary, and you may be assured that we will do everything in our power to cooperate in assuring him of a warm and friendly reception and a delightful visit during his stay here. I am sending a copy of your

letter to Mr. Cyril Magnin, our Chief of Protocol, in order that he may be advised of this visit. I know that he and this office and the Board of Supervisors as well as the Chief of Police will be most happy to do everything possible for the Cardinal's visit.

As soon as plans for the visit are finalized, I would appreciate your being in touch with my office.

With my kindest regards and all best wishes.

Sincerely,
Joseph L. Alioto
Mayor

OFFICE OF THE MAYOR
SAN FRANCISCO

JOSEPH L. ALIOTO

July 9, 1973

Reverend Joseph Jaszovszky, S.T.D.
St. Patrick's Seminary
Middlefield Road
Menlo Park, California 94025

Dear Reverend Jaszovszky:

I am indeed sorry to learn from your letter of July 3rd that His Eminence, Joseph Cardinal Mindszenty will now delay his trip to the United States until next year. We were prepared to welcome him, but can understand the many urgent reasons for his decision. Be assured that we will do everything possible to make his visit to San Francisco next year a most enjoyable and memorable one.

Please accept my kindest regards and all best wishes.

Sincerely,

Joseph L. Alioto

Joseph L. Alioto
Mayor

1974 márciusának elején, közvetlenül a bíboros pápai felmentése után, a varázs még izgalomban tartja a hatóságokat. A polgármester március 14-i keltezéssel írt levele így hangzik:

Thank you for your letter of March 9th, in which you advise that we will be honored by a visit from His Eminence, Joseph Cardinal Mindzenty in June of this year. I am delighted, of course, to know that his plans are finalized for this visit, and look forward eagerly to meeting him.

It will be a great pleasure to receive His Eminence in my office on June 6, 1974, following his arrival at the airport. As soon as you have his flight details, please convey them to me so that I may set aside an appropriate time on my schedule for that day.

With my kindest regards and all best wishes.

Sincerely,
Joseph L. Alioto
Mayor

Közben megindult a kampány a Santa Clara Egyetem és vezetősége ellen, amiről később lesz szó. Most csak azért említi a szerző, hogy az olvasó lássa és megértse a "hivatalosok" türelmetlenségét, majd visszavonulását.

A főegyházmegye lapjának szerkesztője mindvégig lelkesedéssel vállalta a sajtókonferencia megrendezését. Jaszovszkynak így írt erről:

the monitor

Founded 1858
Official Newspaper of the Archdiocese of San Francisco and of the Dioceses of Stockton and Santa Rosa
441 CHURCH STREET, SAN FRANCISCO, CALIFORNIA 94114 • 626-7200

DEAR FATHER JOSEPH:

I AM ANXIOUS TO WORK OUT THE PRESS CONFERENCE, ETC. FOR HIS EMINENCE, CARDINAL MINDSZENTY. COULD YOU POSSIBLY GIVE ME A CALL SOME TIME IN THE NEAR FUTURE, AND LET'S FINALIZE A DATE?

KINDEST PERSONAL REGARDS.

YOURS SINCERELY,

GERARD E. SHERRY
EDITOR - MANAGER

A világi sajtó egymásután hozta a kedvező hangú és kellemes híreket, később azonban hangot adott a kontroverziáknak és híresztéléseknek, amelyek megtévesztőek és rosszindulatúak is voltak.

A bíboros érkezésének idejére esett a június 6-i választásokat előkészítő politikai kampány, amikor az egyetem egyik régense küzdött az amerikai kongresszusi képviselői mandátumért, egyben a Pro Life-mozgalom egyik nőtagjának jelöltsége ellen. Ez a nő az amerikai Mindszenty-mozgalom vezetőinek (Eleanor Schlafly és mások) támogatásával folytatta választási harcát Edwards kongresszusi tag ellen, akin keresztül a Pro Life-mozgalom támadta a Santa Clara Egyetem elnökét, és azzal vádolta az egyetemet, hogy az már csak nevében katolikus. Alioto polgármester is belekerült a választási harcba, mivel a kaliforniai kormányzójelöltségért küzdött. Mind a Mindszenty-mozgalom exponensei, mind Alioto elvesztették a választási harcot. Alioto polgármester idegösszeroppanással Olaszországba utazott aznap kora reggel, amikor Mindszenty — nagy kísérettel — a városházára érkezett. A prímást Nelder, a hirtelen kinevezett helyettesítő polgármester fogadta.

A megértés érdekében ezt előre kellett bocsátani. Most azonban még térjünk vissza az előzményekre!

A hatvanas évek közepén az amerikai katolikus iskolák pénzügyi válságba kerültek. A jezsuita egyetemek és a női szerzetesrendek iskolái, kollégiumai hasonlóképpen. A hetvenes évek elején a magyar alapítású, angol nyelvű iskolákban felmerült az utánpótlás hiányának kérdése, mert tulajdonképpen ez sodorta pénzügyi válságba az iskolákat. A jezsuiták világszerte elveszítettek körülbelül nyolcezer rendtagot. A kolostorok lakóinak létszáma felére csökkent. A woodside-i magyar bencések klasszikus közép- és felsőiskolája elvesztette rendtagjainak egyharmadát. Amerikai bencés apátsághoz kellett csatlakozniuk, hogy a jövőt biztosítsák.

A Santa Clara Egyetem nem került pénzügyi válságba, mert gazdag mecénásokat szerzett: Ben Swigg és Don Edwards kongresszusi képviselő személyében.

Don Edwards — szerencsétlenül — a kongresszusban az abortuszkérdéssel foglalkozó bizottság elnöke lett, azonban a jezsuita egyetem tanmenetének irányításához semmi köze nem volt.

A sok baj közepette éppen a túlbuzgók és a Pro Life-mozgalomnak a politikai küzdelmekbe magukat belevető tagjai kezdtek beavatkozni az egyetem ügyeibe, és követelték — az abortuszkérdésben elfoglalt álláspontja miatt — Don Edwards eltanácsolását, ami, mindkét részről, inkább politikai, mint erkölcsi kérdés volt. Don Edwards kétségtelenül opportunistának tűnt, viszont a

valóságban inkább Scipio Cunctator volt. A kongresszusban evezni próbált az ellenséges politikai és világnézeti csoportok között.

A Pro Life emberei azonnali megoldást és kiállást követeltek Don Edwardstól; és ügyében az egyetem elnökétől, Thomas Terrytől, gyűlés összehívását kérték. Mindezt azért sürgették nagyon, mert 1974 júniusában az egyetem körzetében választást írtak ki, s a két jelölt éppen Don Edwards — mint újrainduló — és Benducci asszony, a Pro Life jelöltje volt. A fenti dátum, mint mondottuk, egybeesett Mindszenty bíboros látogatásával.

A harc már 1971-ben kirobbant. Don Edwardstól nyilatkozatot követeltek, aki az alábbi levélben szögezte le állásfoglalását:

Thank you for your response to my letter of April 28 concerning abortion laws. I am afraid it would be very difficult to get a law through Congress which would label abortion as feticide and make it illegal. Realistically, this is a time when population control is of major concern and when women are asserting their independence more and more and feel they ought to have control over their own bodies. While, theoretically, I suppose, an abortion law could be written on the basis of interstate commerce law, politically, I believe it would have little chance of passage. Furthermore, there is a good chance it would be proved unconstitutional.

Personally, I believe that the question of abortion is one each woman must decide for herself before God and her conscience and I don't feel the government has the right to force her to have an abortion or to force her to have a child if she does not wish to.

I am sorry you did not receive my reply to your letter of April 13. It was mailed April 30. I have enclosed a duplicate for you.

With kindest regards.

Sincerely,
Don Edwards
Member of Congress

Don Edwards 1973. október 18-án levelet intézett az egyetem elnökéhez. Ebben a levélben őszintén újra bevallja, mi az ő álláspontja abban az albizottságban, melynek jelenleg ő az elnöke, és amely többségében határoz majd egy törvényjavaslat, nevezetesen az abortusz kérdésében. Íme, a levél eredeti szövege:

Thomas D. Terry, S.J.
President
The University of Santa Clara
Santa Clara, California 95053

Dear Tom:

The evening spent with you and the other distinguished presidents of our country's Jesuit colleges and universities was the high spot of several months here of discouraging events which made one wonder if America had lost its way. It was comforting to break bread with your group of unselfish and hopeful educators. In addition, it was a lot of fun, and I enjoyed the delightful program. Thank you very much for including me in this memorable evening.

I have been meaning to discuss with you another subject, unfortunately one that has been bringing me *considerable* personal distress. I understand *the University has been receiving some comment and* criticism *concerning my role in the current controversy surrounding the issue of abortion and it might be helpful in this letter to bring you up to date on it.*

Much has been written regarding the status of the various constitutional amendments concerning abortion and my own role as chairman of the Subcommittee *which will have to deal with the subject.* Much of what has been written is simply not correct.

I have never been what could be categorized as either pro or anti abortion. I enclose a copy of a letter which was written on May 10, 1971 as illustrative of the type of response which I consistently made to the issue at that time.

In order to secure as equitable a climate as possible for both sides I have steadfastly refused comment on this issue since its referral to my Subcommittee. I believe fairness demands this.

This brings up the matter of a quote attributed to me on euthanasia. I have never in any statement made publicly or privately commented on euthanasia. I am enclosing a copy of the San Jose Mercury article *which fostered this impression and which was* totally incorrect. *I also enclose an article from the Spartan Daily which shows by the admission of Harry Farrell of the Mercury that* I was indeed misquoted.

To complete the record, I am enclosing a copy of the only statement I have issued since the referral of this legislation.

Finally I should point out that it will take the action of a majority of the members *of my Subcommittee to dictate our future timing and direction.*

I am keenly aware of how emotional an issue this is and how deeply felt and sincere are the feelings of all who are interested. It is on just these types of issues that we have an obligation to proceed with sound reason and equal sensitivity *to the proponents on both sides of the question.*

Best personal regards.

Sincerely,
Don
Member of Congress

ABORTION STATEMENT

First I would like to make it clear that I have great respect for the views of all the thousands of concerned people who have communicated with me and the Judiciary Committee on the subject of an amendment to the Constitution relating to abortion. It is a subject that is deeply felt by millions of Americans. It deserves the most respectful and scholarly attention.

There are a number of proposed Constitutional amendments that have been referred to my Subcommittee. Some would forbid abortion. Some would go further than the present law as established by the Supreme Court decision and make abortions more available. There are strong pressures for each view.

All proposals for an amendment to the Constitution are studied in depth by the members and the staff of the Subcommittee. Reports and recommendations are solicited from government agencies and public and private experts. We are proceeding with dispatch in those areas now with regard to the proposed amendment on abortion and also on the other proposed amendments on school busing and congressional tenure, all of which proposals have nationwide constituencies who are also urging quick action.

All of the members of the Subcommittee are determined to do a thorough and fair job. All points of view will receive careful and respectful attention. When the preliminary work has been completed, public hearings will be held, and advice solicited from witnesses on all sides.

Don Edwards képviselőt, aki e levélben politikai szempontból az állam passzivitását hirdette, ellenfelei hipokritának nevezték. Viszont Don Edwards hívei ugyanúgy hipokritáknak nevezték a Pro Life-mozgalom azon embereit, akik általános állami törvénytilalmat sürgettek, a magánéletükben azonban nem riadtak vissza az abortusztól. Don Edwards később kijelentette, hogy ő maga

nem helyesli az abortuszt, sőt: égbekiáltó bűnténynek tartja. Viszont újra hangoztatta, hogy az állam nem avatkozhatik be a személy magánéletébe. Az Egyház az Isten nevében beszél, tehát tilthatja az abortuszt...

Ismerni kell az amerikai politikai életet: mióta az államot elválasztották az Egyháztól, az állam csak pozitív törvényeket ismer el. Az alkotmány a személy szabadságát védi és tiszteletben tartja. Büntet az állam abban az esetben, ha az állampolgár vét az állam pozitív törvényei ellen. A modern istentagadó társadalomban azonban ma már megkérdőjelezik az állami tekintély felsőbbségét. A népakaratot hirdetik, aminek érvényesülnie kell az állam törvényhozó testületében. Sajnos, ma a népakarat a szabadosságot hirdeti erkölcsi kérdésekben, és képviselőit is így irányítja.

Don Edwards a népakaratot a lelkiismeret körébe utalta, és mint politikus az államot távol akarta tartani a nagyobb rossztól a kisebb rossz érdekében. A Pro Life-mozgalom emberei ezt jól tudták, azonban — politikai célból — az abszolút természeti törvényeket emlegették, hol meggyőződésből, hol csupán a szavazatok megszerzése érdekében.

Világos, hogy olyan társadalomban, ahol immár véres harc folyik a tekintélytisztelet ellen, a Pro Life-mozgalom csatát veszt.

Minthogy mindkét részről a politikai cél elérése érdekében robbant ki a harc, mindkét párt emberei kellemetlen helyzetbe hozták az egyetemet, és magát Mindszenty bíborost is. Jaszovszky azon az álláspontón volt, hogy olyan erkölcsi tekintély, mint Mindszenty bíboros, semmiképpen sem kerülhet választási harc központjába (még akkor sem, amikor egy régenstag nem foglal állást az alapelv mellett), mivel maga az egyetem felülál e választási harcon, és nem hirdeti az abortuszt mint megengedett eszközt. Még permisszív alapon sem. De hát a választási harc hevében az ellenpárt igen éles fegyverekkel dolgozott. Nehéz elmarasztaló ítéletet mondani. Maguk az események világítsanak rá a kérdésre, s arra: hol cselekedtek az okosság elve alapján...

Elérkezett a bíboros kanadai látogatásának ideje. A próba sikerült: ezres tömegek üdvözölték a prímást. Mindszenty megjelenése elsimította az ellentéteket, és kibékítette az ellenfeleket. Az amerikaiak csodáról beszéltek; mert annak voltak tanúi. New Brunswicknak is felejthetetlen napjai voltak. (De arról majd beszámolnak az ő krónikásai. Jaszovszky ott volt, azonban nem tudott dokumentumokra szert tenni. A jövő történetírója bizonyára megszerzi majd a forrásmunkákat. S a mozaikokból alakul ki a teljes kép: a bíboros diadalútja Amerikában.)

Az élmények nagy hatással voltak magára a bíborosra is. Íme, levelét nem lehet minden érzelmi hullámzás nélkül olvasni:

Kedves Magyarok Kanadában és Amerikában!

Miután a benyomások, ha nem is halványultak, de tisztulva csendesedtek bennünk, tárgyilagosabban tudunk visszapillantani kanadai és amerikai látogatásom ünnepnapjaira. Nem személyi érdek, hanem a közös ügy hozott bennünket össze: a teendő közös ügy, és nem úgynevezett elvesztett ügyek fölötti bánkódás, siránkozás.

Az Egyház mai mély válsága ne ijesszen meg bennünket. Túlságosan és sokáig ráhagyatkoztunk az ősi múltra épült, a családi és nemzeti folytonosságba beágyazott keresztény hitre. E beágyazottság azonban csak támasz lehetett, de nem volt sem maga a hit, sem annak záloga. Minden egyénnek, minden nép minden egyes nemzedékének újra és újra meg kell küzdenie a hitéért úgy, mint Jákobnak az Isten angyalával. Nem szabad elereszteni az alkalmakat, a lehetőségeket még halálos fáradtság miatt se, mindaddig, míg Isten meg nem áld bennünket.

Ez az Isten akarata. Isten fiatal. Övé a jövő. Ő nemcsak a múlt, a hagyományok, a valamikori nagyságok tudója vagy féltékeny vigyázója, hanem az újnak, a fiatalnak, a holnapnak az előhívója egyénekben és népekben, akik nem adják föl magukat. Ezért nincs helye a csüggedésnek. A mi szívünk megremeghet a nehéztől, az ismeretlentől, a lehetetlennek látszótól, Isten azonban az egyének és nemzetek jövőjét sokszor a lehetetlennek látszó holnapba rejtette el: nekünk kell nekilátnunk, hogy azt előhozzuk.

Százados, tragikus és hősies küzdelmekben hazát vesztettünk: majdnem csak talpalatnyi földünk maradt. Okait tudjuk. Több százados törökdúlás ment át rajtunk, és a nemzet testén hordta súlyos következményeit: az elernyedtséget, a betelepüléseket. 1849-ben saját dinasztiánk tiport el bennünket orosz csizmával. A végzetes Trianont követte a még végzetesebb kiszolgáltatásunk Jaltában, és 1956-ban a nemzetgyilkos kommunista rendszernek.

Ebbe a minket perzselő tűzvészbe, persze, mi magunk is beledobtuk száraz és mindig újra meggyújtott gerendáinkat: hitetlenségünket Istennel, szószegésünket és árulásainkat egymással szemben, káromkodásunkat, közéleti könnyelműségünket és legutóbb azt, hogy népünk kényelemszeretetből segédkezet nyújtott a magyarság termésének alattomos lekaszabolásához. 1956 és 1971 között pártsegédlettel hárommillió és százötvenezer magyart gyilkoltak le anyaméhben. Ez a csonkaország lakosságának egyhar-

mada. És ki tudja, egyedül a jó Isten, talán még el sem értünk a vészkijárathoz.

Mégis, mielőtt szemeim megtörnének, nem ember, nem puszta érzelem, hanem Isten és őseink mondatják velem, és ezt szeretném minden magyar párnája alá tenni, legyen bárhol széles e világon, hogy ne legyen nyugta az ösztökétől halála órájáig: a megmaradt kevésből újra kell építenünk a hazát. Ez a dolgunk ezen a világon. Ettől megszabadulni nem tudunk, csak elbújni előle.

Ez a végrendeletem azoknak, akikkel találkoztam, akik hallottak rólam, vagy akik elkerültek. Tegyétek félre a versengést, a mértéktelen személyi nagyravágyást, a ki ha én nem magatartást! Nem nézve se jobbra, se balra, mindenki ott tegye meg a magáét, ahova az élet állította! Teremtsünk keresztény hitre épülő egyházi közösséget! Legyen a családban gyermek Isten akarata szerint! Ez áldás és jövő, bármit mond a világ. A gyermek kapjon a családban, a hétvégi iskolában, ha mindennapira sehogy sincs lehetőség, krisztusi hitet magyar nyelven, magyar öntudatot! Fiatalságunk lelkében tegyük izzóvá a magyar Ígéret Földjének megszerzését. Mindezt gyűlölet és ellenséges érzés nélkül, csak munkával, hitben és áldozatban.

Tanuljuk meg és használjuk idegen népek gazdag tapasztalatát, és fordítsuk ezt a nagy célra. Csak az a lelkesedés helyénvaló, amelyet a munka nehézsége, a szenvedés hosszantartósága mindig újraéleszt: amelyet kiolt, az ártalmas, és megront bennünket.

E sorokkal szeretném megköszönni minden magyarnak, a szervezőknek és résztvevőknek, egyháziaknak és világiaknak, a katolikus Egyházhoz és a keresztény egységhez tartozóknak, a jövetelemmel kapcsolatos előkészületeket, fáradságot, igyekezetet, anyagi áldozatot és jelenlétüket.

Amit e sorokkal lelketekre akarok kötni, ezért éltem, ezért élek és imádkozom itt és az örökkévalóságban.

Áldjon meg benneteket a mindenható Isten, az Atya, a Fiú és a Szentlélek! Úgy legyen!

Kelt Bécsben, 1973. november 5-én, Szent Imre herceg ünnepén

Mindszenty József
esztergomi érsek, Magyarország prímása

Ez a prímási körlevél újra felszította a vágyat a bíboros után. "Minél hamarább jöjjön közénk!" — mondották. Szabó János prelátus elküldte Mindszenty útitervét, és a Santa Clara Egyetem komoly erőfeszítésekkel — a magyar egyesületek és egyházak segítségével — kialakította a San Franciscó-i fogadás teljes képét.

A képet azonban szét akarták tépni az egymással viaskodó amerikai erők. Mindent a politika szemszögéből néztek és ítéltek és megítéltek. A hatóságok azonban igyekeztek tudomást sem venni ezeknek az erőknek a harcáról.

Jaszovszky — egybevetve mindezt a prímás körlevelével — karácsony felé ezt írta a hívekhez:

Az eminenciás atya levelét azzal a kéréssel mellékelem, hogy imádkozzatok érte. Szándéka és terve, hogy jövőre, május havában meglátogat minket. Az amerikai egyházi és világi hatóságok már készülnek fogadására.

Megzavarodott világban élünk. Ne hallgassatok azokra, akik szívükben talán magyarok, és a jövő Magyarországáért keresnek új utakat. De eszközeikben és módszereikben inkább ártanak, mint használnak.

Higgyétek el, hogy mindazoknak, kik szeretetlenül és idegesen terjesztik körleveleiket akár a bíboros prímás úr, akár hű követői ellen, már csak leveleik stílusa és rágalmai miatt sincs igazuk. A történelmi forrásokban való hiányos tudásuk miatt féligazságokat mondanak, és el vannak bűvölve saját vízióik káprázta tó fényeitől. Ma a modern egzisztencialista világban (amely az "ÉNT" teszi meg minden jog és törvény forrásává) a keresztény egyházak és a még keresztény érzelmű államférfiak, írók, tudósok őrzik és hirdetik az isteni kinyilatkoztatásokat és Jézus tanítását. Csak a velük való közösségben őrizhetjük meg mi is évezredes hagyományainkat, hitünket és kultúránkat. Nincsen más út a számunkra. Minden más illúzió és önámítás. Rágalmakkal a mi hitünk és kultúránk ellen nem lehet felépíteni az új Magyarországot. A betlehemi angyalok énekét a dicsőségről és békéről őszintén kell énekelnünk modern karácsonyunk éjszakáján.

Don Flickinger szorgalmasan levelezett a püspökökkel és a világi hatóságokkal, sőt: személyesen is felkereste őket. Az egyetem újságja, A Santa Clara, cikkekben foglalkozott a bíboros látogatásával, és folytatólagosan ismertette Mindszenty vértanúságát, börtönéletét. Don Flickinger — mivel többször nem tudták egymást Jaszovszkyval telefonon elérni (tudniillik mindketten külső munkákkal is el voltak foglalva) — levélben is beszámolt az eredményekről. Flickinger kitért egy — a budapesti amerikai követségen szolgáló — tisztviselő tanácsaira is: hogyan biztosítsák a bíboros megszokott napi menüjét:

To: Father Joe

Re: Entertaining Cardinal Mindszenty

From: Don Flickinger

I wanted to pass along to you the following paragraph from someone who lived with the Cardinal in Budapest at the American Embassy:

"As an old Cardinal hand, as it may be called, I might advise the hosts to lay in a stock of White Owl cigars, a little sherry and some wine. I think he would probably like a private lable if available but cer tainly no Hungarian imports. He always said that the Hungarian commercial wine had been "adulterated" by the commies. Also the cigars should be cut in half, to save a little for later. Thoughtful hosts will also provide a few garlic cloves, to which Himself owes his longevity. He also eats an astonishing amount of food for someone his age, and loves Chocolate cake - which the Ambassador's mother made for him from time to time."

Perhaps this will assist you in adding a special touch of hospitality. We had, of course, planned to arrange these things in his room here in San Jose.

It looks like only Father Terry and I will be coming up to concelebrate with Cardinal Mindszenty on that Sunday - but we will definitely be there! Don't forget to write to Mr. Swig - or have Mr. Schlosser do so.

Thanks for the nice visit. At least we can carry on as best we are able.

Sincerely in Christ,

Dear Father Joe:

I was disappointed that illness kept you from joining me yesterday at the Chancellery Office. The meeting with Archbishop McGucken was cordial and went very well. He was delighted with the request that he deliver the principal address at the banquet honoring the Cardinal.

Today I attempted to reach Bishop Hurley in Santa Rosa regarding his being the Master of Ceremonies for the dinner. He was not in, but his secretary assured me that he would call tomorrow. Again, the Archbishop was pleased that Biship Hurley would be present on the 7th.

The only matter which the Archbishop considered somewhat delicate concerns the scheduled press conference in San Jose late afternoon or evening on the 7th of June. Unless Cardinal Mindszenty really wants to do this, my best thought at the moment is to leave this off the schedule. Our press people here on campus feel that a formal news conference at that time would only diffuse good news coverage away from both the banquet and the Cardinal's appearance at Commencement the next day. We can discuss this, of course, as time goes on.

Thank you for all the materials which you sent. They have proven to be very helpful. I am returning to you your personally signed photo of the Cardinal, together with a copy of Father Terry's most recent letter to the Cardinal, a resource article compiled by Ed Hurlbutt, and today's issue of the Santa Clara, which I am sure you will find interesting.

I tried to return your phone call, but wasn't able to find you in. I do hope you are feeling somewhat better and assure you of my concern and intentions of being in touch with you very shortly.

Sincerely yours in Christ,

(Rev.) Don D. Flickinger
Executive Assistant to the President

Flickinger február 26-án írt levele eléggé világosan érzékeltette a komoly előkészületeket. San Francisco érseke készült az ünnepi beszédre. A püspökök örömmel jelentették, hogy lelkesedéssel fogadják a bíborost.

Az egyetem lapjában pedig így írat:

by Ed Hurlbutt

Jozsef Cardinal Mindszenty, former Primate of Hungary, will receive an honorary degree from the University at the June 8 commencement exercises. The graduation ceremonies will mark the only major public appearance by Mindszenty during a three week tour of the United States.

Mindszenty, who was removed by Pope Paul VI as Primate only three weeks ago, will also be honored at a banquet sponsored by the University on Friday evening, June 7. Members of the Senior class, their parents and families, and members of the Hungarian Catholic community will join the board members and other friends of the University at the banquet.

HONOR

University President Fr. Thomas Terry said that the University invited the cardinal to commencement in "order to honor an outstanding and courageous churchman."

According to Presidential Assistant Fr. Don Flickinger, "We decided to invite him last November when we first learned that he was considering a tour to the United States. At first we didn't think he would come, but we decided to honor him by inviting him at least." The Santa Clara ceremonies will be the first visit to the West Coast and only the second visit to the United States for a man who has spent most of the last quarter of a century imprisoned in his native Hungary.

REMOVAL

Pope Paul's recent removal of Mindszenty as Primate was but one more apparent setback for a man who has spent much of his adult life in a virtual war with the communist government of his native Hungary.

When the Pope ordered him to step down, Mindszenty publicly announced that he was doing so against his will, and that his removal was the price of detente between the Vatican and the communist governments of Eastern Europe.

Born Joseph Pehm on March 29, 1892, even the cardinal's name is testimony to his long struggles with various governments. When the Nazis took over much of Hungary in 1940, they urged Hungarians to take the German version of their names for general

use. Mindszenty instead changed his name from Pehm (which is German) to Mindszenty, the name of his native Hungarian village.

Mindszenty was ordained a priest on June 12, 1915, and within a few years he became involved in the first of the numerous church-state clashes that have marked his life. A short-lived Bolshevik government that took over war-shattered Hungary in 1918 arrested Mindszenty and imprisoned him for four months in 1919.

EARLY BATTLES

When the government fell and he was released from prison, Mindszenty was assigned as pastor in the town of Zalaegerszeg where he completed the longest uninterrupted span of his pastoral work. During his 25 year stay, Mindszenty founded two newspapers, built a home for the aged, a parish hall, a convent, a school and opened a printing shop for his newspapers.

In these activities, Mindszenty showed two traits that were to become virtual battlegrounds in his fight with the communist government. First, he refused all government aid for his newspapers because he wanted to keep them completely independent. Second, he gave a great deal of attention to schools which he considered one of the foundations of Hungarian Christianity.

Mindszenty's work in the parish was ended by his appointment as Bishop of Veszprem in 1944. Six months after his appointment, Mindszenty faced his second political arrest, as the puppet Nazi government took him into custody. He was released in March, 1945, when the Nazi government fell.

Less than six months after his release, he was named Archbishop of Esztergom and Primate of Hungary. During the next three years he achieved his greatest success and fame in Hungary, and laid the groundwork for his subsequent eight year imprisonment.

RESISTANCE

With nationwide novenas, a Marian year, pilgrimages, speeches to thousands of churchgoers in all parts of the country, and huge "family workshops" Mindszenty attempted to resist the increasing pressure of the Communist government against the church.

Despite the huge crowds the cardinal drew to the events, the government increased the pressure on the church to abandon its schools and much of its pastoral work. The conflict between the cardinal and state broke into the open in December, 1948, when Mindszenty was arrested, and subsequently convicted of treason.

The cardinal became a cause celebre in much of the western world when Mindszenty appeared—wan and obviously under the influence of drugs—at his trial to publicly confess his "crimes".

During the next eight years, until the 1956 revolution, the cardinal only rarely knew exactly where he was. Allowed visits from his mother only twice a year, and in failing health, many of his followers feared he would die.

"MISGUIDED DETENTE"

The cardinal lived to be freed in the October, 1956, uprising, only to be "imprisoned" again in the American Legation when the Soviet Army crushed the uprising. During the next 15 years, he never left the building in Budapest for fear of being arrested. In 1971, he was informed by the American government that he was no longer welcome in the Legation.

Proclaiming himself the victim of a misguided attempt at detente, the cardinal left Hungary for Vienna, where he remained until his removal as Primate of Hungary. The cardinal's views on much of what he has fought for over the last half century were succinctly expressed to his secretary, Father Joseph Vecsey, shortly before his arrest in 1948.

"This problem does not concern only the Catholic Church and Hungary, but the whole Christian world and Western civilization . . . Several times in history, we Hungarians have been in a strategic position where it was our mission to defend the Universal Church. Once when our nation was great and strong, we fulfilled our duty with the sword.

Today we are no longer independent, but we still must courageously stand our ground in this struggle between Christianity and atheistic Bolshevism. Our historic mission is to alert and warn the rest of the world of the Communist threat. Our fulfillment of this task is far more important than winning a brief respite from our suffering at the price of a humiliating compromise."

Mindszenty's visit to Santa Clara will be coordinated with a 3 day stay in the Bay Area. The cardinal will spend a day in San Francisco with Archbishop Joseph T. McGucken, and will celebrate a Mass in St. Mary's Cathedral on Sunday, June 9.

McGucken will also be the master of ceremonies at the banquet on Friday, June 7. After commencement on Saturday, Mindszenty will say a mass in Menlo Park for the Hungarian community.

Jaszovszky az előkészületek minden mozzanatát jelentette az érseknek, és azokról tájékoztatta a püspököket és a világi hatóságokat. Elküldte nekik az első itinériumot is (melyet később meg kellett változtatni):

June 5th, 1974:

12:42 PM. Reception at the International Airport of San Francisco, UAL 71. Greetings by Joseph T. McGucken, Archbishop of San Francisco, — Cyril Magnin, Chief of Protocol of City and County of San Francisco, Joseph Jaszovszky, Missionary pastor of the Hungarians.

June 6th, 1974:

1:30 PM. Visit at the City Hall (San Francisco) by Joseph L. Alioto, Mayor of San Francisco.
8:00 PM. Hungarian Mass.

June 7th, 1974:

6:00 PM. Greetings by the University of Santa Clara.
7:00 PM. Banquet to the honor of the Cardinal given by the Trustees and Regents of the University of Santa Clara at the Mediterranean Center, San Jose, Hyatt House.

June 8th, 1974:

9:30 AM. The Cardinal receives Honorary Doctor's Diploma from the University of Santa Clara at the Annual Commencement of the University.
5:30 PM. Hungarian Mass and reception at St. Patrick's Seminary.

June 9th, 1974:

10:30 AM. The Cardinal celebrates Latin Mass at St. Mary's Cathedral in San Francisco.

June 10, 1974:

9:30 AM. Reception for the Press.

June 11, 1974:

9:00 AM. The Cardinal leaves for Los Angeles (San Diego) by UAL 507.
Arrival in Los Angeles: 10:30 AM.
(Changing flight:) for San Diego: UAL 347
10:55 AM. — Arrival in San Diego; 11:30 AM.
Leaving San Diego for Los Angeles UAL 962

Bár az egyetem rendezősége csak Jaszovszkyt kívánta a magyarok részéről, ő mégis kivívta, hogy a magyarság prominens tagjai is részt vehessenek tevőlegesen a munkálatokban. Bizonyságul szolgáljon e levél, mely Schlosser Frigyesnek szólt:

Dear Mr. Schlosser:

It has been always an honor to have you as leading personality among the Hungarians, and as chairman at the meetings of the Hungarian Catholic Missionary field.

It is now my privilege to let you know that concerning Cardinal Mindszenty's visit in San Francisco you have been elected Chief Patron to represent the Hungarian Cath. community since you have assured us to assist partially and to help in Cardinal Mindszenty's expenses while His Eminence will be the Bay Area.

(While His Eminence will be at Santa Clara, the President of the University will cover the travel and other expenses substantially.)

There will be a public statement about your kind and generous services.

I am sure that after my letter to the Assistant to the President of the University about your Patronate both the University family and the Hungarian community will share the enthusiasm which the Cardinal's visit has engendered among the people.

With sincere gratitude, I remain

Cordially yours in Christ,
Joseph Jaszovszky

Közben az amerikai Mindszenty-mozgalom köreiből többen felhívták telefonon Jaszovszkyt, és tiltakoztak nála amiatt, hogy ő — mint a bíboros megbízottja — a pogánykodó egyetemi személyekkel szóba áll, és a bíborost politikai kampányba kényszeríti. Jaszovszky József jobban ismerte a szituációt, mint a bíboros tanácsadói, s éppen ezért igyekezett őket figyelmeztetni a tárgyilagosságra. Mészáros Tibort megnyugtatta, hogy minden rendben folyik:

Kedves Tibor!

Méltányolni tudom kedves leveled értékét és meleg hangját. Magam munkájából is tudom: mit jelent a sok levélváltás. Azért írtam egyenesen Őeminenciájához a dolgok menetéről, mert az egyetem (Santa Clara) sürgetett, és a keletiek elég mélyen hallgattak, s nem is tudtam Őeminenciája útitervét részleteiben.

Most írtam monsignor Szabó Jánosnak egy levelet, s megírtam neki a mi menetrendünk pontjait. Mi az Eminenciás Urat június 5. és 10. között várjuk. De az időtartam kiszélesíthető. Valószínűleg San Franciscóból Los Angelesbe mentek. Különben Manning bíboros itt lesz, San Franciscóban, a péntek esti banketten mint főszónok. Különben minden szám rövid lesz... (A nagy banketten a városok és államok vezetői is itt lesznek.) Napi politikáról szó sincs. De Őeminenciája kiállása mellett másoknak is ki kell állniok. Világi vezetőknek is! És sokan ezt szívesen is teszik.

Különben minden szépen fog lezajlani. Mi az Eminenciás Úrban atyánkat fogadjuk.

Legközelebb részletesen mindenről.

Sok szeretettel ölellek:

Jóska

A dolgok azonban mégsem mentek simán. Az egyetem elleni támadások sokkal veszedelmesebb méreteket öltöttek, mint azt Jaszovszky gondolni merte. Mészáros Tibor, a prímás titkára, egy napon megdöbbentő levelet küldött Jaszovszkynak, helyesebben glosszákat írt azon a papíron, amelyen tiltakozott a San Jose Newsnak a bíboros látogatását támadó és annak körülményeit tárgyaló cikke ellen. Íme, a dokumentum:

San José News
750 Ridder Park Drive
San José California

To the Editor:

On Monday, May 13, the San Jose News carried a story by Mr. Jim Dickey entitled "Pro-Life Groups' Plea Spurned."
Under this eye-catching headline, the story itself concerned His Eminence Cardinal Mindszenty's decision to appear at Santa Clara University to receive an honorary degree -- despite the fact that Rep. Don Edwards serves as a Regent of that Jesuit institute of learning.

The text of the story itself is objective, but as the Cardinal's secretary I am concerned to remove a misunderstanding which seems to be insinuated by your headline. There is not now, and there has never been a breach or quarrel of any kind between His Eminence (or His policies) and the Pro-Life Groups in California or any other part of the United States. On the contrary, His Eminence has often made clear His profound moral opposition to the crime of abortion.

It is true that some Pro-Life Groups -- and I stress the word "some" -- advised the Cardinal to cancel his Santa Clara appearance. But the public should be aware that other groups and spokesmen, including the prominent pro-life activist, Rep. Lawrence Hogan, urged the Cardinal to keep his engagement in order not to lose an effective platform from which to make his own strong views better known. Hence, His Eminence's decision to take this latter course cannot be represented as a "spurning" of anyone's "pleas," much less those of "Pro-Life Groups" as a whole. Any suggestion of such hostility on the Cardinal's part is totally false.

His Eminence would be grateful to you, if you would give this letter a prominence in your pages, comparable to that of the original story.

Kedves Jóska! – Ha külelem ezt a ciófolatot. Ha csak egy mód lenne rá, Ő eminenciája szívesen visszalépne. Hogan tudtál belelépni ilyen óvatlanul ilyen darvinfészekbe. Kott szolgálat Mindszenty bíbornoknak. Magad elismerd, hogy a vádak igazak. Miért kellett ennél ilyen rőt hallgatni? Miért nekünk kellett kiásni az egész ügyet? – Légy elkészülve, hogy mindennap mohol tisztítót egy tavirott, amely bejelenti a mindentől vals visszalépést. Magam Dem tudom, mi lesz? – Bajnak tag, ok nem kell elszüggedni.

Kvetkel Kössöni Tibor

Very truly yours,

Msgr. Tibor A. Mészáros

Msgr. TIBOR MÉSZÁROS
Secretary to Cardinal Mindszenty

Jaszovszky József szomorúan látta, hogy valami túlbuzgó vidéki diplomácia avatkozott bele az ügyek menetébe. Súlyos problémákról volt szó, s azokat Mészáros Tibor darázsfészeknek nevezte. A világnézetek gigászi harcában nem vették észre, hogy a modern kor legfertőzőbb nyavalyájában, az abortuszkérdésben, a bíboros szava elhallatszott volna. Mit ártott volna ez a prímás tekintélyének? Szent Pál szólt az Areopagoszon a feltámadásról, az ismeretlen Istenről. Ma is elhallatszik a világ mind a négy sarkáig. Hagyták: a bíboros maradjon néma, mert nem beszélhet ott, ahol megjelenik egy régenstanácstag, aki politikus véleményével nem az egyetemet képviseli. "Mészárosok közé nem megy a bíboros!" — harsogták a Pro Life emberei.

Mindezt Jaszovszky megírta a prímásnak, aki — az előkészületek lázas tevékenységében — megérteni látszott az érvelést, és távirati úton azt válaszolta: minden kontroverzia ellenére megerősíti a meghívás elfogadását. Ezt az egyetem elnöke boldogan vette tudomásul. Alább közöljük az erre vonatkozó táviratok szövegét:

PMS Reverend Father Thomas D. Terry S.J.
President University of Santa Clara,
Phone and Mail
Santa Clara CA 95053

His Eminence Joseph Cardinal Mindszenty hereby confirms the acceptance of your invitation for being conferred an honorary degree in spite of existing controversy. His consent does not mean of his taking position in favor of abortion or euthanasia. The Cardinal intends to clarify his stand in this matter on the solemn occasion granted by you.

Sincerely yours in Christ,
Msgr. Tibor Mészáros

His Eminence Joseph Cardinal Mindszenty
Cardinal Spellman Retreat House
5801 Palisade Avenue
New York, N.Y. 10471

The Unitersity of Santa Clara is profoundly grateful to your Eminence for accepting its invitation to receive an honorary degree at commencement. You will have every opportunity at the dinner

and at commencement to state your position on euthanasia and abortion, and the University would be pleased to have you do so, in order to prevent any misrepresentation.

Sincerely in Christ,
Thomas D. Terry, SJ.
President

A Pro Life emberei minden tekintetben igen elgondolkoztató leveleket írtak magához a bíboroshoz, de titkárához és Jaszovszkyhoz is egyaránt. Az egyetem elnökének is írtak támadó leveleket. Közlünk néhány érdekes megnyilatkozást:

Dear Cardinal Mindszenty:

As a Pro-Life worker I have been alerted that you have been invited to speak at Santa Clara University in Santa Clara, California the early part of June this year.

I respectfully request that you decline this invitation due to the extremely controversial position you will be placing yourself in lieu of the fact that Pro-Life workers have been protesting the appointment of Representative Don Edwards to the university's Board of Regents.

A copy of my letter to Father Thomas D. Terry, S.J., President of Santa Clara University is enclosed.

God Bless you.

April 3, 1974

Sincerely yours,
Florence C. Clegg
(Mrs. C. L. Clegg)
1009 Peach Street
Alameda, California 94501

Father Thomas D. Terry, S.J., President
The University of Santa Clara
Santa Clara, California 95053

Dear Father Terry:

What has been the reaction of your students, the alumnus, the other members of the Board of Regents, and you, the president, to the truths about Don Edwards, which he does not deny, as exposed by the "Voice of the Unborn" newsletter in its open response to your defense of Representative Edwards... "who is a good, honest, responsible person" as stated by you in your November 29, 1973

letter in answer to my letter of November 13 protesting his appointment as a regent of Santa Clara University?

The very fact that Don Edwards states that the Humanist Manifesto II should be the cornerstone of American foreign and domestic policy, which is diametrically contrary to Catholic teaching, should automatically bar him from the Board of Regents of a Catholic University. Or is Santa Clara University no longer a Catholic University? If not, then it should have the integrity of publicly disavowing itself from Catholicism.

Further, Representative Edwards voted for *the experimentation on live aborted babies. Mercifully, the vast majority of the House of Representatives voted against this deadly inhumanity. Can you still say (Edwards)..."who is a good, honest, responsible person"?*

My brother, two nieces and a nephew are graduates of Creighton University in Omaha — a Catholic University... and it was always my belief and still is, that Catholic schools, colleges and universities prepare their students, not only academically but spiritually *to go out into the world and bear witness to the fundamental teachings of their Catholic faith, which is the message of Christ, even though their path is strewn with crosses. Catholic institutions* must *be the forerunners of this witness... not the bed partners of the enemies of Christ!*

What I am saying, Father Terry, will you please justify to me why Santa Clara University does not ask for the resignation of Representative Don Edwards from the Board of Regents? Can you honestly say that his presence adds honor to your Catholic University and the Catholic students who attend the university? I might add, that critics of Santa Clara University have suggested that the university is "beholden" to Don Edwards because of Federal Grants to the university.

What can you tell me, a mother who tells her young adult children that their Catholic faith is the most precious gift I can leave them... and then try to explain to them a Don Edwards on the Board of Regents of a Catholic university?

April 8, 1974

A note to ask you to cancel your appearance at Santa Clara University in Santa Clara, California. Rep. Don Edwards, a pro-abortionist and Humanist is a Regent of the University. He may use your coming as a political caper — to win votes in the June

Primary against Marian Banducci, a pro Life candidate. Please cancel!

Mr. & Mrs. E. Seastrand
1445 Linwood Drive
Salinas, CA

4-6-74

Cardinal Joseph Mindszenty
Cardinal Mindszenty Foundation
P.O. Box 11321
St. Louis, Missouri 63105

Dear Cardinal Mindszenty:

Because Santa Clara University over the protests of Pro Life people all over the country, appointed Don Edwards Regent last year, despite the fact that Mr. Edwards has been the arch-foe of the Pro Life movement for holding up the constitutional amendments against abortion, (for over a year he has been sitting on the Hogan amendment) we protest your appearance as a speaker there.

Cardinal Mindszenty, we strongly urge you to stay away *from the extremely controversial position you will be putting yourself into by writing a letter of refusal to the University.*

Respectfully,
Mr. & Mrs. David Pokorski
22179 Cunningham
Warren, Mich. 48091

April 7, 1974

Personal
His Eminence Joseph, Cardinal Mindszenty
Cardinal Mindszenty Foundation
P.O. Box 11321
St. Louis, Missouri 63105

Your Eminence:

We earnestly implore you, in the name of all that is good and decent and particularly in behalf of life, NOT to accept the invitation of Santa Clara University in Santa Clara, California to speak there.

S.C.U. President, Father Thomas D. Terry, S.J., *personally appointed Congressman* Don Edwards *as Regent to the university,*

over the protests of right-to-life advocates nationwide, despite Edwards' pro-abortion, *directly anti-life stand and self-acclaimed Humanist philosophy.*

Please, Your Eminence, we beg you to affirm Christ's teachings and that of His Church, by refusing to speak at S.C.U. and also thereby preventing Edwards' very possibly capitalizing on your appearance for his campaign purposes.

We have the honor to be, Your Eminence,

Mr. & Mrs. Peter C. DeKroon

8 April 1974

Dear Cardinal Mindszenty,

Many of us are concerned about your proposed visit to Santa Clara University, 6 June.

This will be 2 days after the California Primaries, and we think that incumbent (now up for re-election) Don Edwards (a pro-abortionist) *will use your name as supporting his views in his Primary campaign. Please do not go to Santa Clara U. at this time, or any other. You will be used — i.e., a false value will be given to your appearance there.*

God bless you always. I am so happy that you are in our country with us.

Sincerely,

(Mrs.) Anne K. Davlin

P.S. Congressman Edwards is a member of The Board of Regents, Santa Clara University.

A.K.D.

Dear Cardinal Mindszenty:

Please do not accept speaking engagement at the Santa Clara University in Santa Clara, California June 6, 1974.

Santa Clara University, over protests of Pro-life people all over country, appointed pro-abortion, pro-euthanasia and Humanist, Don Edwards Regent last year!!!

Don Edwards (San Jose Congressman) has been the person and arch-foe of the Pro-life movement for holding up the Constitutional Amendment against Abortion!

Please remember Abortion was first introduced into the Western Hemisphere as being legal by the Communists in 1917! May I remind you that the Universities are the breeding grounds *or fronts*

for Communist Education or should I say Anti-Christ training!! Sanctity of Life is a God-given Gift — not man's to give or take!

My dear Cardinal Mindszenty, the devil is so deceitful. He gets us when we are not alert! Your speaking at the University would only give more publicity to Don Edward's campaign to be re-elected.

We cannot serve God and mammon! By their fruits shall ye know them!! Let us not be used for the devil's advantage, but with humility let us pray for discernment so as not to be victims of God's Enemy!! Don Edwards is deceiving the Catholics for he shows not his true colors!! Help us protect respect for all life, from the Baby to the old!

Sincerely yours,
Mr. & Mrs. T. L. Bender

★★★

Az egyetemet támadó, és a bíborost óva intő levélírók vádjai a prímást már Bécsben is elérték, és később aztán forrpontra hevültek New Yorkban, Clevelandben. Mészáros Tibor konkrét bizonyítékokat kért. "Az időből kifutunk" — írta Phyllis Schlaflynak, valamint a Mindszenty-mozgalom és a Pro Life-csoport tagjainak, akiknek a prímás titkára nagyobb hitelt adott, mint az egyetem vezérkarának és magának Jaszovszkynak. A bíboros végül San Francisco érsekéhez fordult információkért.

Előbb azonban lássuk Mészáros Tibornak és az egyetem vezetőségének, valamint a támadóknak leveleit, hadüzeneteit! (A levelekben — Cleggnéét kivéve — Mészáros nem talált elég bizonyítékot.)

Dear Mrs. Schlafly,

Since our Pro-Life Correspondents sent their communications through the Foundation, I am enclosing their answer in this letter to you, asking you to transmit the contents. Time is running out but it would be most desirable to have the information requested before the Cardinal and I leave Vienna on either the 5th or 6th of May.

Sincerely yours,
Msgr. Tibor A. Mészáros
Secretary to Cardinal Mindszenty

Dear Pro-Life Friends,

The Cardinal Mindszenty Foundation in St. Louis has transmitted your alarming messages to His Eminence. On his instructions I have written to

Rev. Joseph Jaszovszky
Middlefield Rd.
Menlo Park, Calif. 94025

who is responsible for coordinating the details of the Cardinal's visit to your area mentioned. I am also sending him copies of your letters, in order to give him an overall picture. And for your information, a copy of my letter to Fr. Jaszovszky is attached to this.

I need not stress that, except for Mrs. Clegg's presentation, none of the other five letters enclosed written proofs of the pro-abortion attitude of Don Edwards. In order to make a just and right decision concerning the appearance of His Eminence on the campus of Santa Clara University, I must have such proofs.

Sincerely yours,
Msgr. Tibor A. Mészáros
Secretary to Cardinal Mindszenty

St. Stephen Hungarian Catholic Mission
St. Patrick's Seminary
Middlefield Road
Menlo Park, California 94025

Dear Father:

It is with considerable horror that I read of Cardinal Mindszenty's coming visit to the United States — in view of the itinerary planned for him. Frankly, I challenge anyone to tell me that the Cardinal, the most prominent anti-Communist — and one of so few left in the Church today, knows that he will be visiting a so-called "Catholic" university, the University of Santa Clara, where Don Edwards *was appointed Regent last year. Mr. Edwards is well known for* his far-left stance, *not to mention his militantly anti-Catholic position of* being pro-abortion. *What an insult to Cardinal Mindszenty! It is absolutely unforgivable to compromise his Catholic Faith and his patient years of anti-Communist strength!*

I am also personally insulted, as a convert of 2½ years to the True Faith, to find such an admirable priest as Cardinal Mindszenty scheduled to say Mass — which I presume will be the True Traditional Latin Mass *— in places where such atrocities have been com-*

mitted in the name of liturgy. Surely you can not deny that most churches in this country are nothing more than desecrated buildings. In reality, the Communists already have control of them — has anyone had the courage to admit this to Cardinal Mindszenty?

It is my fervent prayer that the Cardinal will be met by groups of true *Catholics and* true *anti-Communists instead of being compromised in a parade of social extravaganzas.*

Jesus, Mary, Joseph — have mercy! St. Stephen, be his guide! St. Michael, protect him!

In Mary's Immaculate Heart,

Mrs. Owen L. Dunsford
308 Mar Vista Drive
Monterey, California 93940

copy to: Cardinal Joseph Mindszenty
Cardinal Mindszenty Foundation
P.O. Box 11321
St. Louis, Missouri 63105

May 2, 1974

Rt. Rev. Msgr. Meszaros
Pazmaneum Seminary
Boltzmangasse, 14
Vienna 1090, Austria

Subject: Santa Clara, Calif. Visit

Dear Monsignor Meszaros:

Your special letter regarding Cardinal Mindszenty's visit to Santa Clara University was received on Saturday, April 27, and I telephoned several contacts in California and urged them to send you immediately documented evidence of Don Edwards' pro-abortion position and actions.

We believe that there are two points to consider.

1. Cardinal Mindszenty's visit to a university which has among its members of a Board of Regents a man, Don Edwards, who is pro-abortion. For over one year, Congressman Don Edwards, as Chairman of the Subcommittee on Civil Rights and Constitutional Rights has not *held hearings on the important anti-abortion legislation introduced on January 30,* 1973 *by Congressman Lawrence Hogan. Nor has Edwards held hearings on any of the* 32 *other anti-abortion pieces of legislation presented to his Subcommittee. Daily for one year abortion persons have "picketed" Mr. Edwards' office in Cali-*

fornia. So you will see that this issue is well publicized and full of emotion.

2. Cardinal Mindszenty's visit to the university takes place within the same week of the primary political election (June 4) whereby the citizens of that political district will choose by vote which Democratic candidate should be selected to run for the U.S. House of Representatives.

Don Edwards is running for re-election. His opponent is Mrs. Marian Banducci, a leader against abortion who is supported primarily by hundreds of anti-abortion persons. The subject of abortion is an important issue in the election.

Sincerely,
Eleanor Schlafly

TEL: 984-4540

THE UNIVERSITY OF SANTA CLARA · CALIFORNIA · 95053

OFFICE OF THE PRESIDENT

1 May 1974

Reverend Josef Jaszovszky
Saint Patrick's Seminary
320 Middlefield Road
Menlo Park, CA 94025

Dear Father Joe:

As per our telephone conversations of today, I am enclosing full particulars on the accusations made against the University and Mr. Edwards. As you know, these materials, and the summary which follows, come with the expressed approval of Father Terry as clearly indicated in his personal cable to His Eminence today. Here are the main points:

1. Trustees own and run the University, Regents are honorary and mainly address themselves to raising money. Mr. Edwards (the Congressman from this district) was named to the latter board, and prior to any concern or question on the abortion issue.

2. Mr. Edwards has never spoken in favor of abortion.

3. The slowness of his congressional committee reflects the total mood of the House on such legislation at this time.

4. Mr. Edwards has never had anything to do with the matter of experimentation on human fetuses.

5. The University administration has carefully checked out Mr. Edwards' position, with regard to all accusations made, for some time.

6. It is significant that The Archbishop will be present on campus, along with Bishops Guilfoyle and Hurley. Until he was called away, Cardinal Manning was planning to be here also.

We hope that this will assist you in responding to the concerns of His Eminence and his Secretaries.

Sincerely yours in Christ,

Don D. Flickinger

(Rev.) Don D. Flickinger
Executive Assistant to the President

DDF:d

STATEMENT ON CONGRESSMAN DON EDWARDS BY THE PRESIDENT OF THE UNIVERSITY OF SANTA CLARA

At Santa Clara the ultimate authority for governance is in the hands of the Board of Trustees. This Board is composed almost entirely of Santa Clara alumni and Jesuits. All members of the Board have a deep commitment to the Catholic and Jesuit character of Santa Clara. I report to them. They do not report to me. They expect me to see that the academic and non-academic programs at Santa Clara support this commitment. To the best of my ability I have done so.

The Board of Regents at Santa Clara has no governance authority. The Regents are a group of about forty laymen who are Catholic, Protestant, and Jewish. They are advisory to me, and their main responsibility is to help Catholic education at Santa Clara by their advice, their financial support, their influence, and their political support. Congressman Don Edwards was elected to the Board of Regents in early March 1973. At that time the Board of Regents was unaware that anyone would connect Mr. Edwards with any pro-abortion issue.

Recently, when I became aware of how much misinformation was in circulation about Mr. Edwards, I asked him to put his position in writing so that I could confront all the second-hand and third-hand information with some first-hand information. I have attached copies of the material which Mr. Edwards sent me. In discussing the issues connected with Mr. Edwards I shall refer to these pages by the large numbers at the tops of the pages.

With regard to the abortion issue, as I see it, there are three issues here: a clear-cut moral issue, a debatable moral civil issue, and an unexceptionable procedural issue.

The clear-cut moral issue is that abortion is a very serious moral evil. *Mr. Edwards has never denied that, as far as I can ascertain. The fourth paragraph on page 1 and the second paragraph on page 3 indicate that as a Congressman Mr. Edwards is dealing with the issue of the relation of law to abortion. The second paragraph on page 3 indicates that he considers abortion a very serious moral issue to be dealt with by the woman "before her God and her conscience."*

Certainly the Jesuits at Santa Clara have always taught that abortion is a very serious moral evil, *and, so far as I know, nothing*

to the contrary has ever been taught on this campus. As recently as Homecoming, 13 October 1973, one of the seminars provided for the alumni stressed the very serious moral evil of abortion.

The debatable moral civil issue is the value of anti-abortion laws in dealing with the very serious moral evil of abortion. In the Catholic Church today many excellent Catholics think that strict anti-abortion laws are not the best way to deal with the serious moral evil of abortion. Father Theodore Hesburgh, C.S.C., who was a theologian before he became the President of the University of Notre Dame, is against strict anti-abortion laws. So is Reverend Robert Drinan, S.J., who was Dean of the School of Law at Boston College (a Jesuit university) before he became a Congressman from Massachusetts and a member of Mr. Edwards' committee. Father Austin Fagothey, S.J., whose text, Right and Reason, *has been taught in Catholic colleges all over the country for years, thinks that it is truly debatable whether strict anti-abortion laws help solve or aggravate the problem of abortion. Yet these three Catholic priests recognize abortion itself as a very serious moral evil.*

My point is that the issue of strict anti-abortion laws is debatable within the Catholic Church. Each side is entitled to its opinion. It is not a matter of Catholic dogma. Neither side can read the other side out of the Catholic Church.

Now with regard to Congressman Don Edwards, he has recently been very careful not to take a position for or against strict anti-abortion laws because he wants to provide a fair hearing for the arguments for and against strict anti-abortion laws before his House committee. Please note the last two paragraphs on page 1. Earlier he stated his personal view, which is, like the views of Father Hesburgh, father Drinan, and Father Fagothey, that he does not think the law should get into the abortion issue. Please see the first and second paragraphs of page 3, which was written in May, 1971. Please see also the marked paragraphs near the beginning of the article on page 4. (I apologize for the poor quality of the copy, but it is the best I have.)

The third unexceptionable procedural issue is the matter of conducting hearings and moving the present anti-abortion bills out of Congressman Edwards' committee onto the floor. My impression is that Pro-Life groups have drastically misrepresented Mr. Edwards for the sole purpose of coercing him to move these bills out of his committee. The simple fact is that Mr. Edwards cannot take up these bills, conduct hearings, and move the bills out onto the floor until a majority of his committee wants to do so. At present a bi-

partisan majority of his committee opposes taking up these bills now. Please see paragraph three, page 2. As you may know, when a committee does not move bills out of committee, other Congressmen can do so by getting 218 Congressmen to sign a discharge petition. Such a petition with regard to anti-abortion bills was started in July 1973. When I checked this matter in October 1973, the petition had only 22 signatures. It seems rather obvious that the Congress of the United States, with all its other problems, is not eager to take up these anti-abortion bills at this time. I think it is extremely unfair to blame all this on Don Edwards.

With regard to the euthanasia issue, Mr. Edwards has never commented publicly or privately on euthanasia. Please see paragraph one on page 2. The San Jose Mercury *publishes a totally incorrect statement on this point, which is near the end of the article on page 4. Since it is hard to read it, I shall transcribe it for you.*

> *Edwards said he is for euthanasia but has declined to take a public stand on abortion before hearings are held.*

Harry Farrell, political editor for the San Jose Mercury, *admitted this statement was not true. Please see the last paragraph of the article on page 5.*

I appreciate the fact that abortion is not only a very serious moral evil but also a very emotional issue. Since it involves the sacredness of human life, I am deeply concerned about it, and obviously so are you. This, however, is no excuse for confusing the moral with the legal, the dogmatic with the debatable. Neither does it give us the right to read out of the Catholic Church those who disagree with us on non-dogmatic issues.

Mr. Edwards does not advocate either abortion or euthanasia. He is currently neither for nor against anti-abortion laws. He cannot by himself take up anti-abortion bills in his committee without the consent of a majority of his committee. In spite of all this, some of those whose praiseworthy purpose is to save human life have maligned him and misrepresented him most shamefully.

In spite of enormous pressure, I have refused to accept the resignation of Mr. Edwards from the Board of Regents here because I believe the day a Catholic university deserts a member of its family who is a good, honest, responsible person because of the pressure of those who, wittingly or unwittingly, malign and misrepresent him, that day that university betrays its Catholic heritage. The day a Catholic university accepts without question the confusing of the moral and the legal, the dogmatic and the debatable, and most of

all, the truth and gross misrepresentation, that day the university betrays its heritage as a Catholic university.

I would like to suggest to you that the best short-term thing the Pro-Life advocates might do would be to start persuading all the members of Congressman Edwards' committee to take up the matter of anti-abortion laws as soon as possible and to stop maligning and misrepresenting Mr. Edwards as soon as possible. Carrying out the second part might bring a blessing on the efforts to carry out the first part.

I think the most fundamental long-term thing Pro-Life advocates might do is to start persuading the American public that abortion is a very evil thing. Until this is done, anti-abortion laws will probably be no more effective than the Prohibition law governing the sale of alcoholic beverages, and the bad effects may be much worse. The University of Santa Clara would be seriously interested in cooperating in such an educational effort in whatever ways its resources permit.

Thomas D. Terry, S.J.
President

TDT:b

A bíboros bizalmas levélben Joseph McGucken érsekhez fordult végleges információkért. Az érsek meg is adta azokat.

Íme, a magyar prímás levele:

The Most Rev. Joseph T. McGucken, D.D.
Archbishop of San Francisco
Chancery Office
445 Market Street
San Francisco, California 94114

Vienna, 74 04 17

Your Excellency,

I am in receipt of your kind invitation of April 9th and happy to be able this time to accept the hospitality of your home during my forthcoming visit to the United States during May and June, with California slated for the early part of June. As soon as it is possible, you will receive word of the definite time of my arrival. I pray the Lord to give me the light and force to communicate to all the people I shall meet in your great state of California which is such a vital part of your great and free country.

In regard to the proposed degree which the University of Santa Clara wishes to confer on me, I am in a bit of a quandary. Father

Joseph Jaszovszky, who works with Hungarians in California and has his headquarters at St. Patrick's Seminary in Menlo Park, is making the preliminary preparations for my visit to the west coast. Father is very much in favor of my accepting the honorary degree which Santa Clara wishes to confer on me. At the same time, Mr. Gilbert Durand, National Chairman of the COMMITTEE OF TEN MILLION in Glendale, California is bombarding me with references regarding the great communist, leftist and anti-catholic infiltration of the campus. Mr. Durand claims that it would be unsuitable for me to accept the proffered honor.

I hesitate asking Father Jaszovszky, the organizer of my itinerary there, to look into this matter for I feel that his stand would not be impartial, but colored by his enthusiasm for the function. Therefore, I am appealing to you to kindly advise me confidentially as to just what the situation is. Having your report will make it easier for me to accept or to refuse the offer. Needless to say, I will keep your information in strictest confidence.

With every good wish for this paschal season and looking forward to meeting you in person, I remain,

Yours fraternally,
Joseph Cardinal Mindszenty

McGucken érseknek Mindszenty bíboroshoz intézett válasza nem könnyítette meg a helyzet tisztázását, és Don Edwards képviselőt a bíboros — különösen pedig titkára — előtt most már egészen rossz megvilágításba helyezte.

Felreértéseket is okozott az a tény, hogy a bíboros az érsek levelének és a saját válaszának a másolatait levél kíséretében elküldte az egyetem elnökének. McGucken érsek az utóbbi fejleményekről a San José-i napilapokból értesült, és egy bizalmas gyűlésen (amelyen Ben Swigg; az egyetem elnökének asszisztense; Gerard Sherry, a The Monitor főszerkesztője; valamint Jaszovszky is megjelent) méltatlankodva szinte megrótta az egyetem elnökét: miképpen került az ő bizalmas válasza a napilap tudósítójához?

A bíboros erélyes hangú levelet íratott a napilaphoz: alapelvekben nincs kompromisszum, mint azt a főszerkesztő feltételezte. McGucken érsek ajánlotta és kérte, hogy Mindszenty véglegesen fogadja el az egyetem meghívását. Azt tudja, mondta, hogy Don Edwards az abortusz kérdésében nem képviseli az Egyház álláspontját. Íme, a levél eredeti szövege:

Your Eminence:

I have received your kind letter of April 17, 1974. I wish to thank you from my heart for your acceptance of our invitation. We will look forward to the joy of welcoming you to the City of Saint Francis.

I think you should have no hesitation in accepting the invitation of the University of Santa Clara in order to receive an honorary degree. The University is conducted by the Jesuit Fathers, who are traditionally quite loyal to the Church and to our Holy Father, the Pope. It is true that there has been some controversy over the appointment of one of the Regents of the University, who is a member of the United States Congress and who has come out in favor of abortion. This was a very unfortunate development, but the Jesuit Fathers at Santa Clara University were in no way responsible for it. Perhaps they were somewhat imprudent in yielding to the advice of one of their important benefactors in appointing this man as a Regent of the University.

I deeply appreciate your good wishes and assure you of my deep esteem.

Yours devotedly in Christ,
Joseph T. McGucken
Archbishop of San Francisco

Az érsek válaszát követte a prímás titkárának, majd magának Mindszentynek levele az egyetem elnökéhez. E levelek nagyon komoly meggondolásokról tanúskodnak:

Dear Father,

Enclosed you will find photo-copies of letters received. The contents are self-explanatory. If of what our friends write only a fraction is true, then His Eminence cannot appear on the campus of Santa Clara University to receive the honorary degree offered. Be so kind as to track down tirelessly just what is true regarding Don Edwards' pro-abortion crusade, his stand and the circumstances surrounding his reelection campaign. In no way can His Eminence take part in any function which even remotely might give rise to the shadow of an appearance *that the strict Catholic anti-abortion viewpoint makes little difference to him. Note that I stress not only the actual fact, but even the impression it might leave and the use that might be made of it. All this we must avoid.*

As a matter of fact, His Eminence has already written to Arch-

bishop McGucken of San Francisco for enlightenment on this matter, and is now awaiting a reply.

I ask you most earnestly to handle the affair frankly, honestly and objectively because His Eminence reserves the right to withdraw his consent at any moment—early or late—in spite of all previous announcements, advertisements and news releases, if the occasion seems to be in danger of being used to the advantage of the pro-abortion platform through the news media. So that nothing untoward will happen, it is better to act today rather than tomorrow.

It would be totally unacceptable to His Eminence, no matter how exalted or erudite the forum if, in reference to abortion, anyone took a stand favoring abortion, — no matter how subtly *or artfully presented. Your reassurance for the sake of going ahead with the preparations for the visit, or for any other socially uncomfortable reason will not be sufficient. There is to be no bargaining with the butchering of the unborn in the mother's womb. After the alarming letters received, only documents from the most reliable sources and completely satisfying counter-arguments can be considered adequate proofs.*

Awaiting your answer and with warm regards, I am

Yours,
Msgr. Tibor A. Mészáros
Secretary to Cardinal Mindszenty

Dear Father Terry,

I am embarrassed to take up again the matter of your kind invitation and my acceptance of an honorary degree from your university. The reason is that, since my letter of November 12th, voices have come to me protesting my presence on the campus and stressing the inappropriateness of my accepting the proffered honor.

To avoid a long explanation, I prefer rather to enclose copies of my letter to His Excellency, Archbishop McGucken, and his answer together with the letter sent to Father Joseph. I trust they will serve to clarify the situation.

For your information I must add that the Kádár Regime in Hungary—according to its own official statistics—has killed 3,150,000 babies in their mothers' wombs during the last fifteen years. This was perpetrated in a nation of less than ten million. The total figures would be even higher were we to include the numerous illegal abortions. With all the persons involved in this official butchery,— the pregnant woman, the surgeon, the nurse, the committee and one

or two relatives supporting the mother in her intention, we can only say that the communist regime has created a nation of murderers. Because of this decimation, Hungary has become an old and dying nation. All my priestly life has been connected with a relentless fight against any abortion. I ask you, dear Father, to try to understand my point of view as presented in the enclosed letters.

Naturally, I am deeply concerned about any difficulties which may arise in the event of my ultimate withdrawal. It is not my intention to judge any person or to create hardships for anyone, but I feel that I would be doing a disservice to America if, purely through a spirit of accomodation, I would conceal the facts and fail to state my firm convictions.

I leave Vienna on my U.S. tour on May 6th. Should you wish to contact me after the receipt of this letter, I can be reached until the evening of May 11th at

Cardinal Spellman Retreat House
5801 Palisade Avenue
New York, N.Y. 10471

With warm personal regards to you, Father Terry, and best wishes to the university staff and student body in their academic efforts to bring about a better world,—a world of justice and truth, I am

With my blessing,
†Joseph Cardinal Mindszenty

Vienna, 74 05 01

Jaszovszky keserű ízzel a szájában olvasta, hallotta, írta le a fejleményeket a nagy kontroverziában. Megkísérelte a lehetetlent. Már korábban írta Dengl Miklósnak, hogy a prímás az elvek embere. Titkára pedig még makacs is. Meg volt győződve arról, hogy a vádlóknak igazuk van, s Mindszentyt nem lehet a politikai ellentétek premier plánjába helyezni. Mindenképpen vissza akarta tartani a bíborost az egyetemen való megjelenéstől, ahol a záróünnepély alatt tüntetésre készült a Pro Life-mozgalom.

Jaszovszky május elsején ezeket írta a prímásnak:

Kegyes Atyám!

Soha nem javasoltam volna az egyetem meghívását, ha az egyetem erkölcsi integritásában valami árny is felvonult volna. A Nixon elnök ellen meginduló kampány mutatja, hogy mily ádáz harc folyik itt az amerikai pártok, csoportok között. Ebbe még belepusztulhat ez az ország. Ez a jelenség és magatartás mutatkozik az egyetem

vádlói részéről is. Nem szabad eltekinteni attól, hogy az USA lakosságának a fele nem keresztény; és ha keresztény, jelesül katolikus, bekerül a kongresszusba, akkor azoknak igen nagy harcot kell vívniok. És teszik most éppen az abortusz kérdésében. Don Edwards nem foglalt állást amellett, hogy az abortusztörvényt, vagyis az abortusz legalizálását, meg kell szavazni. Viszont e törvényjavaslatnak igen nagy tábora van, s ő nem lesz felelős azért, ha a többség megszavazza. A Santa Clara Egyetem maga e kérdésben soha nem magyarázta az abortusz kérdését lagymatagon. Ezt tudják a mi püspökeink. Sajnos, a szélsőségek mindig bajt okoznak. Nekünk tényekkel kell számolnunk. Florence Clegg nem hoz tényeket. Mi a végső célt nézzük: mint azt Szent Pál nézte a galáciai missziókban.

Május harmadikán ezt a levelet küldte a prímásnak:

Kegyes Atyám!

Bizonyára megkapta levelem és Father Terry, a Santa Clara Egyetem elnökének iratait. De valószínűleg nem lesz ideje arra, hogy kiértékelje azokat. Magam a következő konklúzióra jutottam:

A világ szellemének befolyását a keresztény és természeti törvények dolgában nagyon nehéz a mai egzisztencialista világban megállítani. Óriási harcok s főleg a keresztény jellem kialakításával sikerül csak valamit elérni, azaz Isten felé irányítani a politikát, a közéletet, az egész társadalmat. Nincs szó csűrésről-csavarásról, megalkuvásról. Nem is lehet. De maga az Úr mondta: Szerezzetek magatoknak barátokat a mammon (a világ fiai közt küzdők) barátai közül! Vagyis általuk igyekezzetek a világ szellemének a hatását csökkenteni a világ törvényhozásában stb.

Egyetlen egyetemünkön sincs szó kompromisszumról, dogmák feladásáról. De van küzdelem a különféle világnézetek között. A Santa Clara Egyetem ma a legortodoxabbak egyike. A régenstanács egyik tagja, Mr. Edwards, miként általában a régenstanács nem szólhat bele az egyetem tanulmányi dolgaiba, kinn a politikai arénában sem hozott szégyent az egyetemre. Ellenkezőleg: csak segítségére van. Neki és barátainak köszönhető, hogy a kongresszus nem szavazta meg iskoláink megadóztatását, és a népszavazásnál mellénk álltak. A politika polipkarjai és a bálványimádó pénzvilág fenyegetései közben harcol a minél több eredményért az erkölcsi világrend szempontjából. Az abortusz-törvényjavaslatot s annak tárgyalását késleltetik. Vajon okos dolog lenne-e őt kivonni, őt és társait, a törvényhozásból, hogy aztán Moszkva és az istentelen világ végképpen elfoglaljon minden pozíciót? A forrófejűek (s ilye-

nek, sajnos, vannak a különben tiszteletre méltó St. Louis-i Mindszenty Foundation tagjai közt is) azt követelik, hogy a mai rendszerben szolgálók tűnjenek el, azok csak látszatkeresztények, s majd ők, amikor hatalomra kerülnek, kiseprik a zsidókat és a szabadkőműveseket. Sajnos, ők is adtak anyagot azoknak, akik tavaly oly gyalázatosan megtámadták Eminenciádat; s a támadók közt még magyar papok is voltak és vannak. Mi tudjuk, hogy a szélsőséges mozgalmak mindig veszélyesek voltak, s azok ma is. Az úgynevezett "magyar hit" sok kárt okozott már a magyar közvéleményben. S most amerikai körökben is visszaélnek Eminenciád nevével. Azt állítják, például, hogy Eminenciád és én megtámadtuk a pápát! Íme, mégis hamarosan az ő táborukban leszünk! (Badiny J. F. itteni szervezőjének, Zsóka György leveléből.) Ezek után nem lehet csodálkozni azon, hogy a szélsőbal pedig zsidózással vádol bennünket...

Hála a jó Istennek, érsekeink, püspökeink még az Egyház hű fiai. S ezek tudják, mi a helyzet a Santa Clara Egyetemen. A legtöbben ott lesznek az avatáson. Reagan kormányzó is ott lesz. Tehát nem Eminenciád lesz a vádlott! Eminenciádról tudják, hogy az igazság bajnoka, s azt is tudják, hogy az egyetem hű az Egyházhoz és tanaihoz. De vádlottak lesznek, akik hamis látszatokat hamis tényként hirdetnek, és Eminenciádat meg akarják fosztani a saját érdekükben a megtiszteltetéstől.

Teljesen abszurdum állítás és következtetés, hogy Eminenciád majd megjelenésével az anyaméhben való "mészárlást" helyeselné! Ezt józan ember nem is tudja elképzelni, csak a forrófejűek állítják. (Egyikük felhívott telefonon. Rettenetes volt az a félóra! Mintha Sibernával (?) beszéltem volna, aki Eminenciádat börtönbe vetette.)

Őszintén mondom, nem az anyagi veszteségektől, a társadalmi kellemetlenségektől tartok, ha Eminenciád helyt adna a vádlóknak (az egyetem elvesztené a tízezer dolláros garanciát a rendezésben), hanem az amerikai közvélemény kedvezőtlen visszahatásától. Egy hónappal ezelőtt még lehetett volna a dolgot visszacsinálni. A vádlók jól időzítettek! De világos, hogy hamisan.

Elnézést kérek Kegyes Atyámtól, ha kissé érzelmeimet is megnyilatkoztattam, de így is tárgyilagosan igyekeztem a kérdést kezelni.

Vagyok fiúi hódolattal és szeretettel:

Jaszovszky József

Május 8-án Jaszovszky újra írt a bíborosnak:

"A Santa Clara Egyetemen Don Edwards csak egy éve tagja az egyetemi régenstanácsnak. Azóta nem szavazott sohasem az abor-

tusz mellett. Annakelőtte pedig nem is tárgyalták az ügyet. Általános szavazás most sem volt még. Mi vizsgáljuk az ügyet, és, igenis, tárgyilagosságra törekszünk. Javasoltam Don Edwards lemondását. A kongresszus leszavazta éppen az ő javaslatára a live-fötusszal való kísérletezés törvényesítését."

Természetesen minderről a nagy nyilvánosság nem tudott semmit, vagyis a levelezésekről pro és kontra. Egyedül a San Jose News és a Mercury cikke tűnt fel azoknak, akik olvasták, és nem is értették meg. Továbbra is küldték a leveleket, és az emberek úgy várták a bíborost, mint a család gyermekei atyjukat a harctérről... Menlo Park polgármestere ezt a levelet írta:

Dear Cardinal Mindszenty:

It is with great pleasure I welcome you to our City of Menlo Park and wish your stay here at St. Patrick's Seminary to be a most pleasant one.

If you have time in your busy schedule, I would like to offer the services of the City staff to show you our City and be of any assistance we can to make your stay a pleasant one.

We in Menlo Park are well aware of your most valiant struggle against oppression and deeply respect your significant contributions to Christianity and to the fight against oppression.

Again, we welcome you to the City of Menlo Park and wish your stay to be a very pleasant one. I would like to add a personal note that I hope to get the chance to meet you and welcome you in person.

Very truly yours,
Ira E. Bonde
Mayor

A református egyházközség lelkipásztora, a 85 éves Borbás Antal, ezt a levelet küldte a bíboroshoz:

Eminenciás Urunk!

Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat!

Egy oly évtizedben, amikor a kommunista hatalom válságban van, és a diplomatákat és a politikusokat a gyávaság vakká teszi, szomorúan vettük tudomásul, hogy Eminenciádat apostoli, nemzetmentő, magyarságvédő küldetésében és munkájában megakadályozni, leállítani akarják. Mi továbbra is a kereszténység és a magyarság vértanú harcosát tiszteljük és elismerjük Eminenciád fennkölt személyében. "A bátor ember ritka, aki nemet kiált a gyávák, a megal-

kuvók és az ördöggel kompromisszumokra hajlók felé. De a bátrak biztosítják népünk életben maradását." Szerencséje a világnak és magyar nemzetünknek, hogy ez a bátor ember Eminenciád!

Isten tartsa meg nekünk még sokáig Eminenciádat, és engedje megérnünk, hogy itt, a Nyugat Aranykapujánál üdvözölhessük ez év június havában.

Mély hittel, reménnyel és szeretettel üdvözöljük a mi Urunk Jézus Krisztusban:

Dr. Jaszovszky József — *Dr. Borbás Antal*
lelkész — *a San Franciscó-i Református Egyház és hívei nevében*

Mészáros Tibor titkár glosszája azonban mindjárt új kétségeket ébresztett Jaszovszky lelkében:

Kedves Jóska,

Sajnos, az írások, az ő saját írása is Edwards ellen beszélnek. Egy zsivány magyarázkodás, hogy az államnak nincs joga megengedni, illetve kényszeríteni egy anyát, hogy egy neki nem kívánatos gyereket a világra hozzon. Ezt mondja Edwards. Itt arról van szó, hogy megengedi, lehetővé teszi az anya gyilkolási jogát. Hogy mi történik még addig, míg odaérünk, nem tudom.

Mégis: a "campus" felett hajnali fény derengett. Terry atya örömmel kommentálta a táviratot, és azonnal hosszú levelet írt a bíborosnak:

Your Eminence:

I was very pleased to receive the confirmation of your acceptance of Santa Clara's invitation to receive an honorary degree at Commencement, and I am most grateful to you for not changing your plans.

First, let me assure you that the University has only one purpose in inviting you to come to Santa Clara, and that is to honor you for your courage and your heroic perseverance in the cause of religion, freedom, justice, and truth. The University is not a political organization. It does not support political candidates. It did not anticipate that others would try to use your visit to Santa Clara for their political purposes.

Friday was the first opportunity I had to discuss this matter with Archbishop McGucken since receiving your letter, and we dis-

cussed it at length. The Archbishop is still very much in favor of you coming to the University of Santa Clara as planned.

I suspect that the accusations you received dealt both with the University of Santa Clara and with Santa Clara Regent, Don Edwards, who is a U.S. Congressman. The University of Santa Clara has always taught that abortion is a very serious moral evil and serious efforts should be made to reduce the number of abortions. Within the University as within the Catholic Church, persons differ in their opinion of the effectiveness of strict anti-abortion laws and lenient anti-abortion laws.

Some months ago, when I heard the first accusations against Congressman Edwards, I spoke to him quite directly to find out his record and his position. I have done so several times since then to make certain his position has not changed. His position at this time is this. He has never advocated abortion. In the past two years he has not commented on anti-abortion laws, strict or lenient, because the Congressional sub-committee, of which he is chairman, must take up a series of anti-abortion bills, and he thinks it is inappropriate for him to comment on the issue before hearing the evidence. More than two years ago, in private correspondence, he stated that "the question of abortion is one each woman must decide for herself before God and her conscience and I don't feel the government has the right to force her to have an abortion or to force her to have a child if she does not wish to." This quotation is Mr. Edwards' personal opinion. He has not advocated this in his political activity. In my opinion, there is no reason to dismiss Mr. Edwards from one of the University's many advisory boards.

The core of the problem, in my opinion, is that those favoring strict anti-abortion laws are making every effort to discredit Congressman Edwards and to defeat him in his current political campaign for reelection. It is for this purpose that they sent their accusations to you, because if you had canceled your plans to come to the University of Santa Clara they would have claimed this as a sign of your strong opposition to Congressman Edwards. This, of course, would have put you in the middle of the Edwards-Banducci political campaigns. This would also have made it very difficult for Archbishop McGucken to avoid being drawn into this same political fight, and he very much wishes to stay out of it. The University would also like to stay out of this political battle and to do whatever it can to assist the Archbishop in this matter.

On the other hand, because you are coming to the University of Santa Clara as planned, no political inference can legitimately be

drawn. The University's purpose in inviting you is clear, and it will be clearly repeated. At the dinner and again at the commencement ceremonies, you will have every opportunity to state your own views, so that no one can misrepresent your visit to the University of Santa Clara.

Again, may I express my regret that you have been troubled by these accusations. I had no idea that our invitation would bring about such problems. I hope you will see your visit to Santa Clara as the best way to deal with the political situation, but, more importantly, I hope you realize your visit to Santa Clara will mean very much to the University's students, faculty, and staff and to me.

I thank you very much for your blessing and your best wishes, and I look forward to the opportunity of expressing my respect and admiration to you in person.

Sincerely yours in Christ,
Thomas D. Terry, S.J.
President

Jaszovszky ezeket írta Mészáros Tibornak:

Kedves Tibor!

Hálásan köszönöm kedves leveledet, és a kérdésnek nagy prudenciával való kezelését.

Mr. Edwards még nem az egyetem. De ha nem segítünk a válságba jutott katolikus egyetemeknek, akkor még az Edwardsokat is kidobják, s teljesen a radikálisok kezébe kerül a vezetés. Ma már nyilvánvaló, hogy a Vatikánból sugalmazott teóriákat kezdik átvenni katolikus jogászok és teológusok: papok és civilek. Mr. Edwards civil ember, s a tekintetben nyilatkozott, hogy ő maga teljesen az abortusz ellen van. Múlt pénteken az érsek úrnál bizalmas összejövetel volt. Én magam megemlítettem Edwards lemondását. De minthogy maga az egyetem presidentjéveé az abortusz-kérdésben az ortodoxia alapján áll, az érsek, miután beszélt Mr. Edwardsszal, kielégítőnek találta az egyetem presidentjének a garanciáját. Őeminenciája megjelenésével és nyilatkozatával a katolikus álláspont megerősítését látja, és már ez a tény feltétlenül befolyásolja Mr. Edwards jövőbeli magatartását is. Az anatémát kiáltó Mr. Gilbert Durandok és Florence Greggek csak elmérgesítik a válságos helyzetet. Mindkét fél és irányzat politikát kever a dolgokba, és torzít. Mr. Edwards és Mrs. Banducci politikai ellenfelek a kongreszszusi választáson. Egy kerületért harcolnak, és felhasználnak minden eszközt egymás befeketítésére. Utóbbi nem az egyetem ügye.

De anatémákkal elveszthetünk mindent. Viszont nekünk a modern areopágokon hallatnunk kellene pozitíve szavunkat, miként azt Őeminenciája teszi. Félrevonulással, s egy küzdő egyetemtől megtagadni a segélykérést — nem lendítene az ügyön. Mi célba akarunk jutni. De a modern világban azt anatémákkal nem tehetjük. Csak szilárd kitartással hitünk mellett.

Az érsek urat nagyon bántotta, hogy Őeminenciájához írt bizalmas levele elkerült az egyetemnek olyan köreihez, amelyek a president tudta nélkül a helybeli lappal (San Jose Mercury) azt közölték a nyilvánossággal, hogy Őeminenciája az itteni egyházi főhatóság információja ALAPJÁN NEM JELENIK MEG AZ EGYETEMEN.

Az ügy, hál' Istennek, lekerült a napirendről.

Most mindenki boldog.

Nem szabad többé a vádakra reagálni.

A vádlók állásfoglalásával egyetértünk. De módszereiket nem helyeselhetjük. A kontroverziális kérdésekben a Szentatyának kell elsősorban nyilatkoznia, és leállítani a "modern teológusok" garázdálkodásait iskoláinkban, egyetemeinken. Élethalálharcban állunk és küzdünk. Körüljárva segítenünk kell, testvéreinket a hitben megerősíteni, és nem szabad figyelembe venni azokat, akik a politikai arénákban a koncért harcolnak, még ha a legortodoxabb mezbe is öltözködnek.

Örömmel várunk, és ha minden a program szerint megy majd, jó munkát végzünk.

Mély hódolatom Őeminenciája iránt.

Testvéri szeretettel ölellek:

Józsi

Újabb viharfelhők közeledtek. A Pro Life-csoport új offenzívába kezdett. Detroitból (Michigan állam) azt írták: miképpen tudja az egyetem összeegyeztetni azt, hogy egyszerre kitüntetik Mindszenty bíborost és a meg nem született magzatok gyilkosát? Hogyan lehetséges, hogy az egyetem egyszerre kitünteti az Isten emberét és a sátánt?

Ugyanaz a levélíró (Raymond Ulveling) ilyen levéllel örvendeztette meg az egyetem tanári karát, a papokat is.

Jaszovszky érezte már, hogy a csatát el fogja veszíteni. Megírta újabb levelét a bíboroshoz: utolsó levelét a küzdelem idején:

Kegyes Atyám!

Az újságok mennyire ferdítenek, mutatja a San Jose Mercury mellékelt példánya; azt állította: Mindszenty Bíboros nem jön... stb.

Ilyesmit én soha nem állítottam!

Vad politikai kampány folyik Don Edwards és a (politikailag) szélsőjobb között.

Az amerikai közvélemény még mindig abban az illúzióban él, hogy ez az ország a szabadság hazája. Erőszakkal valakit kényszeríteni valamilyen álláspont elfogadására, az egyén szabadságának a megsértését látják. Viszont ezzel a szabadsággal és szabadságszeretettel éppen a politikusok a legostobábban visszaélnek. Ezt teszik a most közeledő választási kampányban Don Edwards és Mrs. Banducci. Az abortusz-kérdésben Don Edwards a fenti tény figyelembevételével óvatos, hogy a szavazatokat megnyerje. Mrs. Banducci pártolói a legradikálisabb módszert alkalmazzák, és győzelme reményében nem átallanak Eminenciádat a maguk oldalára megnyerni azáltal, hogy Don Edwardsot Eminenciád dezavuálja visszalépésével. Holott kétségtelenül látszólag az államot arra kényszerítik, hogy törvényhozással az általuk hirdetett, s a miénkkel egyező tételt az abortusz kérdésében elfogadtassák. Jelen pillanatban azonban választási kampányról van szó, s a magát szabadságával dicsekvő népet arra hangolnák, hogy Eminenciád, miután a választási kampányban Banducci oldalára állt, beleavatkozott az amerikai politikai életbe. Ezért az abortuszt mindig elítélő egyetemi elnökség stb., egyetértően az érsek úrral, remeg a gondolattól, hogy Eminenciád visszalép, s ezzel elszalasztja azt az alkalmat, hogy az amerikai katolikus intézményeket (beszivárgással gyengítő akciókkal küzdve) nyílt állásfoglalásával az abortusz-kérdésben megerősítheti, s ezáltal éppen Don Edwardsot majd a választás után arra ösztökélje, hogy ne csak privátim, és ne csak az egyetemen hirdesse, hogy ő az abortusz ellen van, mert az "moral evil", hanem ha győz a választáson (és valószínűleg győz), önmagától megváljék régenstanácsi tagságától, miután az egyetem Eminenciád meghívásával az abortusz ellen küzdők mellé állt — morális hatalmával, s nem a választási kampány kétes értékű sugallataira. Mind az egyetem, mind az érsek — éppen azáltal, hogy kívül akarnak maradni a választási kampányban — nagy súlyt helyeznek az Egyház és morális alapprincípiumai érdekében Eminenciád mint egyházfejedelem, szintén a politikai behatások elkerülésével, elfogadja a meghívást, és hitvallást tegyen.

Eminenciás Atyám, mindez nem az én szubjektív meglátásom, hanem bizalmas ülésünkön leszűrt egyetemes véleményünk.

Mi már megtanultuk igen keservesen a leckét: politikai szélsőségek a legtöbbször nem az igazság fegyverzeteivel küzdenek, még akkor sem, amikor a legszentebb eszményeket írják fel választási kampányaikban. S feltétlenül az ellenség malmára hajtják a vizet, amikor a személyi támadásoktól sem riadnak vissza, s ilyenkor a világ fiai okosabbak a módszereikben, és ezért győznek, és tudják magukhoz ragadni a hatalmat. Ezért nekünk politikai kampányban, amely az egyetemen kívül zajlik, valóban kerülnünk kell minden beavatkozásnak a látszatát is. Az egyetemeken ma mindenhol elhangzanak mindenféle egzisztencialista és egyéb nézetek. De ezeken a modern areopágokon, Szent Pált követve, nekünk is meg kell mondanunk a magunk igazságát, s így megerősíteni válságba került iskoláinkat, egyetemeinket!

A világ most figyeli a Santa Clara Egyetem körül fellángolt nagy küzdelmet. Ez nagy hatással lesz minden katolikus intézményre, de a másokére is!... Ha Eminenciád megteszi ott világraszóló nyilatkozatát az abortusz kérdésében. Ha nem szólal meg, a a világ hírközlő irodái nem hozzák a világ öntudatába, szent ügyünk elszürkül a néma hallgatásban, s félrevonulásunk az ellenség győzelmét erősíti meg.

Eminenciád a küzdelmek embere. Félelem, szenvedés nem rettenti meg az igazság harcában!

Várjuk. Szóljon a világhoz. Az egyetemet nem lehet elkárhoztatni az Edwardsok és a Banducciak miatt. Az Egyházat sem a vatikáni diplomácia politikai tévedései miatt, s főképpen a diplomáciában való éretlenségéért. (Sokan teszik, még buzgó katolikusok, hogy ki akarnak lépni az Egyházból éppen emiatt!!!)

Az Edwardsok még nem az "egyetem". És semmiképpen sem szabad őket ellenségeinknek tekintenünk, hanem ellenfeleknek, akikből — miként Newman kardinális példája mutatta a liberális korszakban — az Egyház legerősebb oszlopai lehetnek! Ma már annyit elértünk, hogy Don Edwards az abortuszt "moralis evil"-nek tartja! Parancsszóval nem követelhetjük, hogy a US lakosságának 75 százalékával szemben a lelkiismeretében még nem tisztázott magánvéleményeit elkárhoztassa és visszavonja! (Magam ugyan lemondását ajánlottam és kértem.)

A dolgokat így látom, miután immáron 24 éve itt élek az amerikai egyházi s közéletben.

Eminenciád elnézését kérem hosszú levelemért! De teszem azért, mert 1945 óta Eminenciád vonalán küzdök, harcolok és élek. S hit-

vallásom, hogy földön, poklon, mennyországon keresztül: Fides nostra victoria!

Fiúi hódolattal és szeretettel:

József fia

Talán ez a levél olaj volt a tűzre. Az egyetem asszisztense nem jó híreket kapott Los Angelesből. Mészáros Tibor eltökélt szándékáról beszéltek telefonon: a bíboros semmiképpen sem megy a Santa Clara Egyetemre. Íme, a borongós hangulatú levél:

Dear Father Joe:

I have been trying to reach you for a couple of days with little success. I understand that you are away until some time this weekend, so I thought it was a good idea to write you.

Mr. Sherry is very anxious that you contact him as soon as possible in San Francisco. His phone number is 626-7200. It now seems imperative that the press conference be moved up from Monday the 10th to Thursday the 6th. It is extremely important that since the Cardinal's schedule is now public, the media be allowed a coordinated and open press conference shortly after he arrives. Mr. Sherry is most anxious to speak with you on this matter.

I do have some concerns with the Cardinal's schedule having become public knowledge. I hope this will not make it difficult in any way to provide adequate security for him.

The enclosed clippings were sent to us by a Jesuit in Los Angeles. They do not make me at all comfortable, especially in light of the attitude of Monsignor Tibor.

Please give me a call when you have an opportunity.

Sincerely yours in Christ,
(Rev.) Don D. Flickinger
Executive Assistant to the President

Jaszovszky álmatlanul töltötte az éjszakát. Csend volt a szemináriumban. Alig volt valaki a nagy épületben. Éjfél is elmúlt már. Végre elaludt.

A repülőtéren volt. Sok-sok magyar, nagy tömeg vette körül. A clevelandi gép megérkezett. A bíboros nem jött. Senki sem tudta megmondani, hol van a bíboros. A pilóta sem tudta. József atya keresztülverekedte magát a tömegen.

— József atya, József atya, becsaptál minket! — kiáltották a magyarok. — A hercegprímás nem jön! Szemfényvesztés volt az egész!

És József atya csak ment és ment. Átment a másik érkezési oldalra. A hercegprímás ott sem volt. Senki sem volt. A folyosók üresek. A jegyirodák is üresek. Telefonálni akar. A telefonkagyló süket. A szomszéd fülkéből csöngetést hall... Odarohan.

S a következő pillanatban József atya verejtékezve felébred... A telefon valóban csöng.

— Itt Tibor beszél. Szervusz.

— Halló, halló! Mi van most? Hány óra? — kérdezi Jaszovszky.

— Reggel nyolc óra.

— Honnan telefonálsz?

— Clevelandból. Őeminenciájával egy óra múlva megyünk a misére...

— Ó, akkor itt még csak hajnalodik.

— Bocsáss meg, hogy most hívlak, de nagyon fontos! Mennem kell azonban. Őeminenciája már hív is. Átadom a telefont ügyvédemnek...

Néma csend.

— Halló, halló! Itt a monsignor ügyvédje beszél.

Angolra fordul a szó. Az ügyvéd más államból jött. Bemutatkozik.

— A bíboros úr nevében beszélek — mondja aztán.

— Tessék!

— In medias res: az ünnepségen az egyetemen ott lesz-e Don Edwards?

— Honnan tudjam? Kitől kérdezzem meg? Ma vasárnap van. Háromnapos ünnep.

— Márpedig azonnal tudnom kell, mert különben a bíboros nem utazik Santa Clarába.

— Én ezt most nem tudom megmondani, mert hajnali öt óra van. Senki sem érhető el.

— Kérem az egyetem elnökének a telefonszámát!

— Valószínűleg vidéken van. De megadom. Tessék: ...Mi az ön telefonja?

Az ügyvéd megadja. Jaszovszky így folytatja:

— Megkísérlem az elnököt felhívni.

— OK...

Jaszovszky végre összeköttetést kap a Santa Clara-i jezsuita rendházzal. Azonban Terry atya nincs otthon: elutazott. Ám megvan a telefonszáma. Jaszovszky felhívja őt: baj van. És elmondja hajnali kalandját, Mészáros telefonhívását.

Terry atya rosszat sejt.

— Majd én felhívom Mészárost — mondja.

— Nem hiszem, hogy a lakásán lesz. Clevelandban miséznek, és ki tudja, mikor mennek vissza a szállásukra.

— Mindegy, mindenképpen felhívom. Los Angelesből felhívtak, és figyelmeztettek, hogy Mészáros le akarja mondani a fogadást.

Terry atya, az egyetem elnöke, valóban felhívta a bíboros szállását, de csak az ügyvéd volt elérhető. (Mészáros a szobában volt, azonban nem ment a telefonhoz.) Az ügyvéd Mullen néven mutatkozott be. Azt kérte Terry atyától, hogy mondjon el neki mindent, mert a bíboros őt bízta meg az ügy lebonyolításával.

— A kérdés az, hogy ott lesz-e az ünnepségen Don Edwards, vagy nem? — mondta az ügyvéd.

— Kicsoda ön?! — kérdezte Terry atya.

— A bíboros nevében beszélek, és azonnal választ várok.

Terry atya erre felakasztotta a kagylót.

Mullen ügyvéd vasárnap este fél tízkor ezekkel a szavakkal örökítette meg a döntő telefonhívást:

Father Terry called and will not answer the question: Will Don Edwards be present during commencement. He will respond to a letter presenting the question and signed by the Cardinal and to no one else. (T. A. Mészáros included). He then hung up on me...

Közben Mészáros Tiborhoz a következő glosszák mentek:

(Msgr. Tibor Mészáros [kérem!])

Marian Banducci (Don Edwards ellenjelöltje a június 6-i választáson) hívott (415 657 0302). Mondtam neki: a kardinális nem megy a Santa Clara Egyetemre. Kértem azonban őt, hogy ezt ne mondja meg senkinek — legalább két és fél napig. Meg fogja kapni a javasolt újságcikkek másolatát. Ő és a Pro Life népe felhasználhatja. (Ez az egész, amit tehet. Ne csináljon mást, kérem!)

Mellékelve a javasolt Hassett-levél.

Minden postakártyája, Banducci és Bowen levelei postázva.

A Santa Clara-kartoték itt van. Gondolok magára június hetedikén.

Címezze meg, fejezze be a lapot testvére számára!

Nagyszerű lesz látni önt ismét, Tibor, Ismét találkozunk Chicagóban vagy St. Louisban, vagy Cincinnatiben, vagy máshol. Az egek segítsék meg önt! Viszontlátásra most már Kaliforniában. Pat.

A glosszák nyilvánvalóan közvetlenül a kaliforniai út előtt lettek feljegyezve...

Ezekből a glosszákból arra lehet következtetni, hogy a titokzatos Mullen ügyvéd kitervelt lépése volt a szokatlan és szinte agresszív telefonhívás az érkezés utolsó vasárnapja előtt, kora hajnalban.

A lemondó táviratok még aznap megérkeztek az illetékesekhez. McGucken érsekhez:

I have this day sent a telegram to the President of the University of Santa Clara declining an honorary degree from that University and advising him that I shall not be present for any of their various commencement exercises. Please understand that I have only recently become acquainted with the legislative history of Mr. Edwards his role as a regent at Santa Clara University, and in the fact your particular State is holding its primary election in which Mr. Edwards is a candidate. I feel that your Excellency will appreciate that my trip can in no way be interrupted as supporting any political candidate on any level in your country. This has already been done and has caused me grave concern. Under all the circumstances I must remove myself entirely from the situation. Sincerely yours in Christ — József Cardinal Mindszenty.

Az egyetem elnökéhez:

I respectfully decline an honorary degree from your University and shall not be present at your campus.

József Cardinal Mindszenty

Időközben — ilyen körülmények között — a bíboros nem ment el más egyetemekre sem. A pennsylvaniai St. Joseph College meglátogatása ellen különösen Therese Ickinger asszony tiltakozott:

Kérdezze meg Eminenciád Krol érsek kardinálist! Ő megmondja, hogy ez a főiskola nyíltan hirdeti az abortusz legális jellegét, és hallgatói konkubinátusban élnek közös dormitóriumokban.

A bíboros oda sem ment el: részéről ez elvi kérdés volt.

Ismét megszólalt Patrick Mullen ügyvéd is. Most már világos lett a szerepe. Indianapolisban lakott. Leveléből kitűnik, hogy őrá szükség volt, mert mint amerikai jobban ismerte az amerikaiakat, mint akár Mészáros Tibor. Ezt maga Mullen meg is mondja:

Father Terry writes that he was interrogated. Frankly, I think his use of the word "interrogate" is somewhat exaggerated — even silly, under the circumstances. I spoke to him as an American to an American.

You were present during the conversation and I believe you would agree that I was at all times respectful and low-voiced, even meekish. That was deliberate. You know we wanted to learn if Rep. Don Edwards would be present during the Santa Clara ceremonies. Your Hungarian Father Joseph J. said he didn't know, so I asked Father Terry quickly and directly: "Will Don Edwards be present?" He wouldn't answer and I repeated the same question so that there would be no misunderstanding. And I asked if he would reply to the Cardinal's Secretary, Msgr. Meszaros. Always "no" from Terry, and so I was about to tell him that the Cardinal might perhaps prefer to decline to come if Edwards would be present. But on my word "Cardinal" or "might" I heard a click. He hung up. It was Father Terry who called the rooms of Cardinal Mindszenty, talked to me, and hung up. That's rude and inexcusable. And that, Tibor, is the essence of the brief conversation. (Between you and me, the only thing wrong with our Father Terry is he has viewed too many of his own ballets and has himself become a prima-ballerina, or acts like one. I'm sorry, I should be more serious in this note.)

The questions still remain: (1) Why won't anyone tell if Don Edwards will be present where the Cardinal is expected to appear? (2) Why all this trouble between Edwards and the pro-life groups? And, (3) why is Santa Clara hell-bent in attempting to force the Cardinal's appearance? You yourself told them, some weeks ago, in a published item to THE WANDERER *that the Cardinal reserves to himself the right to refuse or accept even at the last minute, irrespective of news releases, etc. Father Terry knew, or should have known, he was creating an unpleasant situation. It's a product of his mind; let him now take the consequences.*

Terry atya elkövette a hibát: Mullen ügyvédet nem akarta elismerni tárgyaló félnek. Néhány óra múlva ott volt a bíboros lemondó távirata Terry atya, McGucken érsek és Jaszovszky József kezében. Terry atya reakciója a távirat vétele után ez volt:

Your Eminence:

I assure you that the University of Santa Clara has only one purpose in inviting you to come to Santa Clara, and that is to honor you for your courage and your heroic perseverance in the cause of

religion, freedom, justice, and truth. The University is also making every effort to see that you are in no way embarrassed or inconvenienced during your visit here.

Therefore I am puzzled and dismayed by the way your staff is treating my associates and me. At 5:00 a.m. on the Sunday of the Memorial Day weekend, a member of your staff called Father Joseph Jaszovszky to give him some sort of ultimatum and demanded an immediate reply. At 6:00 a.m. this ultimatum was passed on to me. This is entirely unreasonable and uncalled for.

Sunday evening I made a long distance call to Msgr. Meszaros to find out what this was all about. My call was shunted to a stranger named Mullin (?) who tried to interrogate me. I have never been subjected to such ridiculous and inept treatment.

If Your Eminence wishes any information, I shall be most happy to respond to a letter signed by you. I am sorry that I cannot accept a telegram or telephone call from you because I have no way of verifying that it is from you. I have no reason to think that you approve the foolish and discourteous conduct of your staff, and I have no way of knowing that you approve their telegrams or telephone calls. Therefore I shall not respond to their telegrams and telephone calls.

The university of Santa Clara invited you to receive an honorary degree at Commencement in the hope that it would be an occasion of joy and satisfaction for you. We have no ulterior motives. I am sorry that little men are trying to use your visit for their own political ends.

Sincerely yours in Christ,
Thomas D. Terry, S.J.
President

Terry atya még mindig azt feltételezte, hogy Mészáros Tibor és Mullen ügyvéd a bíboros tudta nélkül intézkedett, és a táviratot sem akarta hitelesnek elfogadni. Elvárta volna, hogy ilyen fontos kérdésben maga a bíboros írjon, illetve beszéljen telefonon. Nem akarta elhinni, hogy vasárnap kora hajnalban ismeretlen férfi hívja fel az egyetem elnökét, és egy jelentéktelen kérdés megfelelése után azonnal dönteni akarjon. Terry atya a bíborosnak írt levelében ezt ki is fejti.

A kocka el volt vetve. Akárhogyan is történt, a dolog megrendezése lélektanilag szerencsétlen volt. Vajon mi indíthatta Mészárost arra, hogy a bíborost meggyőzze: a díszdoktorrá avatást vissza kell utasítania? Vajon csupán indulatok játékából mentek el a lemondó táviratok? Lehetséges. És ha a bíboros valamit elhatározott, azt soha többé vissza nem vonta. Terry atyának írt levelében kiok-

tatja az egyetem elnökét: Mullen ügyvéd rendesen és illően bemutatkozott. A bíboros nem érti, hogy az ügyvéd miért nem fordulhatott Terry atyához, és az egyetem elnökének miért kellett a beszélgetést megszakítania. (Mihalovics: "Az amerikaiak mikor gorombák, azt hiszik, hogy ők őszinték.")

Íme, a bíboros levele:

Rev. Fr. Thomas D. Terry SJ
President of the University of Santa Clara

Cleveland, May 29th 1974

Reverend Father and President:

I have received your letter of May 27th 1974. Since you wish it, I am forwarding the text of the telegram to you with my signature:

"I respectfully decline an honorary degree from your University and shall not be present on your campus.

†Joseph Card. Mindszenty"

My reasons for declining which you are eager to know or in case they would be entirely unknown to you are explained in my telegram sent by me to His Excellency Archbishop Joseph T. McGucken.

Instead of my Secretary Msgr. Tibor A. Mészáros, Mr. Patrick Mullen, an attorney and lawyer, being temporarily in my service, answered to your long distance call on Sunday evening. He duly identified himself. I do not see any reason why he could not have politely ask questions and why you stopped talking abruptly.

Your description of my staff is rather strange.

Please, let the matter rest.

With my good wishes and blessings

†Joseph Card. Mindszenty

A Pro Life-mozgalom elnökének levele eléggé megvilágítja magát a lélektani presszió, ami elhatározásra bírhatta a bíborost:

Your Eminence,

On behalf of the pro-life movement in the United States, I wish to urge you not to accept the proposed honorary degree being offered you at the invitation of Santa Clara University. We respectfully ask that you consider this course of action in response to the shocking appointment of Representative Don Edwards as a regent of this Catholic University. Your witness and protest would counteract anti-life propaganda in California in particular, and it would be seen as a beacon of hope for the rest of the country.

In addition we are aware that your protest in this matter would

be a useful reminder and guide to Catholic Universities and Institutions in the future towards similar situations. We look forward to your leadership and we are confident that your action would be a great stimulant and help to the pro-life effort in this country.

Sincerely,
Richard Gallagher
Pres. Human Life Amend.

A lemondás híre azonnal elterjedt az egész "Bay Areá"-ban. Az egyetem újságja azonnal hozta, a többi lapok is. A San Jose News napilap hamis beállításban. Mintha kompromisszumról tárgyaltak volna. Utóbbit az egyetem asszisztense határozottan megcáfolta. Idézzük a vonatkozó forrásokat:

Mindszenty Rejects SCU Compromise

by Jim Dickey, Staff Writer, San Jose News

Joseph Cardinal Mindszenty decided to cancel his appearance at the University of Santa Clara after rejecting compromise proposals to appear but reject an honorary degree, or appear and make a statement opposing a San Jose congressman's alleged views on abortion.

Proposed solutions to a dilemma were revealed Tuesday by the cardinal's secretary to a Catholic source in Washington, D.C.

The secretary, Msgr. Tibor A. Meszaros, said the cardinal had sought various ways to visit the university and not at the same time appear to snub the pro-life movement.

Msgr. Meszaros controls to a large extent where the cardinal will appear, but he made it clear the decision not to come to Santa Clara was the Cardinal's.

The priest said he as well as the cardinal — is unalterably opposed to abortion and mercy killing and will entertain no arguments for such acts.

There is "no discussion" on the subjects, he said.

"I am not a traditionalist priest in many ways, but where the right to life is concerned, there is no discussion," said Msgr. Meszaros.

He made the comment to the Catholic source in response to a question on why the cardinal had canceled his appearance.

Cardinal Mindszenty had received some 125 requests from throughout the nation asking him not to accept the honorary degree offered him by SCU because Rep. Don Edwards, D - San Jose, is a member of the university's board of regents.

The letters came from supporters of the pro-life movement who consider Edwards an arch-enemy in their fight against laws allowing abortion.

Edwards, who has never made public his views on abortion, said Tuesday that he was "very sorry" the Cardinal had decided not to appear at Santa Clara.

"As a member of the board of regents, I strongly favor honoring him for his activities over the past two decades."

The Catholic source revealed today that the cardinal had sent three telegrams last Saturday night announcing he would not come to the university.

A brief wire was sent to the Rev. Thomas D. Terry, S.J., SCU president, saying the cardinal had canceled his appearance.

Another was sent to a Hungarian priest in the Bay Area who had helped arrange the SCU appearance.

A "long and polite" telegram was sent to Archbishop Joseph T. McGucken of San Francisco in which the cardinal "explained everything and asked for the bishop to understand the situation," the source said.

Neither the cardinal nor the bishop revealed the contents of that telegram.

Edwards has been a prime target of the pro-life movement as chairman of the constitutional amendments subcommittee of the House Judiciary Committee.

The subcommittee is holding up action on the Hogan amendment, which would ban abortion and mercy killings.

Edwards admitted that the Hogan amendment still is "in committee."

But he emphasized, as he did a year ago, that there are "25 or 30 other proposed amendments, including an antibusing amendment.

"A bipartisan majority of the subcommittee has decided we aren't going to move on any of the proposals at present.

"We've got too many pressures here right now," the congressman said.

May 27, 1974

Santa Clara. — The University of Santa Clara today announced the cancellation of the June 7-8 visit of Jozsef Cardinal Mindszenty.

University President Thomas D. Terry, S.J., said: "I regret to announce that His Eminence Jozsef Cardinal Mindszenty has respectfully declined to accept an honorary degree from the Univer-

sity of Santa Clara. The Cardinal had earlier agreed to accept this degree, but he has changed his plans.

"I am very sorry that Cardinal Mindszenty cannot be present at commencement and the dinner planned in his honor. The university had hoped to honor him for his courage and his heroic perseverance in the cause of justice and freedom."

The University of Santa Clara, California, 95053
Office of the President
30 May 1974

Dear Father Joe,

Hope that you are holding up in firm and resolute Hungarian fashion!

I tried to call you to see how you were but you were out. You should probably take a South Seas Cruise and forget the whole thing, let Meszaros take care of things.

I have enclosed the series of articles by Jim Dickey. The last two are from the Mercury *of yesterday morning and the* News *of last night.*

The article "Mindszenty Rejects SCU Compromise" is totally unfair and untrue. I think it a grave injustice to the University in that it gives a totally false impression. "Compromise" was never discussed or offered by either us or His Eminence. It leaves absolutely no doubt in our minds that there was very careful planning between Banducci, Pro Life, Dickey, Schlafly and Meszaros.

I do hope that you will have some chance to be with His Eminence alone and explain this whole matter, especially as to how unfair it has been to the University. I think a great injustice has been done to Congressman Edwards as well. Politically, it was a bad and just plain stupid move which will end up hurting Banducci and the anti-abortion cause among most American intellectuals.

Take care!

Don

A bíboros csak a Santa Clara Egyetem meghívását utasította vissza. Mészáros Tibor újra és újra felhívta Jaszovszkyt, aki mármár azt akarta írni a bíborosnak, hogy ő mondja le az egész San Franciscó-i látogatást. A megfogalmazott levél ma is megvan. Jaszovszky nem emlékszik arra, hogy azt a levelet elküldte-e a bíborosnak. Nincs iktatva, de valószínűleg elküldte, mert Mészáros mindjárt a levél után felhívta őt a prímás nevében, és szeretetéről biztosította.

Jaszovszky ezt a levelet írta:

Kegyes Atyám!

A lemondást tartalmazó távirat nemrég érkezett. Szolgálatomban és érzéseimben semmi sem változott. Én is viselem tovább a keresztet.

Én soha semmit nem hallgattam el. A San Jose News cikke csupa találgatás. Azért írták, mert valami ismeretlen forrás sugallja a rémdolgokat. Elhatározták, hogy Eminenciád itteni látogatását lehetetlenné teszik. Úgy időzítették a dolgokat, hogy az előttünk ismeretlen vádakat közvetlenül Eminenciád elutazása előtt küldték Bécsbe, amikor már nem lehetett tárgyilagosan beszélni az ügyről. A ma reggeli ultimátum hajnali öt óra tájban úgy jött, hogy képtelenek voltunk a választ megadni. Az érsek úr a tanúm rá, hogy még három vagy négy héttel azelőtt ajánlottam Don Edwards lemondását, bár akkor az egyetem hivatalos referátuma arról tett tanúságot, hogy politikai kampány folyik kölcsönösen; amióta Edwards régenstag, az abortuszt elítéli. Továbbá nem volt bizonyíték arra, hogy Edwards miképpen szavazott. Ezért szeretetből, tiszteletből és csodálattal hívták meg Eminenciádat a megtiszteltetésére. Én magam nem is hívtam fel erre a figyelmüket, de javasoltam a gondolatot, és lelkesedtem érte a mai napig. Eminenciád láthatja a díszmeghívóból, mily lelkesedéssel készültünk fogadására. De a kocka el van vetve. Monsignor Mészáros, aki teljesen magáévá tette a vádakat (amelyekről még a sajtó fog írni a választások után, hogy mennyire eltorzították), arról értesít, hogy: "Légy elkészülve, hogy mindennap mehet Hozzátok egy távirat, amely bejelenti a mindentől való visszalépést..."

Eminenciás Atyám! Hónapok megfeszítő munkájával készültünk fogadására. Stockton püspöke, Merlin Guilfoyle, magyarul készült elmondani az imát a banketten stb.

Egy, az utolsó órában érkezett táviratot már idegileg nem élném túl. Egész Kaliforniában mindenki ismer, s tudja, mit tettünk Egyházunkért és magyarságunkért.

Ezért arra kérem Eminenciádat, hogy — miután hallottam, hogy nemrég rosszullét érte — értesítsen arról, hogy pihennie kell, s a tervbe vett időben nem tud San Franciscóba jönni. Ezáltal lecsendesednék az a vihar, amelyet Eminenciád visszalépése az egyetemről okozna. (Az éremnek két oldala van.)

Valójában az átrendezés már lehetetlenség! A teljes visszalépés közlésére viszont az egy hét s néhány nap még elégséges.

A seb nem fog begyógyulni. Nekem is tövis "Santa Clara"!

De az Úr, aki velünk van, és velünk lesz, megenyhíti fájdalmunkat.

A viszontlátásra...

Fiúi hódolattal és szeretettel:

Jaszovszky József

Voltak — főképpen az amerikaiak körében —, akik sajnálták a Santa Clara-i látogatás elmaradását. A fiatalok is nagy lelkesedéssel várták, amiről az alábbi levél is tanúskodik. Írója igazi modern légkörben él. Tudja, hogy rossz úton van, azonban vágyik a megtisztulás után, és törvénytelen gyermekének megtartásával megy a keresztúton. Egyenesen a bíborosnak ír. Akarta a szavát hallani: jól tette, hogy a gyermekét nem ölte meg.

Your Eminence:

Your decision to cancel your speaking engagement here at the University of Santa Clara was a great disappointment to me. I was personally looking forward to hearing you tell of your experiences and seeing you. Now I understand that due to a misunderstanding of some sort you have changed your mind. I don't know the details but if they have anything to do with the abortion issue I'd like to explain my side of the story.

I'm having my baby in September; I'm not married but the baby's father has been very kind and we hope to be man and wife someday. When I found out I was pregnant in January he was in jail and I had no money saved. I've not had a more difficult pregnancy than most but those first few months were not easy. I was nauseated all the time and crying all day too. I worked at a hospital where I barely made minimum wage and was on my feet all day. When I told my mother she wanted me to get an abortion. I stopped speaking to her after that because there was really nothing to say. Friends were sympathetic but unwilling to place their confidence in me, or so it seemed.

Then I called Birthright. They found me a doctor, provided me

with clothes, companionship, and a place to stay. Fr. Germann here at the school agreed to let me stay in one of the dorms, board and room free. The people here have been great. Last week they surprised me with a baby shower, and have bent over backwards to make me feel loved.

That's all I wanted to say. Whatever happens will all turn out for the best. Thank-you for listening, Father, and please believe me when I say that the University is PRO-LIFE.

Respectfully yours,
Susan McHan

A látogatás egész menetrendjét meg kellett változtatni. Most volt szükség munkatársakra, levélírókra, borítékcímzőkre! S csak néhány nap állott rendelkezésre.

Szombat estig lehetetlennek látszott mindennel elkészülni. Mindenhol évvégi ünnepségek, bálok voltak... Jaszovszky szóba hozta a szemináriumban a szép, árnyas fák, pálmafák alatt lévő modern kávéházat.

— Ne légy olyan kegyetlen — mondta egy öreg, különben jóindulatú pap —, ne vedd igénybe most az apácákat!

Az érsek azonban Jaszovszky mellett volt, és ő maga kérte az elöljáróságot és az apácákat a közreműködésre. Természetesen mindent meg kellett fizetni. Jaszovszky a magyaroknak a banketten való részvételi díját a minimumra szállította le. Még így is voltak olyanok, akik sokallták a tizenöt dollárt.

— Máshol is lehet még olcsóbban vacsorázni — mondták.

Ezeknek, persze, nem volt sem hely-, sem időérzékük. Mintha a kardinálist egy kiskocsmában akartuk volna vendégül látni!

— Még vissza sem kaptuk a pénzt az egyetemtől, s most újra fizessünk? — kérdezték többen.

Don Flickinger és Terry atya azonnal postázták a befizetett összegeket:

Dear Friend of Santa Clara,

Enclosed we return your check for purchase of tickets to the banquet honoring Jozsef Cardinal Mindszenty.

I am very sorry that Cardinal Mindszenty cannot be present at Commencement and the dinner planned in his honor. The University had hoped to honor him for his courage and his heroic perseverance in the cause of justice and freedom.

Sincerely,
Thomas D. Terry, S.J.
President

Az új program a következő volt:

Revised schedule:

Highlights of Cardinal Mindszenty's Visit in the Bay Area

June 5th, 1974:

12:42 P.M. Reception at the International Airport of San Francisco, UAL 71.
Greetings by Joseph T. McGucken, Archbishop of San Francisco; Cyrill Magnin, Chief of Protocol of San Francisco; Joseph Jaszovszky, Missionary pastor of the Archdiocese of San Francisco to the Hungarians; Mr. Frederick Schlosser, Sp. Patron and Chairman of the Catholic Hungarian Community.
(Dinner and overnight at the Archbishop's house.) (2840 Broadway, S.F.)

June 6th, 1974:

(Breakfast at the Archbishop's house.)
9:00 a.m. Press conference in the Chancery office (455 Church St., San Francisco.) (Leav. 8:30 a.m.)

(Luncheon at the Archbishop's house.)
1:30 p.m. Visit at the City Hall — San Francisco — by Joseph L. Alioto, Mayor of San Francisco.
2:30 p.m. Leaving for Woodside Priory — via Frwy. 280. Stop at Sacred Heart Convent and blessing of the Chairman's house.
4:00 p.m. Arrival — Woodside Priory, 302 Portola Rd., Portola Valley.
6:30 p.m. Dinner in Woodside Priory.
7:00 p.m. The Cardinal addresses the Hungarian Boy and Girl Scouts. Pledge. Blessing.
8:00 p.m. Solemn High Mass in the Gymnasium of the Woodside Priory. (His Eminence and the Clergy.)
(Overnight in Woodside Priory.)

June 7th, 1974:

11:15 a.m. The Cardinal says few words to the student-body.
2:00 p.m. Leaving for El Cerrito. Private visit of his Eminence.
4:00 p.m. Visit by Auxiliary Bishop Norman M. McFarland at Mission Dolores Basilica. (The shrine of St. Francis of Assisi and the old cemetery. Hist. monument.)
6:00 p.m. Return to the Woodside Priory. (Dinner and overnight.)

June 8th, 1974:

12:30 p.m. Commencement at Woodside Priory. The Cardinal says few words to the graduates and blesses them. (Luncheon.)

2:00 p.m. Leaving for Menlo Park, St. Patrick's Seminary.

5:30 p.m. Holy Mass in Hungarian by His Eminence, the Cardinal, in the main Chapel of St. Patrick's Seminary.

7:00 p.m. G. Dinner honoring His Eminence, Joseph Cardinal Mindszenty in the dining-room of St. Patrick's Seminary. (Overnight at St. Patrick's.)

June 9th, 1974:

10:30 a.m. The Cardinal celebrates Solemn Mass in St. Mary's Cathedral, San Francisco, Geary and Gough, in Latin.

At noon: Luncheon in Fairmont Hotel, California and Mason, San Francisco.

2:00 p.m. Leaving for visit the Hungarian Reformed Church, 119 27th Street, San Francisco, Calif.

3:00 p.m. At Stephaneum, Hungarian Cultural organization.

4:00 p.m. Back to St. Patrick's Seminary.

6:00 p.m. Dinner at the Seminary.

June 10th, 1974:

9:30 a.m. Leaving for Sonoma.

11:00 a.m. Visit at the Mission by the Mayor of City of Sonoma. The Cardinal receives the key of the City.
Luncheon and leaving for a trip to the Haraszty Ágoston Vineyard. Early afternoon back to Menlo Park, St. Patrick's Seminary. (Meanwhile sightseeing tour in the Golden Gate Park, San Francisco.)

June 11th, 1974:

7:45 a.m. Leaving for the Airport (S. F. International)

9:00 a.m. UAL 507, departure to Los Angeles, San Diego.)

10:30 a.m. Arrival and changing flight to San Diego, UAL 347 to San Diego (Departure 10:55 a.m.)

11:30 a.m. Arrival in San Diego

June 12th, 1974:

9:55 a.m. Leaving San Diego, UAL 962.

10:30 a.m. Arrival in Los Angeles.

Újra kellett írni a meghívókat; így Ronald Reagan kormányzónak is, és a püspököknek is.

A kormányzóhoz írt levél így hangzott:

Our Dear Governor:

I wish to thank your kind letter from May 3, 1974 and your generous intention to send a welcoming message to be read at any one of the events.

It would be with great pleasure we welcome you yourself to the Dinner honoring the Cardinal on June 8th, 1974, at 7:00 p.m. at St. Patrick's Seminary, Menlo Park, (320 Middlefield Rd.). The Archbishop will be the main speaker.

You have been kindly invited also to the Solemn Mass in St. Mary's Cathedral, San Francisco, on June 9th, 1974, at 10:30 a.m. and to the following luncheon at Fairmont Hotel, San Francisco, (California and Mason).

The Cardinal will be greeted by Mayor J. L. Alioto at the San Francisco City Hall on June 6th, 1974, at 1:30 p.m. by Mayor of the City Sonoma on June 10th, 1974, at 11:00 a.m. In Sonoma the Cardinal will visit the Hungarian (established) Ágoston Haraszty vineyard, etc.

His Eminence, Joseph Cardinal Mindszenty will arrive on June 5th, 1974, at 12:42 p.m. UAL. at San Francisco International Airport and leave for Los Angeles on June 11th, 1974, UAL 507.

With my kindest regards and all best wishes

Respectfully yours,
Joseph Jaszovszky, S.T.D.

Magyarok, barátok — tehetségük szerint — jó szolgálatokat tettek a bíboros méltó fogadása érdekében. Jaszovszky hálás szívvel köszönte meg a segítséget.

A bíboros június 5-én érkezett meg a San Franciscó-i nemzetközi repülőtérre. Senkin és semmin nem látszottak meg az elmúlt hetek izgalmai, azoknak a lelkekre gyakorolt hatásai. A fontos az volt, hogy a bíboros köztünk volt. Örültünk neki, és örült nekünk.

Amikor a fogadás után autóba szálltunk, azonnal magyarázatot kért a menetrend megváltoztatása miatt. A változás különösképpen a woodside-i bencés atyákat érintette. A Santa Clara-i program elmaradt. A két éjszakát a bíborosnak és kíséretének (Mészáros Tibornak és Dengl Miklósnak) a woodside-i apátságban kellett töltenie, és a Santa Clara-i fogadás helyett a woodside-it és a cserkész-

avatást vettük fel a programba. Mikor a prímás a "két éjszakát" olvasta a programban, Jaszovszkyra nézett, és azt mondta:

— Ez sok.

— Miért? — kérdezte Jaszovszky.

— Mert ott nincs magyar osztály — válaszolta a bíboros.

Aztán mindketten mosolyogtak.

A rendezés miatt különben mások is tettek észrevételt. A bencés atyák közül az egyik — Jaszovszky igen-igen jó barátja — a misére menet szemére vetette, hogy mindent csak egyedül akart csinálni. Jaszovszky ma sem tudja, hogy ez mire vonatkozott. Talán arra, hogy Jaszovszky nem rendezett fárasztó nagygyűléseket.

A menetben Jaszovszky és barátja mögött ott haladt már főpapi díszben a bíboros. A mise után a prímás Jaszovszkyhoz fordult, és csendesen azt mondta:

— Amit maga csinál, fiam, az helytállás!

Szabó Károlyné megszokta, hogy az énekeket orgonán lassan kíséri. A nép miatt, mert próbákra nem járnak. Mészáros Tibor nyíltan, a mise alatt leállította az éneket. Azonkívül szintén a mise alatt szólt, hogy ne a hosszú hiszekegyet mondják, hanem a rövidet. A nép zavarba jött, mert megszokta már a hosszabbat.

Mészáros Tibor a gyónás kérdésében vitába szállt a bíborossal is. A prímás kívánta a mise alatt való gyóntatást. Mészáros azzal érvelt, hogy a mise alatt való gyóntatás a modern liturgia szelleme ellen van.

— Igen — jegyezte meg a prímás —, azért nem járnak ma már gyónni az emberek.

Mészáros Tibor nem akarta engedni Tárczy Kovács Erzsébet szólóját a mise alatt. Jaszovszky szólt erről a bíborosnak:

— Mindig van nálunk szóló is a felajánláskor.

A bíboros mosolyogva kérdezte:

— És készült reája?

— Igen — válaszolta Jaszovszky.

— Akkor hát, kérem szépen, énekeljen!

Egy élet történetében, egy száműzött pap életének keretében ezek a kis jelenetek jobban megvilágítják a főpásztor és a nép egymáshoz való kapcsolatát, mint a nagy bankettbeszédek. . .

Márpedig a Menlo Parkban rendezett bankett minden szép elképzelést fölülmúlt.

A program minden egyes pontjánál a bíboros alakja egyre nőtt a magasságok felé. Hogy ezt érzékelni tudjuk, a visszaemlékezésben a már említett hétköznapi jelenetekhez, a fogadáshoz is visszatérünk.

Csodálatosan szép volt a kaliforniai azúr ég, amikor a bíboros megérkezett a nemzetközi repülőtérre. A szelíd és tiszta fénysugár mosolygott, mint a napsugár a díszes magyar öltözeteken, a magyar ifjúság homlokán és ajkán. Bizony, megkönnyeztük a jelenetet, amikor a gépből könnyedén lelépő bíboros átölelte Joseph T. McGuckent, San Francisco érsekét.

— Ő korunk legnagyobb élő embere! — kiáltott fel a húszéves Némethy László.

Borbás Antal református magyar lelkész boldogan súgta a riporternek:

— A régi Nagy-Magyarországon láttam utoljára. Most, nyolcvanöt évemmel, úgy közeledem feléje mint nemzetünk nagy mártírjához és szabadsághőséhez.

Majd a közelgő prímást harsány hangon így üdvözölte:

— Főméltóságodat üdvözlöm mint a világ nagy és élő lelkiismeretét. Lángostor van a kezében, amellyel oda tud vágni a világ lelkiismeretének a kapujára. Valóban e lángostorral egész Amerikában felébreszti a szunnyadó lelkeket.

A lángostor azonban szelíd és tiszta fény, amikor őszinte és Isten után vágyó lelkekre néz. Miután "Urambátyámnak" megköszöni a köszöntést, mintha már most is mondaná, amit később sokszor kihangsúlyoz:

— Örülök, hogy mind többen és többen értik az időknek a szavát, és igyekeznek kitartani a magyar ősöknek a szelleme mellett. Mert vannak, akik hajlandók az elernyedésre, a legyengülésre és arra a gondolatra, hogy úgyis hiába minden.

Hát nincs minden hiába! Íme, a szív forró érzésével köszöntik mind, akik közelébe kerülnek, és akik körülveszik: Joseph T. McGucken San Francisco érseke; Cyrill Magnin, a város protokollfőnöke (Joseph Alioto polgármester nevében is); Jaszovszky József, a magyar misszió lelkésze; Schlosser Frigyes, a misszió főpatrónusa; Hoffer Lipót, a magyar Szent Benedek-rend priorja; Hites Kristóf és Jávor Egon bencés atyák. A misszió vezetői közül: Ágoston Ede, Karácsonyi Tibor, Fabó László, Urbányi Tibor, Szabó Gyula, Szabó József, Shely Szűcs Róbert és családjaik; a sok hívő; az amerikai rendőrség magyar beosztottai: Stupián Gyula, Orbán Lajos; a misszió hölgyei; — magyarok és más nemzetbeliek; a tv, a rádió, a sajtó képviselői és fényképezői, akik lázasan dolgoznak, hogy megörökítsék a nagyszerű történeti pillanatot. És hangzik a bíboros hercegprímás missziós vallomása:

— Járom a világot, hogy ébresztgessem a lelkeket.

— Köszönöm — mondja az üdvözlések után —, köszönöm a se-

gítséget. — Majd angolul hozzáteszi: — My blessing not only for the presents, but also for the absents...

Az öt nap alatt a lelkek felébredtek. Kihatását majd csak azután tudjuk kiértékelni és felmérni...

A hercegprímás, amikor vendége az érseknek, a "magasságokból" néha, hódolattal a szép természet iránt, letekint a ház tenger felé néző erkélyéről az Alcatrazra, mely a kirándulóhely az öbölben; a napfényben tündöklő Aranykapu-hídra (Golden Gate Bridge); a nagy óceánra; s bizonyára akkor is a magyar lelkek mélyébe tekint. Mint Jézus a Getszemáni kertben. Vajon, vajon legalább most megértik-e a Szentlélek szavát? Vajon mindnyájan eljönnek-e a csütörtöki nagy magyar misére (hol hétszázan jönnek majd össze); vajon beszédét a Szentháromságról és a magyar ősök hitéről meghallgatják-e? (Vagy éppen akkor sokan az absentek közé tartoznak-e, és magánpartikat rendeznek, és praktikus ateista viselkedésükkel átállanak "a halálos ellenség" oldalára, és beveszik azt a mákonyt, mely a nemzetnek halálát jelenti?)

Vasárnap, június 9-én, a székesegyházban, ahol négyezer ember imádkozik vele, és Floyd Begin, valamint Merlin Guilfoyle püspök mellett a Santa Clara Egyetem elnöke, Thomas Terry és Don Flickinger is koncelebrál vele, bele is dübörgi a magyar lelkek világába:

— Minden magyarnak az a kötelessége, hogy, igenis, álljuk a harcot mindhalálig, és nem adjuk meg magunkat, és ellenségeinknek nem tesszük meg azt a szívességet, hogy félig-meddig odaállunk oldaluk mellé.

Az események és ünneplések keretében állandóan a magyar és krisztusi hivatástudat tüzel a nagy próféta szívében. Ezt a tüzet nem szabad bekormosítani fojtó gázokkal teli lángokkal.

Tudja, hogy a Santa Clara Egyetem jezsuita tanárai és hallgatói várják, és lelkesedni akarnak, amikor majd szól az élet védelméről a magzatirtás ellen. Tudja, hogy az egyetem őrzi és tanítja az ősi hitet. Tudja, mit jelentene majd szólni hatezer ifjú előtt az élet és a tiszta erkölcs védelméről ebben az egzisztencialista világban. Tudja, hogy az egész világra sugározná Harry Riesener tv-kommentátor az ő beszédét. S mégsem megy el az egyetem kampuszára. Tudja, hogy az egyetem egyik régenstanácstagja és a Pro Life politikai agitátorai a június 4-i előválasztási küzdelmüket vívják, nem annyira az elvekért, hanem inkább a kongresszusi tagságért...

A tiszta fény irtózik a politika mérgezett lángjaitól, melyek ma nem kímélik meg a keresztény hit halálos küzdelmekben vívódó intézményeit sem.

Annál inkább szól a magyar tárogató tiszta hangja a magyar őrhelyeken, a templomokban, a magánházakban, beteglátogatások alkalmával. Visszhangja csodálatos. A tengerparti erdők (redwoodok, ciprus- és eukaliptuszfák) ölében fekvő, magyar bencés alapítású monostorban a papi konferencián beszámolót kér a lelkipásztori munkáról, és int és buzdít: a templom és az iskola mentse meg a magyart a jövendő Magyarország építő munkájára. (Ugyanúgy, mint azt csináltuk 1945 és 1948 között. Akkor pl. Győrött Iskola és templom címen vándorszíntársulatunkkal a Katolikus Népszövetség szervezésében szólaltattuk meg a riadót.)

Az ország főpapja, a magyar nemzet misszionáriusa megáldja Portola Valleyben az új fogadalmas magyar cserkészcsapatokat. Szól az amerikai ifjúsághoz (Commencement exercises, Woodside Priory). Pénteken, miután az egyetemi bankett elmarad, meglátogatja az öreg és beteg magyarokat, régi munkatársakat (Németh Annát, Tóth Miklóst, a Szent Szív Zárda Tercsy és Lengyel nevű magyar nővéreit), megáldja a misszió főpatrónusának, Schlosser Frigyesnek, Szily Tamásnak otthonait; fogadja a cserkészcsapatok vezetőit: Csoboth Tamást, Csejtey Juditot, a Csukonyi testvérpárt, Avvakumovits Ottót, Vargha Istvánt és Katalint s gyermekeit. E látogatásokkal jelképezi, hogy ha tehetné, meglátogatna minden magyar családot.

A lelket ébresztgető magyar főpásztor nem engedi elaludni a lángot. Meglátogatja az első kaliforniai nagyobb missziós alapítást: Junipero Serra alkotását: a Mission Dolorest. A bazilika előtt Norman McFarland püspök fogadja. A bazilikában a nagy katedrális felépítése előtt mondtuk mindig a Szent István-napi ünnepi szentmisét.

Csöndben, elmélyülve imádkozott ez ősi kegyhelyeken Mindszenty József bíboros hercegprímás, a Csendes-óceán partján, a jövendő világ magyarjaiért. Hallottuk a csendes imából a panaszos sírást is (más helyen) hangosan kiáltva is.

— A történelem inkább csak a négereknek az Újvilágba való hurcolásáról beszél, míg a magyaroknak a rabságáról keveset szól. Ezt is kell említenünk! Mert odahaza orosz sorsban gyilkolják a magyart... Huszonkét török szultán négyszázötvenhat év alatt elpusztított kétmillió-nyolcszázötvenegyezer magyart. Ez a (mai) rendszer nem ekkora területen, hanem még az egyharmadnál is kisebb területen, és csak tizenöt év alatt elpusztított hárommillió-százötvenegyezer magzatot. Nagy elhatározást kell tennünk: mi pedig e nyavalyát nem engedjük be a magunk családjába, és így nem leszünk nemzetellenesek.

A magyar hercegprímás természetesen érinti a lélekmegújulás minden más kérdését is. Csütörtökön a bencés monostor nagy gimnáziumában, szombaton a Menlo Park-i szeminárium nagy templomában, vasárnap a nagy San Franciscó-i székesegyházban: beszél a Szentháromság hitéhez, az Egyházhoz, a magyarsághoz való hűségről.

Csalódhattak természetesen azok, akik ma új "magyar hitről" beszélnek, és a hercegprímást arról akarták meggyőzni, miután az Egyházat és papjait oly sok dologban, és oly csúnyán elmarasztalták, hogy ő csupán ez új magyar hitben lehet az ország, a magyarság élő lelki fejedelme. A személyeket mint magyarokat különben fogadta volna szívesen. Ne gondolják, hogy az egész világ e megcsodált és erőben és hitben tántoríthatatlan férfiúja bármilyen környezettől befolyásolható öreg főpap, aki mintha nem a saját szabad akaratából cselekednék és döntene. A magyar bíboros hercegprímás sohasem fogja magát kitenni oly helyzeteknek, amelyekben újra és ismét félreérthetik és megmásíthatják nyilatkozatait.

A magyar főpap tulajdonképpen csak a magyarokhoz jött. De megjelent mindenhol, ahol immáron évtizedeken át, mint San Franciscóban is, felkarolják a magyar ügyet. Megköszönte a város vezetőinek a magyar zászlóval feldíszített városházán, hogy minden évben magyar nappá deklarálják és proklamálják Szent István királyunk ünnepét. (Az erkélyről az utolsó sanghaji magyar konzul zászlóját lengette a szél.)

A próféta lélekébresztő tárogatószavára az egész kontinensen végigcsendült a magyar nemzeti kultúra megmentésére felszólító üzenete, s elhatott a Hargitáig. Szólt a visszhang fájó szívekből, reménykedő lelkekből: a közös magyar imádságokban, a szép magyar énekek harmonikus és melodikus dallamaiban. Mintha zengő hárfák kísérték volna odafenn az égből. Felcsendült ott is, mint a székesegyházban, ahol azt gondolták, hogy a gregorián ünnepi mise egységét megzavarta volna a nemzeti nyelv. Maga a latin szentmise kétségtelenül visszaidézte a krisztuskövetők testvéri egységét, de együttéreztek az idegenek a magyarokkal, amikor a hatalmas boltívek alatt felhangzott a magyarok ajkáról (kik az ötezer színes népforgatagban ötszázan voltak jelen) a magyar ének és a magyar himnusz. (Utóbbi köszönhető Szabó Magdának, Szelle Albertnek s a hercegprímás titkárának, Mészáros Tibornak.) Más alkalommal, vagyis a prímás atya magyar szentmiséin (Woodside Priory, St. Patrick's Seminary, Stephaneum, új megvilágításban, új érzésekkel örültünk egy klasszikus szerző Miatyánkjának, Gounod Ave Mariájának, a szép magyar dalnak: Elindultam szép Hazámból, Tárczy

Kovács Erzsébet gyönyörű mezzoszopránján művészi előadásban. (Kár, hogy betegség miatt Oláh Gyárfás Dezső szólója a székesegyházban elmaradt.)

A búcsúzás mindig nehéz és fájó.

Éreztük akkor, amikor vasárnapon a fogadás után a nyolcvankét éves, világot járó nagy magyar főpap és a nyolcvanöt éves református lelkész (Borbás Antal, szk. tábori főesperes) találkozott egymással. Vajon hol és mikor tesznek tanúbizonyságot arról, hogy mi, magyarok, testvérek vagyunk, és felelősek vagyunk egymásért. Kell, hogy a magyar rónákon és a Kárpátokban az új korszakban az új magyar családokból teljék az új telepítés! Erre adta áldását a világot járó lelkek-fejedelme, amikor ellátogatott Sonomába, a Santa Rosa egyházmegye magyar múltú szőlővidékére. Ez a vidék úgy hasonlít a magyar Dunántúlra! Innen fel lehet nézni Észak-Kalifornia redwood rengetegeire, és kelet felé a szép Lake Tahoe Sierra-Nevada hegyláncolataira. (Mint a Dunántúlról a Tátra és a Hargita felé. . .)

Sonoma Haraszthy Ágoston nevéhez fűződik. Haraszthy a múlt század érdekes embere volt. A Kossuth-emigrációval jött Kaliforniába. A nagy amerikai pionírek közé tartozott. Döntő szava volt a politikai életben. Kalifornia aranyait a kormányzat aspirációi elől ő mentette meg. (A legenda szerint, amikor a bankokban az aranyak lefoglalása céljából a keleti főkormányzat kiküldöttjei a hajnali órákban megjelentek, a bankok már üresek voltak. Haraszthy megelőzte őket, és az aranyakat visszadta Kaliforniának.) Gyermekeit összeházasította Valejo spanyol generális és más generálisok leányaival és fiaival. A legnagyobb érdeme, hogy a kaliforniai borászatot ő honosította meg. Ismét a legenda szerint Magyarországról rendelt szőlőtőkékkel fejlesztette naggyá Sonomában.

Haraszthy művét Frank Bartholomew, a United Press most nyugalomba vonuló elnöke mentette át a jelen és a jövő kornak. Ma is az ő nevét viseli, és a Bácskai Béla által felállított emlékmű hirdeti a magyar név dicsőségét.

A hercegprímás látogatása nemzeti zarándokhellyé avatta nemcsak a Haraszthy-szőlővidéket, hanem a közelében lévő legészakibb Junipero Serra Missziót is. A kápolna állami kézben van, de a 18. század spanyol ferenceseinek a nagy hithirdető állomását most a magyarok nagy misszionárius főpapja, Mindszenty József avatta világjelentőségű emlékművé.

Még mindig fülünkben visszhangzanak a banketten mondott nagy üdvözlések. Joseph T. McGucken klasszikus beszédében a zárószavak:

— Hungary is Mindszenty and Mindszenty is Hungary!

Merlin Guilfoyle püspök invokációjából a nagy dicséret:

— Isten támasztotta nekünk Mindszentyt mint az újkor prófétáját.

Santa Rosa püspöke Mark Hurley Sonomában Mindszenty bíborosban látja a jövő emberét, aki egyedül képes szellemi és lelki zsenialitásával a keresztény világnézetet újra diadalmas világnézetté tenni ebben a hűlő világban.

Mindszenty József mosolygós szeme ezután végigtekintett a sonomai szőlőültetvényes halmokon, és visszagondolt a dunántúli, a zalai szőlőkre, ahol édesanyja dolgozott. Édesanyja volt mellette, mint mondotta, a banketten is, amikor Polgár Rozália édesanyjáról festett gyönyörű arcképét szemlélte. S maga előtt látta az édesanyákat, akik gyermekeikben folytatják a nagy magyar hivatást: A nemzetmentést, a magyar lélek megmentését az új nemzedékekben!

Amikor megállt az Aranykapu-hídnál (Golden Gate Bridge), Amerika világhírű hídjánál, a hídfenntartó társaság ünnepélyesen üdvözölte, és átadta neki azt az aranyozott szöget, mely a nagy konstrukció idején a híd egyik acélívében volt. Azt a szöget a híd felavatásakor Eugenio Pacelli áldotta meg, a későbbi XII. Pius pápa, aki a most világjáró apostolt Rómában a vértanúk bíborosává avatta. A kalauzoló elnök sok szépet mondott a hídról. A nép építette, a nép tartja fenn. S akkor a magyarok után lázasan siető bíboros a modern bábeli torony sarkpillérénél, a torony körül nyüzsgő tömegben felsóhajtott, és halkan suttogta:

— Vanitatum vanitas. . . (Hiúságok hiúsága.)

Megértettük, hogy mire célzott. Előző napon San Franciscóban a református magyarok székházában ezeket mondotta:

— Valóban azért járom a világot, hogy a magyarokat látogassam, és a magyarokban a lelket ébresztgessem. Hosszú már az idő, amíg tart az éjszaka felettünk.

A bíboros főpásztor egész tartózkodása idején (1974. június 5. és 1974. június 11. között) ez a gondolat és ez a cél uralkodott és nyilatkozott a magyar hercegprímás minden szavában és tettében.

És Mindszenty József másnap elbúcsúzott tőlünk.

A repülőgép elvitte Los Angeles, San Diego felé. . .

Aztán visszamegy Bécsbe.

A hit tulajdonképpen remény! S mi reméljük, hogy a magyarok nagy lelki vezérét ismét köszönthetjük. . .

Ezáltal megőrizzük hitünket is. Magunkban és gyermekeinkben.

Veszünk buzdítást azoktól a kis első szentáldozóktól, akiknek éppen Mindszenty bíboros főpásztor nyújtotta át június 6-án az Élet Kenyerét.

A MÁSODIK MISSZIÓS ÚT

A bíboros június 11-én tehát elutazott. Délen — San Diegóban és Los Angelesben — már várták.

A nagy izgalmak feloldódtak. Már csak a szépre, a nagyszerűre, a rendkívülire gondolt mindenki. A bíboros köszönő leveleket küldött. Jaszovszkynak először írta így: "neked is"...

Irving, Texas
June 20th, 1974

The Rev. Joseph Jaszovszky S.T.D.
Saint Patrick's Seminary
Middlefield Road
Menlo Park, Ca. 92425

Dear Father Joseph,

Please, extend my sincerest thanks to the Reverend Father Rector of the Seminary for the wonderful hospitality we received during our stay in your "Parish".

A magyarjaimnak küldom áldásomat, hogy közös erővel es egyetértéssel folytassák misszíójukat távol a hazájuktól, hogy jó keresztények és magyarok maradhassanak gyermekeikkel együtt. Köszönöm az ajándékokat is mindenkinek.

Szeretettel köszönt és küldi áldását neked is,

+ László

A szó igazi értelmében úgy búcsúztak, hogy "viszontlására". Még San Franciscóban — miután meglátogatott több családot, köztük Szily Tamásékat is —, a bíboros megígérte Schlosser Frigyesnek és feleségének, Evelynnek: a negyedik gyermekük keresztapja lesz, és eljön a keresztelésre.

A bíboros újabb látogatásának gondolata felvillanyozta a szíveket. Jaszovszky azt tanácsolta az érseknek, hogy mire a bíboros visszajön, kíséreljék meg a missziós tanács megszervezését. Jaszovszkynak nem sok reménye volt erre, viszont a bíboros a mindennapi magyar misét és a magyar nyelvű hitoktatást annyira sürgette, hogy meg kellett kísérelni a szinte lehetetlent.

Volt valami számítás is abban, hogy a bíboros megígérte a visszajövetelt. Schlosser Frigyes családjában hűséges keresztény családot ismert meg, és ki akarta tüntetni abban a reményben is, hogy megsegíti a hit megőrzésében és a magyar liturgia fenntartásában.

1974-ben egyedül a cserkészet folytatta a múltban megkezdett kísérletet: a magyar nyelv tanítását a gyermekek számára. A Magyar Ház újra életjelt adott. A Stephaneum új ház vételére készült, és Tósaky Irén nagy álmokat szőtt, miként a Stupián család is az újraéledő Magyar Házban, Baur Istvánnal együtt. A Pannónia Club Orly Cirillel, az MHBK dr. Fabó Lászlóval a jelen kultúrszellem ápolásában gondolta hivatását teljesíteni. A bíboros látogatása éreztette kezdeti hatását. Az érsek komolyan gondolt önálló magyar missziós közösségre, tanáccsal együtt. Szomorúan látta azonban, hogy a magyarság nagy többsége nem érti meg az idők jelét: a hit megőrzésének szükségességét. A gyermekekkel nem imádkoznak, nincs igaz vallásgyakorlat a családokban, és nem értik meg azt, hogy nélkülük nincs egyház, nincs pap, nincs liturgikus szolgálat, vagyis nyilvános istendicséret, és elvész a magyar a hit számára. Az évi számadások világosan megmutatták, hogy a lelkész csak úgy tudja szolgálni a magyarságot, ha az amerikai egyházközségek pénzéből kap támogatást, lakást stb., ami a hiányzó magyar egyházközség dolga volna.

Már csak azért is várta Jaszovszky a bíboros visszatérését. Írta is:

Eminenciás Uram, Kegyes Atyám!

Mint árva gyermekek, úgy siratjuk Eminenciádat, hogy elment tőlünk.

De reméljük, hogy hamarosan ismét körünkben lesz, s mint gyermekeit látogató Atya lesz köztünk. Félreteszünk minden hivatalos formalitást, hogy egészen a mienk legyen.

A Szent István-napi szentmisét a katedrálisban kell tartanunk, mert maga McGucken érsek úr fogja celebrálni, és azt mondta, hogy függetlenül a magyarok kívánságaitól, a Szent István-nap az egyházmegye hivatalos ünnepe is, miként azt a város is teszi, amikor Szent István napját a város ünnepévé deklarálja.

Kár, hogy a gyönyörű megnyilatkozásokba beleavatkozott a napi politika. De azt elfelejtjük mint rossz álmot.

Megmarad a szép, a gyönyörű és a sok kegyelem kihatása a magyarság többségére.

Fiúi hódolattal és szeretettel, fia:

Jaszovszky József

Jaszovszky az érsek érdeklődését és támogatását azzal igyekezett ébren tartani, hogy ismét meghívta a Szent István-napi szentmise celebrálására, sőt: szentbeszéd mondására is felkérte (amibe később az érsek bele is egyezett):

Your Excellency
My Dear Archbishop:

Your address to His Eminence, Joseph Cardinal Mindszenty was such a classic masterpiece of speech that I would like with all the people in the Cathedral to listen to a homily of St. Stephen of Hungary delivered by you yourself at the Mass celebrated by you as principal celebrant on August 25th, Sunday, 1974, at 10:30 A.M. Make us, please, happy!

Our humble request is also that there would be at the offertory a Hungarian song in honor of St. Stephen and the Hungarian Hymn (also anthem) at the end of the Mass. Otherwise the Mass will be in English.

Most Respectfully yours

Joseph Jaszovszky, S.T.D.

1974-ben a Szent István-ünnepségek valóban felemelő, lelket nemesítő hatással voltak. Azonban kevesebb, a magyar öntudatot tükröző magyar ruhát, ifjúsági táncot láttunk, mint azt máskor megszoktuk. A bús — és mégis lelkes — háborús nemzedék sorai 1950 óta nagyon megritkultak.

Az érsek beszéde buzdító volt. Soha a magyarságnak nem lesz olyan alkalma nemzeti öntudatának megőrzésére, mint akkor volt. 1974 még a remények évének számított. Sajnos, a kiművelt fők ereje hanyatlott. Újra és újra a cserkészetbe helyeztük minden bizodalmunkat. A református egyházzal vállaltuk a védnökséget, és az érsek biztosította a cserkészek számára a gyakorlóteret a szeminárium nyolcvan holdas parkjában. Tantermek is rendelkezésre álltak, és állnak még ma is.

Mikor a prímás a Stephaneumban beszélt, panaszkodtak neki, és szinte kérdőre vonták, hogy miért nincs magyar mise minden vasárnap abban a teremben? A bíboros Jaszovszkytól kért magyarázatot, aki kénytelen volt így válaszolni:

— Törvény tiltotta a nagyobb összejöveteleket, mert sem parkolás, sem vészkijárat nem biztosította a gyors kiürítést baj esetén.

A prímás aztán megkérdezte a panaszosoktól:

— Hát nincs sehol magyar evangélium és mise és szentbeszéd San Franciscóban?

A panaszosok kénytelenek voltak azt válaszolni, hogy van.

— Hát miért nem mennek oda? — kérdezte erre a bíboros.

Ugyanez a helyzet áll fenn az amerikai egyház által nyújtott lehetőségekkel is. Miért nem viszik a szülők gyermekeiket a woodside-i apátság tantermeibe vagy a szemináriumba? Mindkét helyen van lehetőség a magyar nyelv és a hittan tanulására.

Jaszovszky tehát gondolkodott a magyar katolikus missziós ház megszervezésén. Mikor a prímás decemberben visszatért, Jaszovszky azt hitte: mégis lesz önálló magyar misszió. A cserkészek örültek ennek, derék vezetőikkel — Csoboth Tamással és Évával, Avvakumovits Ottóval és Erzsikével, Fischernével, Varga Katival, Csejtey Judittal — együtt. Tóth Huba és Hites Györgyi is tevékenykedett, s még előbb a Csukonyi család.

Újra az előkészületek hónapjaiba léptünk.

Siráky Ferenc és Magda felvetették a kérdést, és írtak a bíborosnak is, hogy azon esetben, ha ők biztosítanak kezdetben huszonötezer dollárt, tudna-e a bíboros is felajánlani valamit a munkák megkezdése érdekében. A prímás szintén felajánlott huszonötezret erre a célra.

1974. szeptember 7-én a prímás két levelet is írt Jaszovszkynak. Az első így hangzott:

Bécs, 74. IX. 7

Kedves Missionáriusom!

Köszönöm sorait. Másik levelet is kaptam. Örülök, hogy terveznek. Várom az Ön levelét. Nem volna jobb magyar központon kész épületet venni? Ma építeni nehéz, nem látjuk előre az emelkedéseket. Ha nem ez, terv készítendő sürgősen magyar központon. Ha Ön helyesli, küldöm a levél szerint feltételes $25.000 letétet.

Áldásommal

†*József*

A második levelet eredetiben közöljük:

Josephus Card. Mindszenty Bécs, 74 09 07

Kedves Fiam !

Itt küldöm fénymásolatban Siraky Ferenc levelét és szíveskedjék a levél tartalmát illetően javaslatot tenni.

Kívánok jó munkát a nehéz szanfranciszkói szőlőhegyben!

Áldásommal

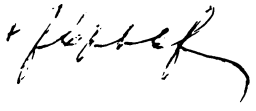

Sok félreértés támadt. A Magyar Ház elnöke, Hites Kristóf, nem remélt eredményes munkát az egyházközségi centrum megvalósításától. Ő azt mondta, hogy közös Magyar Házat, kultúrközpontot kell építeni. Nimród pap a Stephaneum vezetésével és a bíboros segítségével gondolta a már régóta tervezett öregotthon létrehozását és kiépítését, majd angol nyelvű egyetemet a tiszta hit védelmére... Részvények eladásából remélte a szükséges nagy tőkét előteremteni, például kétmilliót egy öreg iskola megvételével.

Az előzetes tervezgetésben tehát kontroverziák támadtak. A Magyar Ház azt állította, hogy telket örökölt, s arra kell felépíteni a kultúrházat.

McGucken érsek hivatalosan az alábbi levélből tudta meg a bíboros pontos érkezését. Menlo Park-i saját lakosztályát adta át a prímásnak és titkárjának.

Just three hours before I mailed letters to you concerning Cardinal Mindszenty's visit.

According to his new message which I few minutes ago have received his Eminence will arrive only on December 21st, Saturday, at the same time, etc. and he will leave S.F. for Vienna on Monday also at the same time, etc., according to his first message.

Therefore the Mass will be celebrated by his Eminence on Sunday, December 22, 1974, at 3:30 p.m., at St. Raymond's church, Menlo Park, (including baptism and confirmation.) After Mass: reception and dinner.

Jaszovszky e levélben tájékoztatta a prímást a programról:

Tegnapelőtt telefonon beszéltünk monsignor Mészáros Tiborral, és ma levélben értesített monsignor arról, hogy Eminenciád még nem tudja az új-zélandi programot. Sajnáljuk, hogy magyarjainkat nem tudjuk kiértesíteni Eminenciád jöveteléről, majd csak telefonon a távirat vétele után. Úgy látom, Eminenciád igen rövid időre fogta ittlétének időpontját. Bármikor érkezik Eminenciád, mi készen és örömmel várjuk.

Programunk ez: hétköznapon Eminenciád este mond szentmisét (csendes szentmise), s annak előtte kereszteljük meg Schlosserék gyermekét, majd Eminenciád megbérmálja a másik három Schlosser gyermeket és még huszonnyolc magyar fiút és leányt. A szertartást magyarul végezzük, néhány német szóval az édesanya felé.

Ha Eminenciád napja (belefoglalva legalább két éjszakát)

szombaton vagy vasárnapra esnék, akkor az egész liturgiát délután csináljuk.

Lesz családi díszebéd, amelyen valószínűleg az érsek úr is megjelenik (s akkor a szertartásokon is), s a mise után fogadás magyarok részére, akik elérhetők lesznek, és a bérmálkozókhoz csatlakoznak.

Megvan a legújabb magyar szertartáskönyvem. Sajnos, a lectionaryk közül éppen az adventit még nem küldték meg. Magyar egyházénekeket szándékozunk énekelni.

A bíboros napirendje a következő volt (az eredeti programlapok):

Őeminenciája, Mindszenty József Biboros Hercegprimás ur napirendje

1974, dec. 21.: Érkezés a S.F. International Airportra
4:20 p.m. UA 180
Rövid látogatás Schlosser Frigyes házánál, 1305 Valparaiso Ave,M.P.
Átvonulás a St. Patrick's Seminary -ba(8 p.)
6:30 p.m. vacsora a szemináriumban.
(Ha Őeminenciája misézni kiván, akkor a lakásban lévő magán-kápolna rendelkezésére áll. Latin, vagy magyar misekönyvet használ-e?)
7:45: az érsek ur által jóváhagyott egyházközségi szervezőtestületi tanács fogadása.
Közben ~ a kicsi magyar gyermekek és a nagyobbak bethlehemes játéka (Főleg csekészekből.)

1974. december 22: Reggeli. (Megadott időben felviszik a szobába.
Étkezés délben, 12:30 p.m. az ebédlőben.
2:45 p.m.: Átvonulás a St. Raymond plébániatemplomba.
3:00 p.m. Keresztelés. (Egyházhatóságilag engedélyezett rövidebb formában.)
3:30 p.m. (talán előbb is) A magyar szentmise és a bérmálás. A liturgia nyelve a magyar. A szentmise csak az adventi negyedik vasárnapi lehet.
Evangélium és szentbeszéd után, amelyet Őeminenciája mond és röviden angolra fordit Monsignor T. Mészáros.
A homilia után a bérmálás szertartása.
Szentmise alatt magyar énekek.
A sekrestyéből való vonuláskor: Győzelemről énekeljen...
A "Gloria..." elmarad.
Evangélium előtt: Jöjj Szentlélek Uristen....
Felajánlásra: Harmatozzatok...
Szentáldozásra: Imádlak nagy Istenség ...
Utána: Boldogasszony Anyánk...
Áldás után a magyar Himnusz.
SZENTMISE után fogadás az iskola nagytermében.
6:30 p.m.: Családi díszebéd a Menlo Circus Club exclusiv ebédlőjében.
Vacsora után átvonulás a szemináriumba.
(Kereszt- és bérmalevelek aláirása. Autogram néhány "Memoirs"-ban .

1974. dec. 23.: 7:40 a.m. indulás a repülőtérre.

KERESZTELÉS ÉS BÉRMÁLÁS MINDSZENTY JÓZSEF BIBOROS HERCEGPRIMÁS LÁTOGATÁSA NAPJÁN: 1974. december 22.

Baptism and Confirmation during the visit of of Joseph Cardinal Mindszenty on Dec.22, 1974.

Baptism — Keresztelés

(According to the new Ordo Baptismi in Hungarian: az uj magyar keresztelési szertartáskönyv szerint, 103-121 oldalon, Bp. 1973.)

Confirmation with Mass in Hungarian — Bérmálás szentmisével

Introductory song: (ének bevonulásra) Győzelemről énekeljen... a Hozsanna énekeskönyv 280/B éneke. (A nagy füzetben: 8.o.)
Introductory rites - Bevezető szertartás. (Nagy füzet,1.old.)
No Glory — A Gloriát nem mondjuk
(Cf. Parish Missal.)
(The meaning of the Introductory song: We are singing victory - Jesus present in Eucharist, Nations - people praise Him!)

LITURGY OF THE WORD — AZ IGE LITURGIÁJA

Two readings from the Sunday of Advent — Két olvasmány Advent . vas.-ján.
After the first reading song in Hung.: Come,o, Holy Spirit... — Az első olvasmány után: Jöjj, Szentlélek Úristen .259. ének, 20.old.
A 2. olvasmány után: Alleluja....
Holy Gospel. — Szent evangéliumi szakasz

CONFIRMATION - BÉRMÁLÁS

After the Gospel the Cardinal will deliver a homily about the meaning of Confirmation. It will be shortly translated by the secretary of the Cardinal.

Miután a bérmálkozók felsorakoznak a Biboros Atya elé, a Biboros ur beszédet intéz a hivekhez. Utána a lelkész bemutatja a bérmálkozókat Eminencijának:
The Missionary introduces the candidates to his Eminence:
Főtisztelendő Biboros Atya - Eminenciás Főpásztorunk! Mint a San Francisco főegyházmegye magyar lelkésze bemutatom kedves hiveimet, akik elkészültek a bérmálásra, és a szentség kiszolgáltatását kérik. (A bérmálásnál bemondom nevüket.)

His Eminence's address — Eminenciája intelme.

His Eminence: You have to renew your baptismal promise, etc. (Cf.Ordo.
Laying on "of the hand". — A keresztségi igéretek megujitása.
The anointing with chrism — Kézrátétel. Krizmával való megkenés.
Orations. — Egyetemes könyörgések
The profession of faith — Credo
No petitions

The Liturgy of the Eucharist. — Az Eucharisztia liturgiája.

Offertory song: — Felajánlási ének: Harmatozzatok....
Come, o, Jesus, our Savior... — 2. ének, 5. oldal.
Everything else as in the Missal on .Sunday in Advent.
Communion song — Áldozási ének: I adore you, o, my Savior — 116. ének 9. old.
Anthem — HIMNUSZ

Az egynapos látogatást a hawaii fogadás előzte meg. A repülőtérre kivonult Csanlon püspök, Turk (valamikor Török) plébános és negyven magyar. A szívélyes üdvözlések után a bíboros hamiskásan kérdezte:

— Hát csak ennyi magyar van e szigeteken?

— Ennyi — válaszolta a püspök.

— Ez kevés — mondta a bíboros.

Igen, a bíboros több és több magyart akart látni. Ott is, ahol nem volt sok magyar. Égett a szíve a magyarságszeretettől... Aztán a volt magyarhoz — aki már Amerikában született, és Hawaiiban mint katona szolgált előbb — e szavakkal fordult a bíboros:

— Szívedben légy újra "Török"!

Még aznap este a bíboros a Menlo Park-i érseki lakban magyar egyházközségi szervezőgyűlést tartott. Míg a gyűlés tartott, sem vacsorázni nem kívánt, sem az érseket fogadni nem akarta, aki pedig akkor este San Franciscóból jött üdvözölni a bíborost. Az érseknek várnia kellett, s csak Mészáros erélyes fellépése szakította meg a gyűlést. Ekkor látta és tapasztalta meg az érsek, az amerikai, hogy ebben a vértanú magyar főpapban a lelkek után szomjazó lélek izzott. Az amerikai most kezdte megérteni, hogy a bíboros miért járja a világot...

Maga a gyűlés érdekes és sorsdöntő volt, de későbbi kimenetelében a bíboros is, és Jaszovszky is csatát vesztett.

Ágoston Ede így számolt be a prímás útjáról:

Mindszenty József, Magyarország prímása, Új-Zélandból visszatérve, december 21-én az esti órákban magánlátogatásra San Franciscóba érkezett.

A kétnapos itt-tartózkodása alatt prímásunk Joseph McGucken San Francisco érsekének a Menlo Park-i érseki házban vendége volt. Miután a látogatás magántermészetű volt, ezért hivatalos szervek a repülőtéri fogadáson nem jelentek meg; egyedül a San Franciscó-i és a Menlo Park-i rendőrség tette meg az óvintézkedéseket.

A repülőtéren jelen voltak dr. Jaszovszky József; dr. Hoffer Lipót bencésrendi tanár; Schlosser Frigyes és Szily Tamás, az egyháztanács tagjai; és dr. Ágoston Ede.

A huszonhét órai repülés után bíborosunk a késő esti órákban egyháztanácsi ülést tartott, és meghallgatta dr. Ágoston Ede egyháztitkár jelentését.

A titkári beszámoló után bíboros atyánk a következő buzdító szavakat intézte az egyháztanács tagjaihoz:

— *Az egyháztanács tagjainak a családok látogatása is munkája kell legyen. Mert egyedül a lelkész ezt nem tudja elvégezni. Tehát azt kérem: igyekezzünk a lelkipásztor közreműködésével emelni a templomba jövők számát! Különösen próbáljuk a lanyhákat és közönyöseket beszervezni, mert mindenesetre szükség van erre, hogy végleg el ne közönyösödjenek a hívek. A templomba látogatókat egyelőre kevesebbet látogassuk, mert az érdemesek meg fogják érteni, hogy a közönyösek és lanyhák jobban rászorulnak a családlátogatásra. Ez volna a kívánatos!*

— *A másik nagy probléma az egyház keretén belül, az egyházi iskola felállítása. Ezt a hétvégi iskolát meg lehet szervezni a protestánsokkal együtt, azzal a különbséggel, hogy a hittantanítás külön legyen! Tehát össze kell fogni! Miután itt cserkészek is vannak, és azoknak már van iskolájuk, így könnyebb a helyzet. De az egyháznak is legyen hétvégi iskolája! Sajnos, erre oly későn jöttek rá a magyarok, amikor már nemzedékek vesztek el. De ha most végre nem látjuk be ennek fontosságát, e jelen nemzedékkel elpusztul a kinti magyarság.*

— *Elengedhetetlenül szükséges a magyar katekizmus tanítása. Hiába tanul a magyar gyermek angol nyelven hittant, mégis feltétlenül szükséges, hogy azt szülő-anyanyelvén is ismerje meg. Milyen nagyszerű volna a gyermeknek, ha magyar verseket is tanulhatna, majd azon keresztül megismerhetné az ezeréves Magyarország történetét, hogy értékelni tudja, mi az a magyar. Örömmel mondhatom, hogy az utóbbi időkben kezdik felállítani a hétvégi iskolákat Afrikában, Kanadában, az Egyesült Államokban, sőt: Ausztráliában is megkezdték, mert enélkül a magyar emigráció nem élhet!*

Ezután Avvakumovits Ottó és dr. Varga Istvánné cserkészparancsnokok a cserkészet működéséről és iskolájáról tettek jelentést. Majd bíboros atyánk a beszámolóhoz a következő szavakat fűzte:

— *Ausztráliában találtam egy Tóth István nevű családfőt, első nemzedékben. Mezőkovácsházáról indult el Ausztráliába. Majd egy erdő közepén lakást építtett tíz gyermekének közreműködésével. Ma ezek már felnőttek, kiknek leszármazói huszonkét unokával örvendeztették meg a családfőt. A menyek között, akik a fiúgyermekekkel házasodtak össze, skót, ír, holland származásúak is voltak. Mind a hárommal beszéltem, s úgy beszélnek magyarul, mint mi. A gyermekek is kiköltöztek az erdőbe, s ma már a nagy*

család egy kis falut alkot. A huszonkét unoka, ugyanúgy, mint hajdan szüleik, angol iskolába járnak. A családfő észrevette, hogy az unokák az iskolából hazatérve angolul beszélnek. Patriarchai hatalmánál fogva elrendelte: "Nem szólok az iskola ellen, hiszen a gyermekek itt születtek; de itthon, az én területemen, csak magyarul beszélhetnek!" Ilyen példa van több is, melyet eddigi körutamon tapasztaltam — intézte szavait az egyház tanácstagjaihoz prímás atyánk.

December 22-én gyönyörű reggelre ébredtünk. Bíboros atyánk már kilenc órától várta híveit kihallgatásra. Így módomban volt bíboros atyánktól az eddigi világ körüli útjának eredményéről pár szóban választ kapni.

— *Eminenciád milyen élménnyel tért vissza Ausztráliából?*

— *Sok helyen hiányzik a katolikus egyházközségi élet, továbbá a plébánia; kevés a pap, és késői a megtérés a vagyonhajszolásból.*

— *Új-Zéland magyar katolikus társadalmának pasztorációját sikerült-e megoldani?*

— *Új-Zélandban még papra várunk; sajnos, nincsen papja.*

— *Eminenciád eddigi világ körüli útja során a szétszórt magyarság nagy részét meglátogatta. Mi a leszűrt konklúzió e találkozásról?*

— *Óriási lehetőség van az új nemzedék nevelésében, kellő felkarolással. A magyarságtudatnak a bevetésével és a mai nemzedékkel megoldhatónak látszana a Kárpát-medence jövője is* — szólt befejezésül bíboros atyánk a hozzá intézett kérdésemre.

Bíboros atyánk San Franciscó-i látogatása az egyik katolikus hivő meghívására történt, amely alkalommal a prímás egy újszülöttet a keresztség szentségében részesített. Ugyancsak az ez alkalomra előkészített bérmálandóknak — szám szerint huszonnyolc fiúnak és leánynak — a bérmálást kiszolgáltatta.

Az egyházi szentségek kiszolgáltatása a Menlo Park-i St. Raymond-templomban délután három órakor történt. Az ez alkalomra összegyűlt magyarok száma elérte az ezer főt. Az ünnepi szentmisén az amerikai hívek is szép számmal vettek részt, akik a magyarokkal együtt csodálattal szemlélték főpásztorunkat.

Bíboros atyánk a szentmisét magyar nyelven pontifikálta. Ugyancsak magyar egyházi énekek hangzottak el a mise alatt. Tárczy Kovács Erzsébet énekesnő szólószáma méltó keretet adott a magyar kórus énekéhez, melyet Lendvay László karnagy vezényelt, és dr. Szabó Károlyné kísért orgonán.

Az evangélium után teljes főpapi ornátusban lépett Magyaror-

ság hercegprímása a mikrofon elé. Beszédének szövege a következő:

— Dicsértessék a Jézus Krisztus! Kedves Magyarjaim és Hallgatóim!

— Örömömnek adok kifejezést mindenekelőtt, hogy ebben a letűnő esztendőben már másodszor látogathatlak meg benneteket. Örömömet fokozza, hogy egy hivő családnak újszülött gyermekének a keresztelésében részt vettem. És a szentmise keretében jön a bérmálkozó ifjúság a bérmálás szentségének, a Szentlélek ajándékainak a vételére.

— De térjünk a mai szent evangéliumhoz! Az evangéliumban a mi megváltásunk tényét látjuk inkább, mint a világ eseményeiben. Különösen Keresztelő Szent Jánosnak a születése, amit e héten megismertünk, majd a mai szent evangéliumban Szent József körül is látjuk, hogy az Isten kezdeményező és végző tényező a mi megváltásunk történetében. Ez a Szent József a Szent Családnak választott védőszentje, atyja; a Mennyei Atyának a képviselője. Aggodalommal telt el, és aggodalma alapos, indokolt, emberileg érthető is volt. De ugyanekkor ő igazságos és imádságos lélek; kétely és kevélység nem volt benne, mert hallgatott az álomban közölt isteni kinyilatkoztatásra. Hallgatott az Isten szavára, s így nekünk példánk és eligazítónk lett. Egy kiváló eszköze a megváltásnak. A Szent Szűz után, és a Keresztelő után, ő következik mint a megváltásnak a szolgálattevője.

— A messze Galileából, Názáretből a római pogány birodalomnak népszámlálása kapcsán ő volt az, aki vitte a Megváltónak megszületése előtt álló Boldogságos Szüzet, Galileán keresztül Szamarián és Júdeán, Júdea Betlehemébe, és ő volt az első szentségimádó a betlehemi istállóban.

— A második ténye az volt, hogy amikor Heródes vérengzést rendezni akart Betlehemben, és huszonöt-harminc, egy éven aluli gyermeket le akart gyilkolni a maga féktelen hatalmával és kétségbeesésében, akkor ő a vérengzés előtt megkapta a második álombeli eligazítást, és a Szűzanyával és a Gyermekkel a pogány Egyiptomba menekült. Ott maradt addig az ideig velük, amíg Heródes eltisztult innen erről a földről. És a Megváltónak az életét ő már tovább nem fenyegethette.

— Szent József nemcsak a megváltásunkban vett részt, hanem az üdvözítésünkben is. Ő a Szent Család feje, és minden családapa tőle kell hogy példát vegyen az Isten terveinek a családban való szolgálatára. És másrészt minden egyes hivő lélek számára haldoklásában Szent Józsefet rendelte az Isten védőszentnek és segítőnek.

Tehát ha elhozza Isten ezt a végső órát, ne felejtsünk el fohászt küldeni Szent Józsefhez, a haldoklóknak a védőszentjéhez!

— A mi életünkben is van aggodalom, gyötrődés és kereszt, úgy, ahogy volt Szent Józsefnek az életében. Mi nem ismerjük az életnek az útjait, mi benne vagyunk mint hontalanok, mint száműzöttek. Benne vagyunk a legnagyobb kísértésben és megpróbáltatásban, és sokszor lelankad talán a fejünk, és sokszor megjelennek az aggodalmak, talán panasz is fakad az ajkunkon. Ilyenkor jó, ha gondolunk a mai evangélium szent szavaira, hogy nem lázongunk, hanem Istenre hallgatunk, aki a jobb lelkiismeretnek a szaván megszólal hozzánk, és követjük az Istentől való jó lelkiismeretnek az eligazítását. Engedelmesek legyünk, ne lázongjunk! Imádkozzunk, és mondjuk azt: "Atyám, legyen meg a te akaratod, nem akarok ellened vétkezni!"

— Hát vannak érthetetlen időpontok az ember életében? Bizony, vannak! Magyarország egyik miniszterelnökének a feleségét, aki túl volt már a hetven éven, amikor a fővárosból hatvanezer családot a Hortobágyra és a Nagyalföldre kitelepítettek, őt is elvitték kukoricát és krumplit kapálni. Pedig ő írónő volt, s így soha nem forgatott kapát. Mindenesetre egy nagy megpróbáltatás egy öregnek, és csak szellemi munkával foglalkozó egyénnek. A kitelepítőket mi is ismerjük, tehát meg lehet érteni, ha az ő szeretetük helyett gyűlöletük csappant föl körülötte, és az vette őt kísértésbe. Reméljük, nem tudjuk: gondolt-e ő is ebben az időben, a kukoricakapálás közben arra, hogy mi van a Szentírásban? Ő is ismerhette Szent Józsefnek a történetét és megpróbáltatását.

— Van idő, amikor az ember jóval később érzi meg a szenvedést. Mikor én két hónap híján huszonhét éves voltam, és az állami főgimnáziumnak voltam hittanára, majd a tanárok java része harctéren volt, ezért nekem osztályfőnöknek és latintanárnak is kellett lennem, ugyanakkor elvittek fogságba. Hihetőleg azért, mert a Károlyi-forradalom idején, mikor a papságot esküre hívták a vármegyeházára, én, bizony, lecsuktam az ajkamat, és nem mondtam ki az esküt. Majd védelemre szólítottam fel a lakosságot mint újságszerkesztő, s így okot kerestem, ami tulajdonképpen történt. Március 21-én a Károlyi-forradalom a hatalmat átadta a kommunistáknak. Csodálkoztam, hogy azt az épületet, amiben én fogoly voltam, egyszerre száz fegyveressel vették körül. Múlt az idő, és én sem az első, sem a második fogságomat nem felejtettem el.

— Most, öreg fejjel, hálát adok az Istennek. Miért? Sokan nem ismerték, mi a kommunizmus. Én megtapasztaltam a magam számára, majd kötelezettséget éreztem magamban minden fölhajt-

ható adat nyomán megszerezni külföldről, és otthonról is, az alapos információkat. Velem nem történt meg, hogy én is behódoljak a most már egy negyedszázada itt települő, és annyi embertelenséget az istentelenség után elkövető rendszernek. Ez elhatározásomért most is napról napra az Istennek hálát adok.

— Egyik alkalommal bejelentik a fegyházban, hogy ideérkezett a rendőrség vezetőségének két tagja. Bejönnek, majd egy nagy fényképalbumot mutatnak. Azt kérdezik tőlem, kik azok a papok, akiket a képekről felismerek. Átforgattam az összes lapokat, és azt mondtam nekik: "Maguknak nem ismerek egy papot sem!" Megtehettem, mert én ismertem szándékukat, ezért nem adtam kezükbe papjaimat.

— Az ember nem ismeri az élet útjait. Isten az, aki egyedül tudja, hogy mi van az ember életszövevényeiben, mert amikor a legnehezebb és leggyötrőbb a keresztünk, akkor kell erősnek lennünk abban, hogy Istennek kell engedelmeskedjünk! És az általa küldött tényszolgálatra kell hallgatnunk! Jézus Krisztus volt, ki, amikor felnőtt, mint ember, mint Isten-Ember a hároméves nyilvános működésekor üzenetképpen mondta mindnyájunknak: "Bízzatok Istenben! Bízzatok énbennem!"

— Ez legyen a tanulság a mai alkalomra nektek, szülők; nektek, bérmaszülők, nektek, bérmálkozók! Ez legyen számotokra az evangéliumnak útravalója! Ámen.

A szentmise után a templom melletti nagyteremben fogadás volt, ahol bíboros atyánk hosszasan elbeszélgetett az egybegyűlt magyarokkal.

Ezt követte a Menlo Park-i Circus Clubban a szűk körű vacsora, amelyen a magyar hercegprímást Henry Ralph, a máltai lovagok vatikáni követe üdvözölte:

I think first of all I have to explain, the thoughts I have are said without prejudice, because I don't speak a word of Hungarian, and I am standing here, an Irish-American, San Franciscan. I would like to propose a toast to very very great people, and one of the greatest men of this century, who is symbolic of those very great people. To fully understand the people, I think I would have to mention briefly, that for centuries, the Hungarian people were the people who withstood the onslaught of the Ottoman Turks in Christianity, and in 1683 they played a very very important role in defeating the Turks at the gates of Vienna. The background of these people over the centuries was illustrated after World War II,

and culminated in 1956, when for a few days, they were inspired by the leadership of a very very great man. A man of great physical strength, moral strength, convictions, and was willing to sacrifice anything in the interest of his church, his people, and of his country. Unfortunately, their hands alone could not withstand hoards of Russian invaders with tanks, and so the effort of 1956 failed in that respect. We have to connect the people and the man. If we talk about one, the great man, one of the greatest men of this century, we are at the same time talking about these great people of history. I'm going to ask you all if you will kindly rise, and join me in a toast, to his Eminence, Cardinal Mindszenty. Toast: "To the Cardinal."

A köszöntésre bíboros atyánk angolul válaszolt.

Másnap, azaz december 22-én, reggel kilenc órakor, a kéthónapi távollét után visszarepült Bécsbe.

A búcsúzás során a következő szavakat mondta:

— Isten veled, San Francisco! Minden magyaromnak boldog karácsonyi ünnepeket és áldásos új esztendőt kívánok!

Majd a gép magasba ívelt, és a felhők fölé vitte e század legnagyobb magyarját.

A bíboros — elutazása után — sűrű levelezést folytatott Jaszovszkyval az egyházközség megszervezése érdekében. Az érsektől kinevezett tanács már megvolt. Ez a lelkész javaslatára történt. Jaszovszky első terve az volt, hogy telket vásárolnak. Schlosser Frigyes hozzájárult a telekvásárláshoz. Siráky Ferenc igyekezett megszerezni a huszonötezer dollárt. A bíboros is megígérte a másik huszonötezret.

Minthogy a bíboros — karácsony előtti látogatása folyamán — Stupián Gyula referátuma alapján arról értesült, hogy a Magyar Ház centrumot és iskolát alapít, s az iskola máris működik, azt tanácsolta: az iskola ügyében várni kell.

Félreértések keletkeztek. A Magyar Ház, ismételten hangsúlyozzuk, a huszonötezer dollárt a centrumnak követelte. Viszont a későbbi levelek igazolják, hogy a bíboros magyar egyházközséget és hétvégi hitoktatást kívánt (utóbbit az egyházközség keretében). A huszonötezer dolláros ígérete semmilyen kapcsolatban nem volt egy általános, világi jellegű Magyar Központ segélyezésével.

Az egyházközség alapítására azonban nem 1975-ben történt az első kísérlet. 1953-ban gyűlés volt egy kápolnaépítő bizottság létrehozása érdekében. A 106 családot képviselő bizottság azonban

az építési javaslatot leszavazta. Azt mondták: van elég templom San Franciscóban. Újra felvetődött a kérdés, amikor Mitty érsek halála után McGucken lett az érsek. Az új érsek nem javasolta a kérdés felvetését, bár a magyar istentiszteletek elé nem gördített akadályt.

Végre 1970. január elsejével Jaszovszky önálló megbízatást kapott az érsektől a magyarok lelki gondozása céljából. Az érsek úgy gondolta, hogy ez személyi megbízatás, minden cím nélkül. Lakásról és ellátásról ő kívánt gondoskodni, de szerette volna, ha a lelkészi fizetést a magyarok biztosítják. Ez kezdetben — mint említettük — teljes lehetetlenségnek tűnt, és később sem oldódott meg a kérdés. A magyarok segítsége elmaradt: csupán kis csoport értette meg a dolgok jelentőségét.

Jaszovszky azonban boldog volt, és örömmel írta a magyarok lelki gondozásával kapcsolatos változásokat a Püspökök Szent Kongregációja vatikáni titkárságához, ahol jó barátja, Zágon József volt a titkár. A jelentés szövege a következő:

Secretariat
of the Sacred Congregation
for Bishops
Vatican City

Your Excellency:

I have been requested to submit a report to your Excellency concerning the pastoral care of the Hungarian migrants in the Archdiocese of San Francisco and the Bay Area.

Doing so I humbly present this to you as follows:

On the first day of January, 1970, Most Reverend Joseph T. McGucken, S.T.D., Archbishop of San Francisco, appointed me to full time Chaplain for the Hungarian people in our Archdiocese. (In this Archdiocese I have been incardinated since 1960. Before belonged to the Archdiocese of Esztergom, Hungary. During the World War II, I used to be pastor in Budapest, consiliarius archiepiscopalis appointed by Cardinal Mindszenty and General director of the Catholic People's Federation.) I am serving the Hungarians in their spiritual needs also in the neighbouring dioceses. The bishops granted me the necessary faculties.

Thus — the care entrusted to me — I started to organize the institutes of special importance, (Mission-council, C.C.D., etc.). We can not, of course, to establish an independent national parish. But somewhere we celebrate Mass in Hungarian every Sunday. My residence and the office of The Hungarian Catholic Mission,

which is in Hungarian "Magyar Katolikus Szórvány Lelkészség" is at St. Patrick's Seminary, Menlo Park, California.

My Missionary work began exactly eighteen years ago. In accordance with the instructions of the late Archbishop John J. Mitty I was ministering to the Catholic Hungarian people in North California in so far as my duties as Assistant at the American parishes permitted me to do so.

My new assignment is an honor and privilege and at the same time a kind and unique solution of a problem in the U.S.A. We appreciate very much the Apostolic Letter of His Holiness "Motu Proprio Pastoralis Migratorum." It is a historical document of great significance.

I shall be happy to submit any further information Your Excellency requires.

Very respectfully yours in Christ,

Rev. Joseph Jaszovszky, S.T.D.

A kilátások jók voltak. Az ökumenizmus hulláma ide is elért. Igaz, a két magyar lelkipásztor azt már korábban is megértette és ápolta. Most pedig közös kultúrelőadásokkal és rendezvényekkel jelentkeztek.

Az egyházközség megalapítására 1974 őszén még kedvező volt a hangulat San Franciscóban. A bíborost immár másodszor várták, és az érsek — örömöt akarva szerezni — kinevezte az első kánoni misszióstanács tagjait:

Archdiocese of San Francisco
CHANCERY OFFICE
445 CHURCH STREET
SAN FRANCISCO, CALIFORNIA 94114
(Area Code 415) 863-5112

26 November 1974

Reverend Joseph
St. Patrick's Seminary
320 Middlefield Road
Menlo Park, California 94025

Dear Father Jaszovszky:

I am very happy to receive your report of the organization of St. Stephen's Hungarian Mission Council. I hope that this work of organization will have both the effect of bringing together more of our beloved Hungarian Catholics for their Liturgy and at the same time providing adequate support for your work as their missionary under the provisions of Exsul Familia.

Yours sincerely,

Joseph T. McGucken
Archbishop of San Francisco

Miután Jaszovszky megbizonyosodott arról, hogy az érsek komoly elgondolásokkal támogatja az egyházközség megalakítását, és Mindszenty bíboros csak egyházközség és hétvégi iskola megszervezésével látja biztosítottnak a magyarság fennmaradását, ő maga is hozzálátott a szívós munkához. Remélte, a magyarok megértik: ez az utolsó alkalom arra, hogy magyar életet teremtsenek a nagy óceán partján.

Még karácsony hetében megtartotta az első tanácsülést. Nagy dolog volt, hogy azt a tanácsot az érsek jóváhagyta. Minthogy a prímás Lehel Istvánban látta a jó szervezőt, Jaszovszky őt bízta meg a hétvégi iskola és a missziós egyházközség megszervezésének vezetésével és irányításával. Mindszenty bíboros az egyházközségnél fontosabb feladatnak tartotta az iskola megszervezését. A prioritás kérdésében már a januári gyűlésen kirobbant az ellentét. Két tanácstag az egyházközség szervezését tartotta fontosabbnak. Azt mondták, hogy iskolát nem lehet szervezni egyházközség nélkül. Már alapszabály-tervezetet is hoztak magukkal a gyűlésekre, és annak megtárgyalását sürgették. Kívánták, hogy a magyarságot új tanács felállítása érdekében kell megszavaztatni. Tehát közjogi vitát provokáltak ki.

Elmúlt az az idő, mondták, amikor még kinevezéssel választottak elnökséget és tanácsokat. A két tanácstag azonban adós maradt a válasszal: kik azok a magyarok, akik szavazhatnak, és eldönthetik a választást? Különben is: az érsek már kinevezett egy tanácsot.

— Az a tanács mi vagyunk — mondta a lelkész —, akik itt tanácskozunk. Az érsektől eredhet a jogi alap, és nem az ismeretlen hívektől.

A két tanácstag nem akarta tudomásul venni, hogy a kinevezett tanács joga megszervezni azokat a magyarokat, akik anyagilag és erkölcsileg egyaránt felelősséget vállalnak az egyházközség megalapításáért és fenntartásáért. A két tanácstag nem akarta elismerni az érsek által kinevezett tanácsot. Alapszabály-tervezetükben a hivatalból való tanácstagokat kirekesztették a szavazásból. Vagyis a plébános, a helyettes lelkészek nem szavazhattak volna. A hangszalagra felvett jegyzőkönyveket Mindszenty bíboros is, az érsek is áttanulmányozta. Mondhatjuk: megdöbbentek a dolgok ily alakulásán. Leveleik igazolják: most vették észre, hogy a tekintély magyarázatában mennyire követik már az új nemzedékek a népfelség modern magyarázatát. Nem az érsek, nem a pap a jogforrás, hanem az ismeretlen nép! De hát ki szervezi meg a népet, hogy jogforrás legyen? A demagógia?...

Jaszovszky a demagógiától akarta megóvni a híveket. A kinevezett tanács üléseit többször összehívta. Mindszenty bíboros a következőkben szögezte le álláspontját:

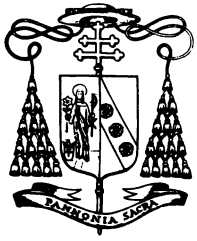

Bécs, 75 Ol 23

Kedves Papom,

két úrnak nem lehet szolgálni egyszerre, de a lelkipásztorkodásban a teendőkből még kettőnél is több jut. Fölmerült a telekvétel, de ez nem hiusíthatja meg a hétvégi iskolát. Az értekezlet ezért hivatott össze, ezt várták és szó sem esett róla. A mellékszíntéren az az érv szerepelt, mintha mondtam volna a telek érdekében: úgyis van már a cserkészeknél iskola, tehát ...

Itt félreértés lehet. Ha az első látogatásnál rátettem a hangsúlyt az elégtelen cserkésziskola tudatában a hétvégi egyházi iskolára, a második látogatásnál gyűlés-kitűzést kívántam a hétvégi iskola nyélbeütésére, akkor ennek meg kell lennie már csak az ügy és a magunk komolysága érdekében is.

Nem kis otthoni faluról, hanem Szanfranciszkó mérhetetlen teréről van szó, amelyhez nemhogy a kéttucatos cserkész, de még az attól távol esendő egyházi hétvégi iskola sem megoldás, mégha 2 tanítóval, 100 újabb iskolással működnék is. Ki kell keresni a legsürgősebben a helyet, a tanítót, helyi agitációval a családok gyereket 6-14 közt szülői aláírással. Itt van február elseje. A legdrágább idő odalett a telek-monopoliummal. Úgy emlékszem, Lehel értette meg a legjobban a hétvégit. - Két különböző változatban került a hívek elé a 25.000 dollár. A kettősséget meg kell szüntetni. - Lehet, hogy a Magyar Ház-iak birtokolnak egy nem eredeti levelet, inkább másolatot tőlem, de sohasem vontam vissza a hétvégi egyházi iskola szükségességét. - A telket elsősorban a gyűjtésből kell fedezni. Kisebb hányadot lehet a telekre is fordítani, de a jelentősebb hányada maradjon az építésre. - A könyvalapot ne emlegessük, mert ez csökkenti az ottani gyűjtési eredményt. Fontosabb a hétvégi iskola. Ez csak alapos szervezéssel lehetséges, családról-családra. - 80 int.ad int.dantis szignáltam Önnek. Ha Dr.Vecsey visszatér, küldetem a stipendiumot. Ha elfogy, igényeljen és küldünk.

Áldásommal

+ József

A bíboros januári leveléből világos, hogy a hétvégi egyházi iskolát tartotta a legfontosabb feladatnak. Erre a célra irányult esetleges segítsége, ha a gyűjtés eredményes lett volna.

Az egyháztanács megvolt. Legalitása iránt nem volt kétség. McGucken érsek — mint egyetlen jogforrás — hagyta jóvá. Tévedtek azok, akik másként értelmezték. A bíboros fontosnak tartotta ezen a tanácson keresztül megszervezni a missziós egyházközséget. Mégpedig a pápai körlevél alapján, tehát a missziós lelkész elsőbbségével, felelősségével, szavazatával, vétójával. Az iskola számára szerzett otthon lett volna az egyházi kultúrterem alapja.

Mindenki azonban a sajátját tekinti édesgyermekének. Így tettek egyesületeink is. Nem vonhatjuk kétségbe sem a Magyar Ház, sem a Stephaneum jószándékát a cél érdekében. A cél is magasztos és szép. Nem hittek az egyházközség életképességében, nem tudtak egységet teremteni az egyházközségi iskola támogatásában. Pedig a hit megőrzése volt a fontos cél, s ez — a mai, elvilágiasodott társadalomban — az Egyház vezetése nélkül elképzelhetetlen. Többen hittek a Magyar Házban. Nem ellenszenvből támadták a gondolatot; egyszerűen nem hittek a bíboros koncepciójában. Abban, hogy Bécsből tudja irányítani a dolgokat, és az egyházközséget életben tudja tartani, amikor minden egyházi ügy az amerikai egyház hatáskörébe tartozik; a magyar is.

Jaszovszky ugyancsak nem ellenszenvből tájékoztatta a bíborost a dolgok állásáról, hanem a kudarcok okainak a megvilágítása céljából. Mert, valóban, a magyar egyházközség gondolatát megvalósítani lehetetlenségnek látszott. Erről a bíborost meg kellett győzni... Az események sodrásában a bíboros ennek felismeréséhez el is jutott. Bár ez a felismerés nagyon fájt neki.

Josephus Card. Mindszenty Bécs, 75 02 05

Kedves Papom!

Köszönöm levelét. A katolikus lelkipásztornak kell lennie katolikus hétvégijének.

Fényképsort kérek az otthoni rezsim corpus delicti-jéről.

Dr.Vecsey még nem ért vissza. Kérek ottani sajtóbírálatokat az Emlékiratról, ha még nem kaptam volna.

Áldásommal

+ József

Josephus Card. Mindszenty

Bécs, 75. 11. 19

Kedves lelkipásztorom!

Köszönöm a helyes megláttásokat

Kár az egy havi késés, a hiszpanyolnak és magyar nyelv elengedhetetlen. Ha előfelsérelek megvonnak. A szervező csoport nőjjön és mozogjon!

Áldásommal

+ József

Az egyházközség alapítási szándéka céljából a körülmények, az elvek, a lehetőségek és még nagyobb akadályok tisztázódtak. Mindezek az egyháztanács februári ülésén felszínre kerültek. S ez az ülés volt az utolsó. Ami márciusban történt, az már a sírkőletétel volt.

A kocka el volt vetve.

Lezajlott a március 9-i ülés. Az nem az egyháztanács ülése volt. Jaszovszky csak bizottsági gyűlésnek szánhatta az iskola létesítése céljából. Lehel Istvánt is mint bizottsági elnököt hívta meg. A gyűlésen ismét az alapszabályok elfogadását sürgették, ami jogilag lehetetlen helyzetbe hozta Jaszovszkyt. Éppen ezért Schlosser Frigyes erélyes hangot használt. Ez makaccsá tette a hangulatot. Egyik fél sem takarékoskodott az igazi ellenszenveket kirobbantó kifejezésekkel.

Közben a lelkész levelet intézett több magyar hívőhöz, hogy megalakítsa velük a bizottságokat, többek között az egyházközségi tagok szervezésével foglalkozó bizottságot. Ezzel kapcsolatos volt az anyagi alapot biztosító gyűjtés. Jogforrás: az érsek által kinevezett tanács.

De éppen a márciusi ülés hiúsította meg a tanács további működését. A jegyzőkönyvek elkerültek San Franciscóba és Bécsbe.

Február 27-én a bíboros ismét írt: a körzetek megalakítását kéri, mert már látja, hogy egyházközségről aligha lehet szó...

Josephus Card. Mindszenty Bécs, 75 02 27

Kedves Papom,

február 19-én kelt soraira tudatom, hogy az Examiner-Chronicle ismertetéseit és ezzel az egyházközség hű helyzetéről beszámolóját megkaptam. - Mindjárt az elején rámutattam arra, hogy istentisztelet és iskolázás terén tekintve a nagy távolságokat nem lehet számolni azzal, hogy a hívek hosszú ideig szinte emberi erőt meghaladó áldozatot hozzanak. Azért mutattam rá arra a szükségességre, hogy anagy területet föl kell osztani és kisebb keretken belül megoldani a problémákat. Persze ehhez szükséges egy lelkes világi gárda.

Áldásommal

+ József

Az utolsó és eredménytelen márciusi gyűlés után Jaszovszky azonnal értesítette a bíborost. McGucken érsek felé igyekezett először jogilag, a pápai enciklika alapján, elintézni a misszió státusát és jövőjét. Közben közeledett Mindszenty bíboros születésnapja. A születésnapi jókívánságok után rá kellett térnie az egyházközséggel kapcsolatos szomorú tényre: az eredménytelenségre.

Miután az egyháztanács megszűnéséről, valamint az új kinevezésről, miszerint Jaszovszky — mint az érsek megbízottja, "in curae animarum" — egyedül működik, Mindszenty bíboros értesült, a következő levélben vette tudomásul a nagy remények szétoszlását:

Bécs, 75. IV. 2

Kedves Papom!

Áttanulmányoztam két kiadósabb küldeményét a mellékletekkel. Együttéreztem Önnel.

Az Egyházközségért a harcnak ez a módja nem volt szerencsés, ez csak meghiúsította azt.

Vigasz, hogy a megmozdulás is segített a hétvégi iskoláknak. Most a lelkikataszter felállítása a fontos.

Felszínre jöttek tévelyek és "bölcsességek".

Igyekezzünk minél több hétvégire.

Badanyi-nak sajtója is volt. Gábor Á-ról már korábban gyanítottam: Nem a miénk. Helyiségeink, embereink ezt vegyék tudomásúl.

Áldásommal

†*Mindszenty*

Íme, McGucken érsek újabb kinevező okirata:

Archdiocese of San Francisco
CHANCERY OFFICE
445 CHURCH STREET
SAN FRANCISCO, CALIFORNIA 94114
(Area Code 415) 863-5112

21 March 1975

Reverend Joseph Jaszovszky
St. Stephen Hungarian Catholic Mission
St. Patrick's Seminary
320 Middlefield Road
Menlo Park, California 94025

Dear Father Jaszovszky:

I know that the Hungarian people of this Archdiocese are very grateful to you for your continuing interest and your missionary work among them.

I wish to reassure you that you enjoy the faculties which are spelled out in the Pastoralis Migratorum Cura of August 22, 1969. I believe these faculties are sufficient for you to function quite freely in your missionary apostolate among the Hungarians of the Archdiocese of San Francisco. I am confident that our beloved Hungarian people will be grateful for your interest and your work, and will, to the best of their means, provide the necessary financial support.

Praying God to bless you and your Hungarian people, I am

Yours sincerely in Christ,

Joseph T. McGucken
Archbishop of San Francisco

Annak idején, említettük, sokan hanyagsággal vádolták Jaszovszkyt, amiért San Franciscóban nem alapított plébániát. Ezen a véleményen volt P. Németh Ferenc is, és véleményének hangot is adott szélesebb körökben. Azt mondta, hogy a Vatikán kényszerítette volna az érseket a nemzetiségi plébánia megalapítására. Jaszovszky azonban tudta, és tudja ma is: most, amikor a nemzeti nyelv lett a liturgia nyelve, a Vatikán nem tehet semmit Amerikában. Íme, magának Zágon Józsefnek a levele igazolja ezt, aminek a Vatikán részéről elvi álláspontja is volt, és van ma is:

MONS. GIUSEPPE ZÁGON
VIA LIBERIANA, 27 - 00185 ROMA
TEL. 48.26.17

ROMA, 1975 március 27.

Kedves Barátom!

Köszönöm a Szent István Zarándokház céljaira küldött 10.- (Tiz) US $-t.

Ami az ottani "egyházközséget" illeti, az egyetlen reális lehetőség a Missio cum cura animarum a Pastoralis Migratorum Cura szellemében. Ma nincsenek már egységes magyar tömbök,mint régen,amikor külön negyedeket alkottak. A mai szétszórtságban csak a fennti megoldás járható. Ez ugyanazokkal a jogokkal jár,mint a nemzetiségi plébánia, de nem kötelez plébánia és templom felépitésére. Erre sem magyar hiveink,sem az amerikai püspökök nem hajlandók. Örülnünk kell tehát,ha a missio cum cura animarum formájában megengedik a nemzetiségi pasztorációt.

Nagy tévedés volna,ha a magyar lelkipásztorkodás a magyarság megtartását tüzné ki legfőbb céljául. A mi első feladatunk a katolikus hit megőrzése s hiveinknek segitése,hogy átmentsék gyermekeik számára ezt a hitet. Az uj generáció beépül a helyi plébánia keretébe s ezt mi képtelenek vagyunk megakadályozni, sőt ártanánk,ha erre törekednénk. A mi szolgálatunk addig tart,amig hiveink magyaroknak érzik magukat s igénylik a magyar ellátást. Hogy segitségükre vagyunk magyar mivoltuk megőrzésében, természetes. De nem volna természtes,ha arra törekednénk,hogy ezt felesleges, mert végső fokon célhoz nem vezető áldozatokkal forsziroznánk.

Tudom,hogy sokan,másként gondolkodnak. Valószinüleg Őeminenciája is. Egy történelmi folyamat ellen küzdenek, melyet egy-két évre ki lehet tólni,de megakadályozni nem.

Boldog husvéti ünnepeket kivánva szeretettel ölel

Z. Józ.

Zágon Józsefnek fontos tisztsége volt mint pápai prelátusnak is a Püspökök Szent Kongregációjában. Harmadiknak ő írta alá — mint delegátus — VI. Pál pápa körlevelét: Migratorum Pastoralis...

A bíboros továbbra is tartotta a kapcsolatot San Franciscóval. Április 7-én ezt írta Jaszovszkynak:

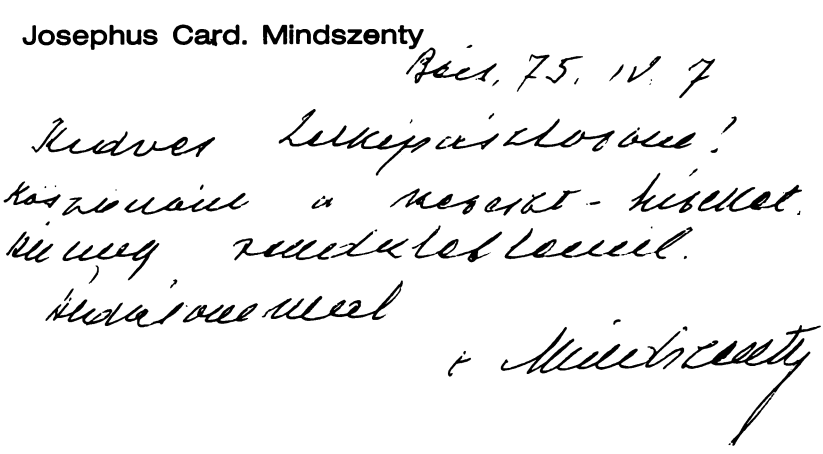

Bécs, 75. IV. 7

Kedves Lelkipásztorom!
Köszönöm a kereszt-híreket. Állunk rendületlenül.
Áldásommal

†*Mindszenty*

Kissé korábban még biztatott:

Bécs, 75. III. 21.

Kedves Lelkipásztorom!

Köszönöm a jókívánatot. Én is megemlékezem a 68-ról, keresztjéről.

Egy nagyvárosban elkelne a kisebbségi plebánia. Ez nem hátráltatná az egyházmegyeit. Sidny-ben a papi szenátus még... (olvashatatlan) *kért, de az érsek nem engedte.*

Boldog Husvétot!
Áldásommal

†*Mindszenty József*

P. S. Badinyi-nak mekkora közönsége volt?

Az aktivitásra ismét visszatért a jókedv. Jaszovszky új utakat keresett, hogy a pasztoráció lényege megmaradjon. Valóban mindent meg kellett tenni a lelkekért. Mindszenty-alapot akart létesíteni, amely felelős lett volna a magyar liturgiáért. A magyarokkal személyes hangnemben levelezett:

Kedves Jó Barátom,

egyidejüleg kibocsátottam a Biboros ur ösztönzésére a "Mindszenty Alapitvány"- ról szóló körlevelemet. Természetesen annak nagy és látható eredménye önmagától nem lesz. Cselekvőleg kell ráhatnunk magyar testvéreinkre. Arra kérlek, hogy ennek a "Mindszenty Alapitvány-"-nak légy az apostola.

Azt hiszem, hogy a körlevélből elég világosan kitünik, hogy miről van szó. Nem plébániáról, nem templomépitésről. Arra nincs sem jogalapunk, sem anyagi fedezetünk. A Bay Area magyarsága képtelen lenne kb. egy milliót dollárban összegyüjteni egy nemzeti plébánia felépitésére és további fenntartására akkor, amikor egy év alatt a mi egyházmegyénkben három nemzetiségi plébánia megszünt. Viszont a magyar nyelvet ápolnunk kell és a hitet nem szabad elvesztenünk. E két dolog késztette a Biboros urat arra, hogy itt a Bay Areaban alapitványt létesitett. A liechtensteini banknál letétbe helyezett 25.000 dollárt abból a célból, hogy a Bay Area magyarsága hasonlóképpen cselekedjék. A szükséges százhuszonötezer dolláros alaptőkét nekünk kell előteremtenünk. Ennyit kell előirányoznunk ahhoz, hogy a Biboros ur rendelkezése értelmében a "Mindszenty Stiftung" az összeget nevemre kiutalja. Talán lehetetlennek látszik a dolog. Ha mozdulatlanok maradunk, akkor: igen! Viszont magyar dolgozóinkat nem hagyhatjuk cserben. Sem a cserkészeket, sem a Magyar Ház, sem a Stephaneum kezdeményezéseit. A Biboros ur és San Francisco érseke felhatalmazott, hogy az Alapitványt szervezzem meg egy elégséges telek és központi ház létesitése céljából. Protestáns testvéreink is ily irányban dolgoznak. Ők azonban inkább a templomra fektetik a fősulyt. Előnyös lenne, ha egy tömbben létesitenénk a templomot és a központi házat. Minderre a körlevél kibocsátása nem elég. Magyar testvéreink inditást is várnak. S most jönn e kérdésben a te szereped.

Arra kérlek, hogy körzetedben nevemben látogasd meg még egy barátoddal magyarjainkat és add elő nekik, miről van szó és kérd fel őket a kötelezvények aláirására. Csak igy valósulhat meg tervünk a Központi ház és a hétvégi iskola és hitoktatás. Mielőtt a munkád megkezdenéd, hivj fel, vagy irásban jelentsd, hogy kész vagy a munkára. Utána külön megbeszélést tartunk a módszerek irányában, amelyeket követnünk kell.

A " Mindszenty Alapitvány"-t az alaptőke megszerzése után bejelentjük az államnál és a charter kiváltása után az alapitó tagok megbizásából megválasztjuk a tisztikart és a bizottságokat, amit az érsek urral jóvágyatunk és a Vatikán "Püspökökök Kongregáciájának" a titkárságánál is bejelentünk.

Isten adja, hogy jó munkát végezzünk!

Jaszovszky — ha nem is gondolt nemzetiségi plébániára, de — a magyar lelkipásztorkodást a jövőben is biztosítani kívánta. E cél érdekében, természetesen, mindig visszatért a gondolat: hátha lehetséges az önálló missziós egyházközség... Ennek érdekében újra összegezte a múlt terveit, akcióit és kudarcait. Tanuljunk a múltból, és ne kövessük el újra a hibákat, amelyek meghiúsítottak minden kezdeményezést.

Lenni vagy nem lenni? Ez a hamleti kérdés meredt Jaszovszky elé. Egy vékony kis reménysugár még felvillant a késő alkonyatban. A múltban is mindig lehetett valamit elérni. Miért ne lehetne most is? A jövő mégsem reménytelen! (Az egyházközség megalapítása kísérletét e kötet szerzője egy másik munkájában tárgyalja: A pap egyedül című könyvben.)

1975. május 6-án érkezett a szomorú, és mindenkit lesújtó hír: Mindszenty József — Magyarország bíboros hercegprímása, esztergomi érsek — Bécsben, rövid és súlyos betegség után, az örök hazába távozott.

Ennek történelmi megörökítése már megtörtént Csonka Emil: A száműzött bíboros című könyvében. Hűséges titkára és munkatársa is megrázóan írja le egy levelében a nagy tragédia utolsó eseményeit és mozzanatait.

Jaszovszky azonnal írt Bécsbe: kifejezést ad bánatának, fájdalmának és gyászának. A levelet dr. Gianone Egon rektorhoz írta:

1975. május 6.

Kedves Egon!

Megrendült szívvel hallottam ma a rádióban és a televízión, hogy Főpásztorunk, Mindszenty József bíboros hercegprímás eltávozott az örök hazába.

Személyes gyászom halála nekem is. Tanácsosa és — sok dologban — megbízottja voltam. Így a San Franciscó-i magyar iskola és lelkipásztorkodás ügyében is. Mindezen túl Nektek mint az ő vendéglátói- és legközelebbi hozzátartozóinak legmélyebb és imádságos részvétemet fejezem ki. Veszteségünk pótolhatatlan. Sokféle harcunkban ő volt a mi erősségünk és bátorítónk. Szelleme tovább köztünk él, és az Isten dicsősége hatalmas pártfogónkká avatja őt az Isten országában. Sem lelkét, sem testét nem tudták megtörni, most aztán halhatatlan lelke az Úr kegyelméből legyőzhetetlen az utolsó ítéletig, ahol üldözőinek majd számot kell adniok. Az utolsó szó a nagy Bíboros ügyében is a világtörténelemben az Istené lesz.

Imádkozzunk árva nemzetünkért! Jövője boldogító látomás lesz, mert nagy és igaz pártfogót adott neki az Isten az örökkévalóságban.

Élő szelleme egyesítse a magyarokat, akiket ő oly nagyon szeretett.

Szívélyes barátsággal és oltártestvéri szeretettel:

Józsi

Jaszovszky így írt a híveknek:

1975. május 6.

"Kedves Magyarjaim!"

Mindszenty József, Magyarország bíboros hercegprímása így köszöntötte mindenhol — itt, San Franciscóban is 1974 június és december havában — magyar híveit. Boldogok voltak mindazok, akik hallották. Most már az örökkévalóságból hallhatják szavát. Eltávozott tőlünk. Ma a történelmi Magyarország szegényebb lett, de gazdagabb az Isten országa. A hűséges pásztor és Jézus evangéliumának bátor hirdetője "hazatért". Ó, mily fájdalmas és hosszú utat kellett megtennie, míg bevonulhatott a végtelen világ örökfény birodalmába! Köszönjük Istennek, hogy megadta őt nekünk, és kérjük, hogy hallgassa meg könyörgéseit "kedves magyarjaiért". Áldott legyen neve és soha el nem múló emléke!

A szentmiseáldozatot róla emlékezve folyó évi május 11-én, vasárnap, déli 12,15 órakor fogjuk bemutatni a Mennyei Atyának a St. Patrick's Seminary kápolnájában (320 Middlefield Road; Menlo Park, California).

Kérem magyar testvéreimet, hogy azon feltétlenül megjelenni szíveskedjenek. Most tegyenek félre minden sértődöttséget és sokszor jogos sérelmeiket, és engesztelődjenek ki egymással! Így fogadják el az én őszinte szeretetem és megbecsülésem megnyilvánulását is.

Áldozzunk tehát teljes szívvel és lélekkel Mindszenty József bíboros főpásztorunk emlékének!

A San Franciscó-i érsektől Jaszovszky a következő levelet kapta:

Archdiocese of San Francisco
CHANCERY OFFICE
445 CHURCH STREET
SAN FRANCISCO, CALIFORNIA 94114
(Area Code 415) 863-5112

7 May 1975

Reverend Joseph Jaszovszky
St. Patrick's Seminary
320 Middlefield Road
Menlo Park, California 94025

Dear Father Jaszovszky:

Along with your letter of May 5 has just come the sad news that His Eminence, Cardinal Mindszenty, has been called to his eternal reward. I am sure that God has a high place in heaven for him. I am confident also that our beloved Hungarian people will both thank God for his heroic example and pray for the eternal peace and happiness of his heroic soul.

It is indeed unfortunate that I cannot be with you on August 31. I am also being asked on that same day to be with the Italian Catholic Federation for their convention in Reno, Nevada. If we could set these dates well in advance, I could reserve them. I believe it would be possible for me to be with you either Sunday, August 24, or Sunday, September 7.

I am very sorry to hear of Catholic Hungarians being attracted by the Jehovah Witnesses. It would be surprising indeed if these were educated Catholics, such as the ones that I have met. It might be well for you to try to set up some apostolic action by which some of your good loyal Catholic Hungarians could correspond with and make personal contact with their fellow Hungarians. Such an apostolate might be very appropriate in connection with a Mass to be offered for Cardinal Mindszenty.

Yours sincerely,

+Joseph T. McGucken

Joseph T. McGucken
Archbishop of San Francisco

A nagy bíborost eltemették.

Jaszovszky csak ősszel tudott átrepülni Európába. Máriacellben koszorút helyezett a lelkek fejedelmének sírjára, és magyar szentmisét celebrált a sír felett.

Aztán jöttek újra a szürke hétköznapok.

A fájdalom nem enyhült. Dolgozni azonban kellett.

Jaszovszky és a Kardinal Mindszenty Stiftung között a kapcsolat megszakadt. A magyarság részéről nem mutatkozott megértés a Mindszenty-Alapítvány iránt. Vecsey József bankszámlanyilatkozatot kért. Jaszovszky nem tudott azonnal felmutatni semmiféle garanciát az alaptőkét illetően. Vecsey levelei után a liechtensteini Kardinal Mindszenty Stiftung elnöke végleg lezárta az ügyet: a lelkész a pénzt nem kapta meg.

Április 2-án Vecsey írt Jaszovszkynak:

Bács, 1975.április 2.

Kedves jó Főtisztelendő Ur,

Legutóbbi levelei alapján visszatérnék a 25.000 dolláros épitési segély ügyére.

Amit a Stiftung vezetősége szeretett volna látni, t.i. mit alkotnak,mennyiért és kinek létesitik az objektumot, sajnos leveleiből nem tudjuk megállapitani.Ez nagyon fontos lett volna számukra,mert csak igy tudta volna Őeminenciája azokat a feltételeket megállapitani, amelyek megvalósulása esetén a Stiftung jogosult lesz az összeg kiutalására.Az ugyanis kezdettől fogva világos volt,hogy Őeminenciája segélyét csak akkor lehet felhasználni,ha ott bizonyos összeg már rendelkezésre áll a hivek részéről.Tudni kellett volna,mekkora összegyüjtött összeg felelne meg az erre vonatkozó feltételnek.Ehhez persze tudni kellett volna azt,hogy mekkora értéket képvisel az egész, ahhoz lehetett volna szabni arányosan ezt az első feltételt.Ugyancsak nem lehet közönbös a Stiftung számára a jogi helyzet sem. Szóval pontosan kellett volna egy elgondolást és tervet lefektetni ahhoz,hogy a Stiftung vezetősége utasitást kaphasson konkrét feltételekkel Őeminenciájától. Amint már első levelemben irtam,nagyon kinos hatást váltana ki,ha a Stiftungnak ezt az összeget a feltételek nem teljesitése esetén vissza kellene követelnie.

Mindennek ellenére a 25.000 dollár letétben van a Stiftungnál Sanfrancisco részére s reméljük megállapitást nyernek a fontos feltételek is.Egyenlőre ezek Őeminenciája feltételei:

1. Dr. Jaszovszky József lelkész nélkül azt nem lehet felvenni ;

2. Legalább két jól látogatott hétvégi magyar iskolának kell a lelkészség területén müködni a segély felvétele előtt;

3. Az ottani gyüjtésnek arányban kell lennie a szerzendő objektum értékével és a 25.000 dolláros segéllyel./Ez az, amit konkréte meg kellett volna állapitani./

4. Fel nem használás esetén az összeg,a letett összeg visszaszáll a Stiftungra s annak vezetősége azt más magyar célra veszi igénybe.

Megértjük nehéz helyzetét, s azért iratta Őeminenciája ezt a levelet.

Citrusvéri szeretettel üdvözli

Gy. Vecsey József

Júniusban kilátás volt arra, hogy a Magyar Ház, a Stephaneum és a misszió együttesen gondoskodik a hétvégi iskolról. A Magyar Ház elnökének és a támogatóknak megajánlása eléri a huszonötezer dollárt. Jaszovszky kéri a huszonötezret.

Azonban sem a Magyar Ház, sem a Stephaneum nem kívánta a missziós keretet. Anélkül azonban — mint Vecsey fenti leveléből láthattuk — a Kardinal Mindszenty Stiftunggal való tárgyalás meddővé vált.

Az egész ügy ezzel a levéllel zárult:

KARDINAL MINDSZENTY STIFTUNG

Vaduz, 1975.november 27.

Ft,Dr.Jaszovszky József
magyar lelkész
c/o St.Patrick's Seminary
320 Middlefield Road
Manlo Park,CA 94025

Főtisztelendő Lelkész Ur !

Tisztelettel értesitem,hogy megkaptuk október 31-én kelt levelét. Kivánsága szerint megtárgyaltuk az alapitványi ülésen,1975.november 13-án, a sanfranciskói magyar missziós központ létesitésére igért 25.000. $-os segély ügyét. Az alapitványi tanács egyhangulag hozott határozatát itt közlöm:

Mindszenty József biboros primás igérete arra vonatkozott,hogy támogat 25.000 dollárral egy Sanfranciskó-i magyar katolikus központ létesitését,amelynek előirányzott költsége cca 150.000 dollár volt.

A Primás ur segélyének kiutalása feltételéül azt szabta meg, hogy a katolikus központ létesitéséhez szükséges összeggel rendelkezzék az egyházközség,vagyis

szerintünk mintegy 100-120.000 US dollárral,mielőtt az ő segélyének egészét felhasználhatná a központ létesitésére.Ennek a gyüjtött összegnek nem igéret,megajánlás formájában,hanem már átszolgáltatott adományok formájában kell rendelkezésre állnia.

Mihelyt Főtisztelendő Ur egy bankkivonattal igazolja, hogy legalább 100.000 US dollár adományokból erre a célra, a katolikus missziós központ létesitésére,befizetést nyert, a Biboros ur által igért 25.000 US dollár átutalásának nincs akadálya,természetesen mindig azzal a kikötéssel,hogy a segély egy misszós központ létesitését szolgálja.

Mindszenty biboros ur nem változtatta meg eredeti igéretét.A hétvégi két iskola müködtetése részéről másik feltétel volt ahhoz,hogy a segélyt a katolikus központ létesitéséhez megadja. /Levelének,melyre Főtisztelendő Ur hivatkozik,ez a félreérthetetlen értelme./

Amennyiben a magyar katolikus missziós központ létesitésének a tervét elejtették s ehelyett a hétvégi iskolának óhajtanának segélyt szerezni,forduljanak kérvénnyel a Kardinal Mindszenty Stiftung tanácsához:

Főtisztelendőségedet szeretettel köszönti

in Christo

Dr. Batthyány Iván

a Kardinal Mindszenty Stiftung elnöke.

Jaszovszky — Batthyány Iván levelének vétele után — látta, hogy a pénzt nem fogják megkapni. Hosszú eszmecserék után meggyőződött arról is, hogy csak egyházi, hittant tanító hétvégi magyar iskoláról lehet szó. A hívek azonban többszöri felszólítás, körlevelezés után is némák maradtak. Pedig a szemináriumban három terem állt rendelkezésre, és tanítók is lettek volna. Mégis: egyetlenegy gyermeket sem írattak be hittanra...

Évek telnek, évek múlnak. A háborús nemzedék sorai kidőlnek. Az utánuk felnövő nemzedék beletörődött abba, hogy gyermekeik, akik állami iskolákba járnak, a hitről nem fognak hallani egy szót sem. Márpedig Pál apostol mondta: a hit hallásból való.

A bíboros harcolt a magyar jövőért. Dolgozott a hit megtartásáért. Munkára, küzdelemre hívta magyarjait: a magyar öntudat diadaláért...

A lelkész látszólag csatát vesztett.

Talán mégis igaza volt Zágon Józsefnek...

Papok, ha a magyar szó pusztába vész, menjetek ki a nagyvilágba, és őriztessétek meg a hitet azokkal — magyarokkal és a nagyvilág népeivel —, akiket a Gondviselés rátok bízott!

Jaszovszky egy napon Menlo Parkban a Bank of America egyik fiókjába ment. A pénztárnál a tisztviselőnő — fiatal hölgy — ránézett, és szinte zavartan kérdezte:

— Father, you are Father Joe, aren't you?

— Igen, én vagyok — felelte.

— Ön engem a Star of the Sea Academyn tanított. Önnek köszönhetem, és társaim is köszönhetik, hogy megálljuk helyünket az életben hitünk szerint.

De azért a magyarság szolgálatában is volt sok öröm...

A lelkész most csak azért imádkozik, hogy valóra váljék a zsoltáros víziója: Credo videre bona Domini in terra viventium. Legyen az Isten áldása a magyar életen is!

A második világháború végén Winston Churchill ezt mondta: "A háborút megnyertük, a békét azonban elvesztettük."

Mi a bíborossal szeretnénk mondani: "A csatát sokszor elvesztettük, a végén azonban mi fogunk győzni."

Victoria nostra: fides nostra!

A mi győzelmünk: a mi hitünk!

A
Mindszenty, a főpásztor Észak-Kaliforniában
című könyv kiadó pártfogói:

Csanaky Borbála
Fabó Lajosné Gizella
Dr. Fabó Imre
Dr. Fabó László
Fabó Zoltán
Fekete Ferencné Margit
Ferenczy Lászlóné Mária
Dr. Hadfy László
Kohlhaas Pálné
Marozsán János
Mellville Mária
Nagymihály Ferencné Edit
Rev. Nimród Frank
Pap Lászlóné Gizella
Polgár Rozália
Radisich Edit
Radnóthy Margit
Schlosser Frigyes, K.M.
Szelle Albert

A Golden Gate-híd San Franciscóban

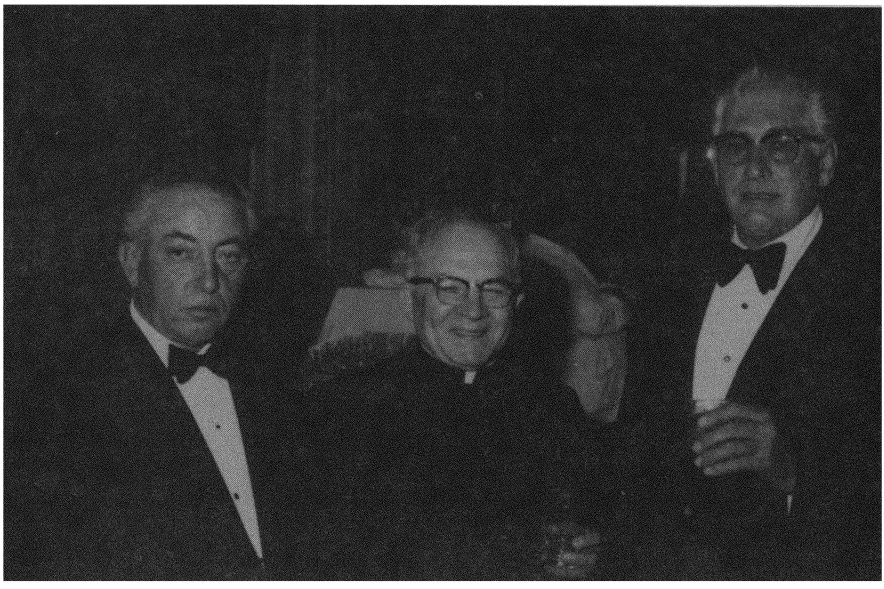

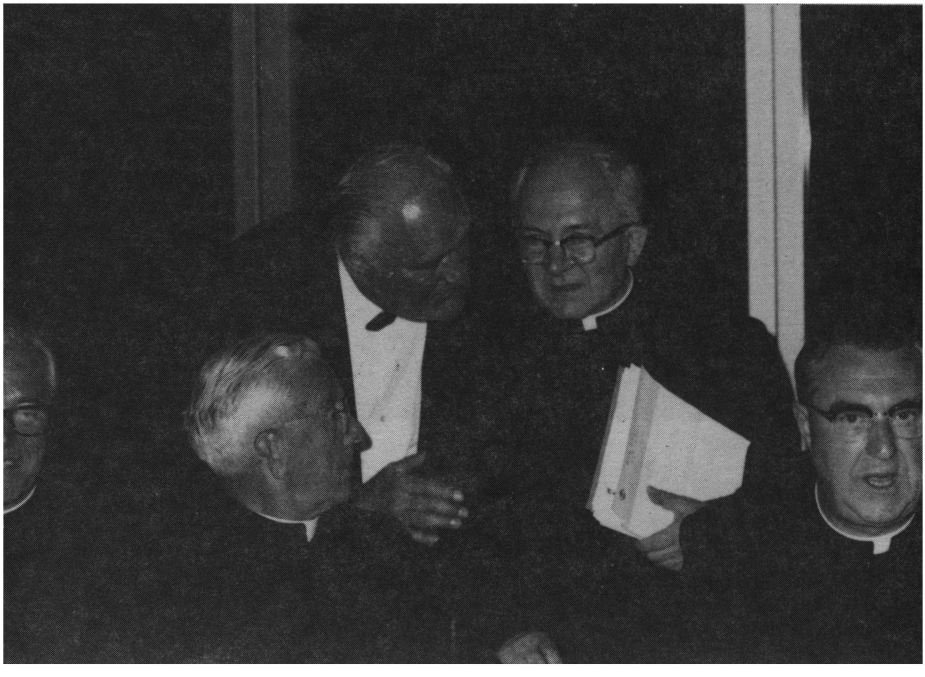

A rendezők

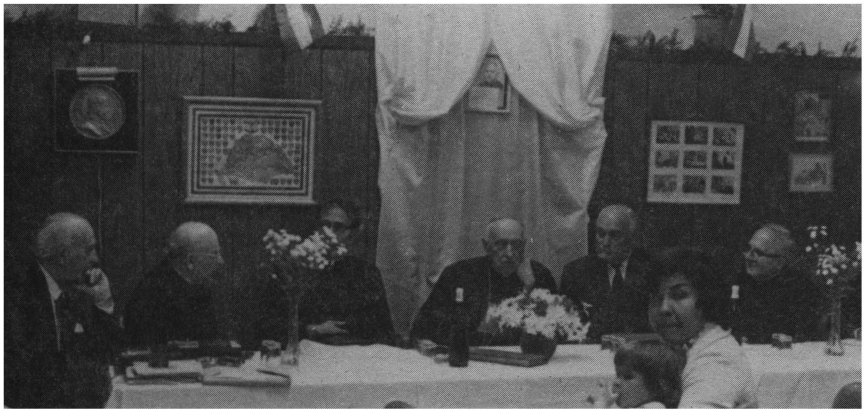

Fogadás a Stephaneumban

Találkozás a cserkészekkel a Portola Valley-i bencés apátságban

Sonomában

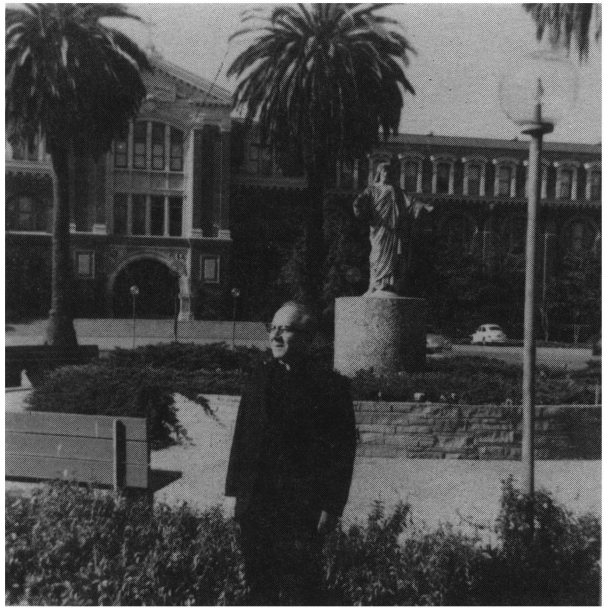

A szerző

A Református Házban Borbás Antal lelkésszel

Schlosser Frigyes házában

Schlosser Frigyes kislányának keresztelőjén